

Planprogram Åkers Runö

Samrådshandling 2023-03-20

Organisation

Planprogrammet för Åkers Runö har tagits fram av en projektgrupp under ledning av Samhällsbyggnadsförvaltningen på Österåkers kommun.

Projektgrupp

- Mikaela Arvidsson, Svefa, planarkitekt och huvudprojektledare
- Sara Larsson, Svefa, planarkitekt och biträdande projektledare
- Linda Wiking, planarkitekt
- Anna Wiström, exploateringsingenjör
- Anders Wahlström, trafikplanerare
- Elin Dagerhamn, landskapsarkitekt
- Daniel Axner, projektledare anläggning
- Markus Andersson, miljöplanerare
- Sandra Oliviera e Costa, hållbarhetssamordnare
- Sofia Didrik, landskapsarkitekt

Styrgrupp

- Kent Gullberg, samhällsbyggnadsdirektör
- Charlotte Andreev, strategisk planeringschef
- Maria Bengs, planchef
- Maria Ulvsgård, stadsarkitekt och chef för Stadsbyggnadsavdelningen
- Fredrik Nestor, mark- och etableringsdirektör
- Krister Sernbo, hållbarhetschef
- Jessica Aoun, chef för lokalförsörjningsavdelningen
- Catrin Klauninger, avdelningschef infrastruktur och anläggning

Roslagsvatten AB

- Nina Lamberg, VA-planerare
- Carina Asp, projektör
- Ulf Kjellberg, kommunansvarig Österåker
- Dennis Olsson, kommunsamordnare avfall och miljölogistik

Programsamråd

Information om programförslaget och samrådet finns på kommunens hemsida:

osteraker.se/akersruno

Under samrådstiden finns utskrivna programhandlingar tillgängliga i kommunhusets huvudentré.

Under samrådet finns möjlighet att skicka in synpunkter på programförslaget. Samtliga synpunkter skickas skriftligen till kommunen innan tiden för samrådets slut. Ange namn/fastighetsförteckning samt ärendets diarienummer:

Dnr KS 2020/0040.

Synpunkterna skickas via post till:

Planenheten, Österåkers kommun
Hackstavägen 22
184 86 Åkersberga

eller via e-post till: plan.exploatering@osteraker.se

Tiden för samrådet står angivet på kommunens hemsida.

Information om förslaget lämnas av planarkitekt:

Linda Wiking: linda.wiking@osteraker.se

De personuppgifter som du lämnar till Österåkers kommun kommer att behandlas i enlighet med dataskyddsförordningen. Läs mer om hur Österåkers kommun behandlar personuppgifter på: www.osteraker.se/personuppgifter

Åkers Runö utvecklas

Åkers Runö ligger i utkanten av centrala Åkersberga och utgör länken mellan Åkersberga stad och de mindre stationssamhällena utefter Roslagsbanan. När kommunen växer utgör området en viktig pusselbit för att väva samman nya större utvecklingsområden med den befintliga stadsstrukturen. Området har god kollektivtrafikförbindelser i och med Roslagsbanans centrala placering. Åkers Runö utvecklas genom tillkommande bostäder och verksamheter vilket ger området en mer sammanhållen karaktär. Ett flertal grönområden och sportfaciliteter utgör värdefulla rekreativsmöjligheter.

Österåker är en expansiv del av Stockholmsregionen och har ca 49 000 invånare. I Österåkers översiktsplan uttrycks ett befolkningsmål om 70 000 – 75 000 kommuninvånare år 2040. Kommunen har genom sitt deltagande i Sverigeförhandlingen åtagit sig att tillskapa ungefär 7 000 nya bostäder från år 2017 fram till år 2035 varav cirka 2 400 ska tillskapas inom ett område om 1 km från Åkers Runö station. Området är delvis bebyggt och präglas av en variation av olika verksamheter samt småskalig bostadsbebyggelse.

Åkers Runö station utgör en av områdets främsta målpunkter och det finns goda kollektivtrafikförbindelser med både tåg och buss. Väg 276 som är en av kommunens viktigaste huvudvägar sträcker sig nordöst om området in mot centrala Åkersberga.

Bostadsområdet Fredsborg och Hagbyhöjden, beläget i de västra delarna av området, utvecklades under 2010-talet och innehåller modern småhusbebyggelse i två våningar. Pilstugeområdet i öster är ett brokigt verksamhetsområde med bebyggelse i något större skala och i anslutning till detta ligger Skärgårdsgymnasiet och Fredsborgsskolans verksamheter. Åkers Runö inrymmer ytor för både sport och rekreation. Björnungsskogen i söder är ett välanvänt rekreationsområde med ett flertal stigar. Utefter Svinningevägen finns en nybyggd multiarena och i de norra delarna av området ligger Österåkers Golfklubb.

Björnungsskogen

Innehåll

Del 1 Framtidsbild och utgångspunkter 6	Del 2 Programförslag 20	Del 3 Hållbarhet och konsekvenser 77
<u>Vision för Åkers Runö</u> 7	<u>Målområde 1. Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser</u> 23	<u>Sammanfattning</u> 79
<u>Programområdet</u> 8	<u>Målområde 2. Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden</u> 37	<u>Socialt perspektiv</u> 80
<u>Styrdokument och utgångspunkter</u> 12	<u>Målområde 3. Åkers Runö är en stadsdel som skapar förutsättningar för ett hållbart resande</u> 44	<u>Ekonomiskt perspektiv</u> 81
<u>Pågående planering</u> 18	<u>Målområde 4. Åkers Runö utvecklar och förvaltar områdets ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden</u> 50	<u>Ekologiskt perspektiv</u> 82
	<u>Målområde 5. Åkers Runö har god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter</u> 61	Referenser och underlag 83
	<u>Genomförande</u> 72	

Läsanvisning

I Del 1 beskrivs framtidsbilden för Åkers Runö samt fem målområden som ska hjälpa till att uppnå visionen. Den nuvarande markanvändningen samt gällande styrdokument och utgångspunkter som ligger till grund för planprogrammet beskrivs.

Del 2 utgör programförslaget där de fem målområdena beskrivs samt de åtgärder som krävs för att de ska uppfyllas. Varje kapitel avslutas med en sammanfattning av de nödvändiga åtgärderna. Del 2 avslutas med ett genomförandeavsnitt, där bland annat en föreslagen etappindelning för genomförandet av planprogrammet presenteras.

Del 3 innehåller en sammanfattning av en genomförd hållbarhetsbedömning samt en redogörelse för planprogrammets konsekvenser sett ur ett hållbarhetsperspektiv.

Inledning

Vad är ett planprogram

Ett planprogram är ett dokument som ska vara vägledande vid den fortsatta utvecklingen och planläggningen av ett område. Vid omfattande förändring av ett större område och dess markanvändning kan det vara nödvändigt att i ett planprogram studera området ur ett bredare perspektiv innan detaljplanläggning påbörjas. Planprogrammet ska visa områdets förutsättningar samt kommunens intentioner med dess utveckling. Det ska även redovisa förslag till markanvändning, beskriva centrala funktioner, bidra med gestaltungsprinciper samt redovisa de konsekvenser förslaget medför. Planprogrammet ska ge en tydlig bild av den tänkta utvecklingen och skapa en gemensam målbild för berörda aktörer och allmänheten.

Planprogramsprocess

Dialog och utredning

Programarbetet inleddes med en tidig dialog med allmänheten och de större fastighetsägarna inom planområdet, för att få en uppfattning om hur området används och hur det kan utvecklas. Dialogen skedde digitalt på grund av rådande pandemi. Bland annat framkom att Björnungsskogen och andra välanvända naturområden önskas bevaras samt att de kan utvecklas med fler rekreativa funktioner. En utveckling av stationsområdet med bostäder och service efterfrågades samt en ökad trygghet för stråk och allmänna platser. Även ökad trygghet längs med Svinningevägen och förbättrade kopplingar till bland annat Pilstugeområdet och över väg 276 lyftes som önskvärt av de som deltog i dialogen.

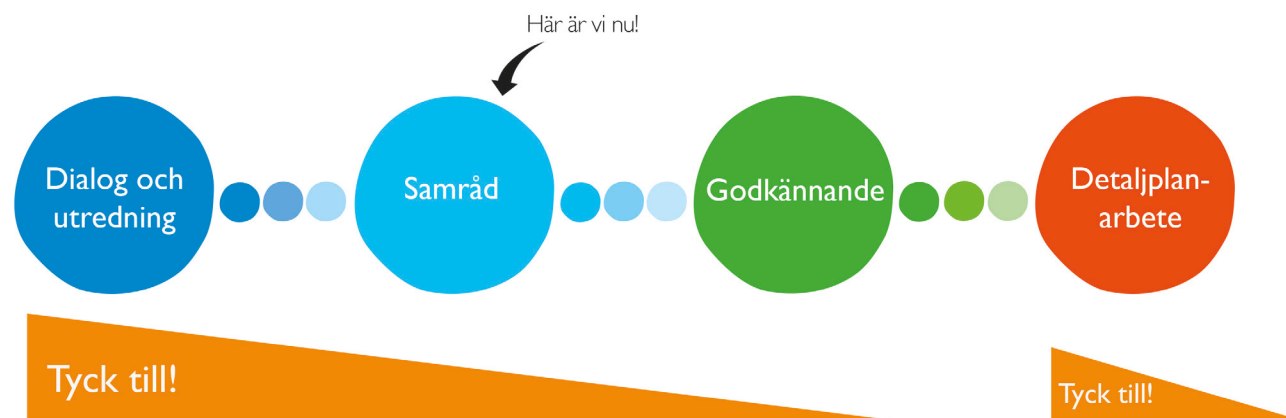
Ett flertal utredningar har tagits fram inom arbetet med planprogrammet för att säkertälla områdets förutsättningar.

Planprogram för samråd

Efter den inledande dialogen sammanställdes förutsättningar och målsättningar för fortsatt planläggning i ett förslag till planprogram. Denna samrådshandling redovisar målen och strategierna för utveckling av programområdet med utgångspunkt i de tankar och idéer som hittills framkommit tillsammans med politiska beslut och kommunens översiktsplan. Under samrådet finns möjlighet för medborgare, fastighetsägare och remissinstanser att uttrycka synpunkter på programförslagens innehåll. Efter samrådet tas synpunkterna med i det fortsatta programarbetet och planprogrammet bearbetas.

Planprogram för godkännande

De synpunkter som inkommer vid samrådet sammanställs i en samrådsredogörelse. Den ligger sedan till grund för en fortsatt bearbetning av planprogrammet. Ytterligare utredningar och dialogtillfällen kan vara nödvändiga innan det färdiga planprogrammet överlämnas till kommunfullmäktige för godkännande. Planprogrammet kommer därefter att fungera som en grund för det fortsatta arbetet där detaljplaner succesivt tas fram för olika delar av programområdet.

Programprocessen. Medborgarinflytande visas längst ned i bilden - ju tidigare i processen desto större möjlighet att påverka.

Del I - Framtidsbild och utgångspunkter

Vision för Åkers Runö

År 2040 är Åkers Runö en integrerad och funktionsblandad stadsdel med goda kollektivtrafikförbindelser och med ett rikt utbud av rekreations- och kulturmiljöer.

Detta innebär att Åkers Runö:

- Är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser.
- Är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden.
- Är en stadsdel som skapar förutsättningar för ett hållbart resande.
- Utvecklar och förvaltar områdets ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden.
- Har god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter.

Ovanstående fem punkter utgör planprogrammets målområden och finns beskrivna i del 2.

Visionen innebär att områdets tillgångar i form av natur- och kulturvärden tas tillvara, förstärks och blir en viktig del av Åkers Runös identitet. Dessa knyts samman genom trivsamma, tydliga och trygga stråk som länkar ihop stadsdelen med bland annat Åkersberga centrum, Kanalstaden, Täljö-Gottsunda, Näsängen och Täljöviken.

Programområdet utvecklas med utgångspunkt i sin unika tillgång på tätortsnära naturområden och goda kollektivtrafik. Stationen blir områdets centrala mötesplats med bostäder och verksamheter runt omkring.

Åkers Runö utformas som en attraktiv modern stadsdel med småstadskaraktär och blir en lokal knutpunkt med tillgång till offentlig och kommersiell service. Stadsdelen erbjuder mötesplatser och aktiviteter för alla, dag- och kvällstid året om. Dess goda kollektivtrafikförbindelser och välanpassade cykelstråk gör det möjligt att resa hållbart.

Åkers Runö år 2040:

- Ca 4000 - 4500 nya bostäder
- Ca 8000 - 9000 nya invånare
- Verksamhetsytor för handel, service och kontor
- Stadsdelspark och ett flertal sportfaciliteter, bl.a golfbana och multiarena
- Utvecklat stationsområde med nya mötesplatser och småskaliga verksamheter
- En till två nya grundskolor och sex nya förskolor

Programområdet

Läge och omfattning

Programområdet finns markerat på karta 1 på sid 9. Området ligger ca två kilometer väster om centrala Åkersberga och omfattar ca 300 hektar.

I väster gränsar området till pågående planprogramsområde för Täljö-Gottsunda. Programområdet följer i norr avgränsningen för de pågående detaljplanerna Hagby äng och kulle samt Pilängen som båda ingår i programområdet. I söder avgränsas området av detaljplanen för Täljöviken, den pågående detaljplanen för Näsängen och strukturplanen för Kanalstaden. I öster följer avgränsningen väg 276 och hela Pilstugeområdet längs med Rallarvägen ingår i programområdet.

Åkers Runö har god tillgång till kollektivtrafik och mitt i programområdet ligger Åkers Runö station som trafikeras med Roslagsbanan. Roslagsbanan går mellan Stockholm Östra och Österskär via Åkersberga station som är kommunens centralort. Från Åkers Runö station tar det ca 30 min med Roslagsbanan till Östra station och ca 5 min till Åkersberga station. Utefter Svinningevägen och väg 276 går bussar till bland annat Kista, Täby Kyrkby och Åkersberga Centrum.

Nuvarande markanvändning

Området består idag av en blandning av obebyggd och bebyggd mark samt ett flertal olika funktioner. Björnungsskogen i söder är programområdets största naturområde och består av obebyggd skogsmark med höga natur- och rekreationsvärden. Skogen har ett flertal gång- och ridstigar och är välbesökt av boende i närområdet. I norr bedriver Österåkers Golfklubb sin verksamhet med fokus på sport och rekreation. Inom golfbanans område finns en restaurang och på vintern anläggs längdskidspår. Centralt i området ligger den nybyggda multiarenan som är en välbesökt idrottsanläggning. Strax sydöst om Österåkers multiarena ligger Åkersberga brandstation.

Norr om Svinningevägen finns åkermark som i dagsläget inte brukas. I anslutning till åkermarken finns en förskola med tidsbegränsat bygglov. Strax norr om Åkers Runö station ligger Roslagens företagspark som till största del består av kontor och mindre verksamheter samt en förskola med tidsbegränsat bygglov.

Pilstugeområdet i öster är ett verksamhetsområde med inslag av handel, främst lokaliserad runt Pilstugetorget. Norr om Svinningevägen strax väster om Pilstugetorget finns en helikopterlandningsplats som ska tas ur bruk.

I områdets centrala delar, norr om Svinningevägen, ligger Husbykullen som är kommunens bäst bevarade bybildning på fastlandet. Husby har en historia som går tillbaka till järnåldern men är idag tydligt präglad av tiden efter laga skifte vid mitten av 1800-talet. Området omfattas än idag av bostäder. På andra sidan Svinningevägen finns ett järnåldersgravfält, Husby gravfält.

Söder om Pilstugeområdet och järnvägen sker utvecklingen av Kanalstaden där en ny stadsdel planeras för bostäder, handel och service. I väster finns bostadsområdena Fredsborg och Hagbyhöjden som består av småhus och villor. I Fredsborg finns också grundskola, F-6 och 7-9 samt en förskola. Inom programområdet finns även en gymnasieskola - Skärgårdsgymnasiet.

Strax söder om Åkers Runö station finns stall med tillhörande betesmark för hästar. Utefter Furmans väg ligger småskalig äldre bebyggelse som har kulturhistoriskt värde, bland annat torpet ”Egypten”. Torpet har sitt ursprung i Husby men flyttades ut vid laga skifte ca 1860.

Åkersberga brandstation är centralt placerad i programområdet och angränsar till Roslagsbanan

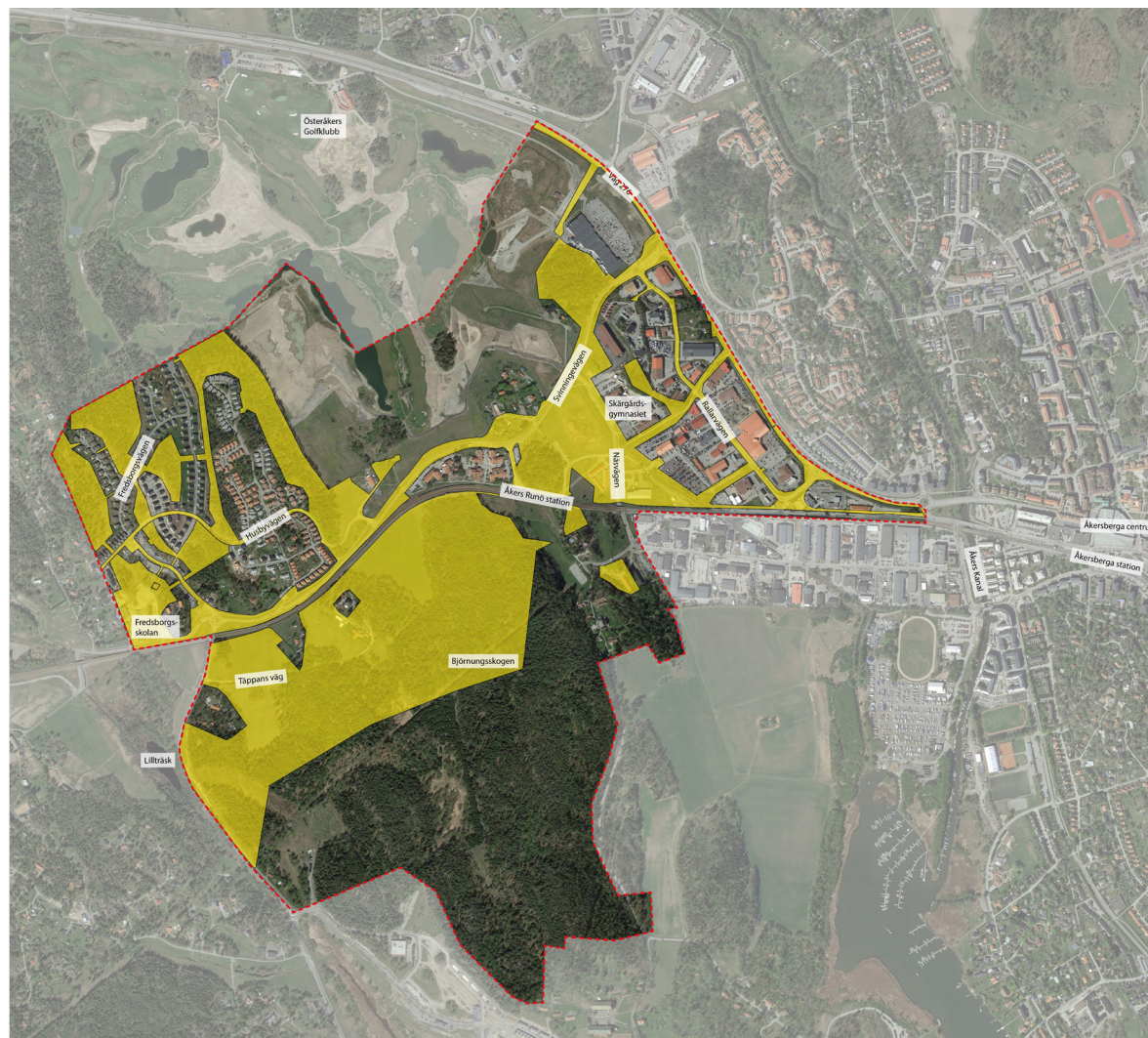
Karta 1. Planprogrammets avgränsning

Markägförhållanden

Kartbilden bredvid visar markägförhållanden inom programområdet. Gula områden visar mark som ägs av kommunen eller av kommunägda bolag och icke färglagd mark ägs av privata bolag eller privatpersoner. Det finns både större och mindre privata fastighetsägare representerade. Kommunen samt det kommunala fastighetsbolaget Armada äger en stor del av området, främst söder om järnvägen.

Inom programområdet är huvudmannskapet i huvudsak kommunalt. Det finns enskilda vägar inom Hagbyhöjden, Fredsborg och Husbykullen. Tappans väg omfattas även av enskilt huvudmannskap.

 Fastigheter som ägs av kommunen eller kommunägda bolag

Resterande fastigheter är privatägda

Karta 2. Markägförhållanden inom programområdet

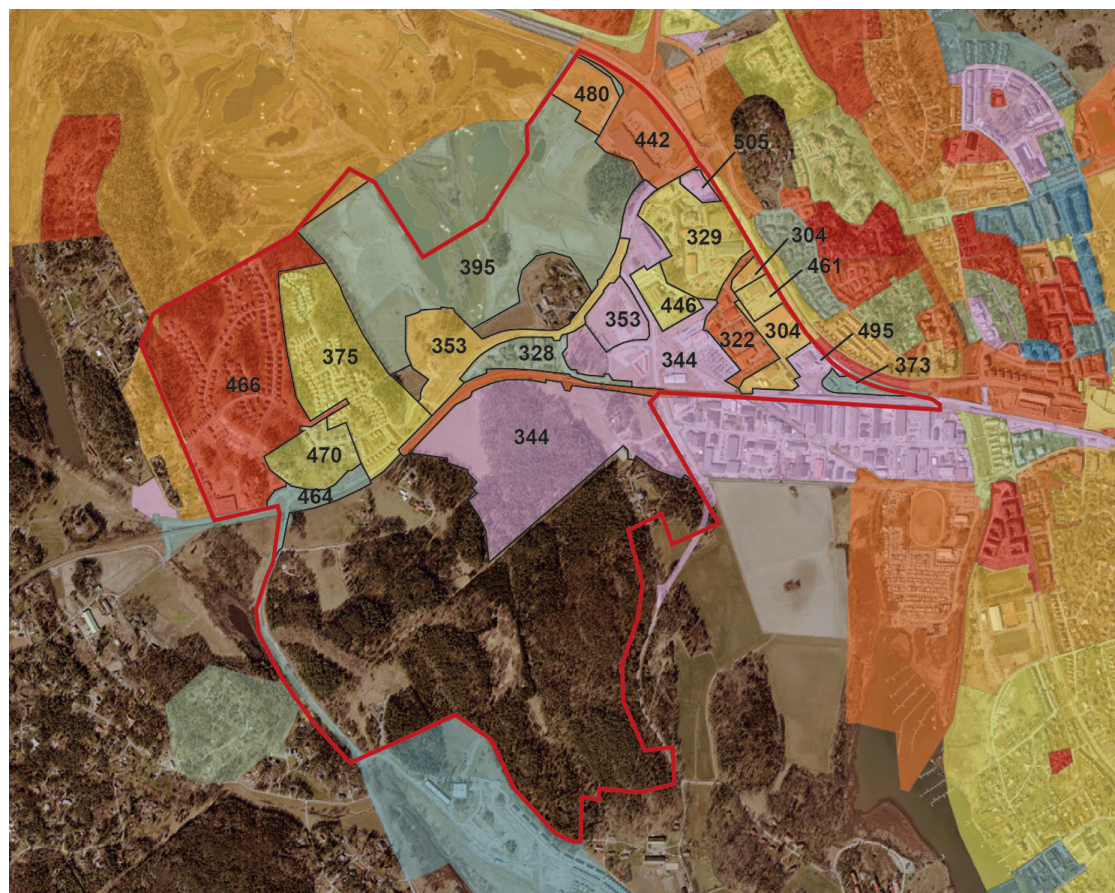
Gällande detaljplaner

Hela programområdet är sedan tidigare planlagt förutom Husbykullen, Björnungsskogen samt området kring Täppans väg. Nya detaljplaner krävs för att möjliggöra föreslagen utveckling inom området.

Kartbilden bredvid samt nedanstående lista redovisar gällande detaljplaner:

- Detaljplan för Runö 7:1. Plannr: 304. Laga kraft 1984-09-10
- Detaljplan för Runö-Husby etapp 2. Plannr: 322. Laga kraft 1987-07-28
- Detaljplan för Roslagens företagspark. Plannr: 328. Laga kraft 1987-12-10.
- Detaljplan för Runö-Husby verksamhetsområde. Plannr: 329. Laga kraft 1988-02-22
- Detaljplan för Roslagens företagspark etapp 2. Plannr: 344. Laga kraft 1990-05-29
- Detaljplan för Gottsunda Centrum. Plannr: 353. Laga kraft 1992-04-21
- Detaljplan för Runö-Husby etapp 5. Plannr: 373. Laga kraft 1994-10-26
- Detaljplan för Åkers-Husby etapp 2. Plannr: 375. Laga kraft 1995-01-10
- Detaljplan för Utökning Hagby Golf. Plannr: 395. Laga kraft 2004-11-24
- Detaljplan för Pilstugetomten. Plannr: 442. Laga kraft 2011-04-07
- Detaljplan för Näsvägen 15-17. Plannr: 446. Laga kraft 2011-07-20
- Detaljplan för Runö 7:11 och del av Runö 7:108. Plannr: 461. Laga kraft 2013-03-08
- Detaljplan för Täljö vägskäl. Plannr: 464. Laga kraft 2013-04-18
- Detaljplan för Fredsberg. Plannr: 466. Laga kraft 2013-10-30
- Detaljplan för Hults Båtsmanstorp m.fl. Plannr: 470. Laga kraft 2014-04-09

- Detaljplan för Pilstugetomten Västra. Plannr: 480. Laga kraft 2015-06-04
- Detaljplan för Österåkers Multihall. Plannr: 494. Laga kraft 2018-05-04
- Detaljplan för Båthamnsvägens ersättning. Plannr: 495. Laga kraft 2018-05-03
- Detaljplan för Runö 7:123. Plannr: 505. Laga kraft 2021-11-19

Karta 3. Gällande detaljplaner inom programområdet

Styrdokument och utgångspunkter

Regionala planer

RUFS 2050

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen är Åkersberga utpekad som ett strategiskt stadsutvecklingsläge. Dessa lägen beskrivs ha en hög regional tillgänglighet och potential att utveckla täta och sammanhängande stadsmiljöer. Bebyggelsen i dessa lägen bör planeras utifrån en tät och sammanhängande bebyggelsestruktur, vilket är en av utgångspunkterna för Åkers Runös utveckling.

Stockholm Nordost (StoNo)

Österåkers kommun ingår i kommunsamarbetet Stockholm Nordost tillsammans med Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna och Vaxholm. Kommunerna har tillsammans tagit fram en vision för år 2040 som ska ge vägledning i sektorns framtida utveckling. Målet är att hela nordostsektorn ska öka antalet invånare med 100 000 personer och erbjuda 50 000 arbetstillfällen. Huvudstrategierna för att uppnå detta består i att utveckla attraktiva och varierade stadsmiljöer, ett effektivt transportsystem, aktivt stöd till näringslivsutvecklingen och satsningar i den regionala stadskärnan Täby-Arninge.

Sverigeförhandlingen

Österåkers kommun är med i Sverigeförhandlingen och har åtagit sig att bygga cirka 7000 nya bostäder från år 2017 fram till år 2035 i stationsnära lägen. Som ett resultat kommer Roslagsbanan att förlängas till Stockholms centralstation via Odenplan. Kring Åkers Runö station ska det rymmas ca 2400 nya bostäder.

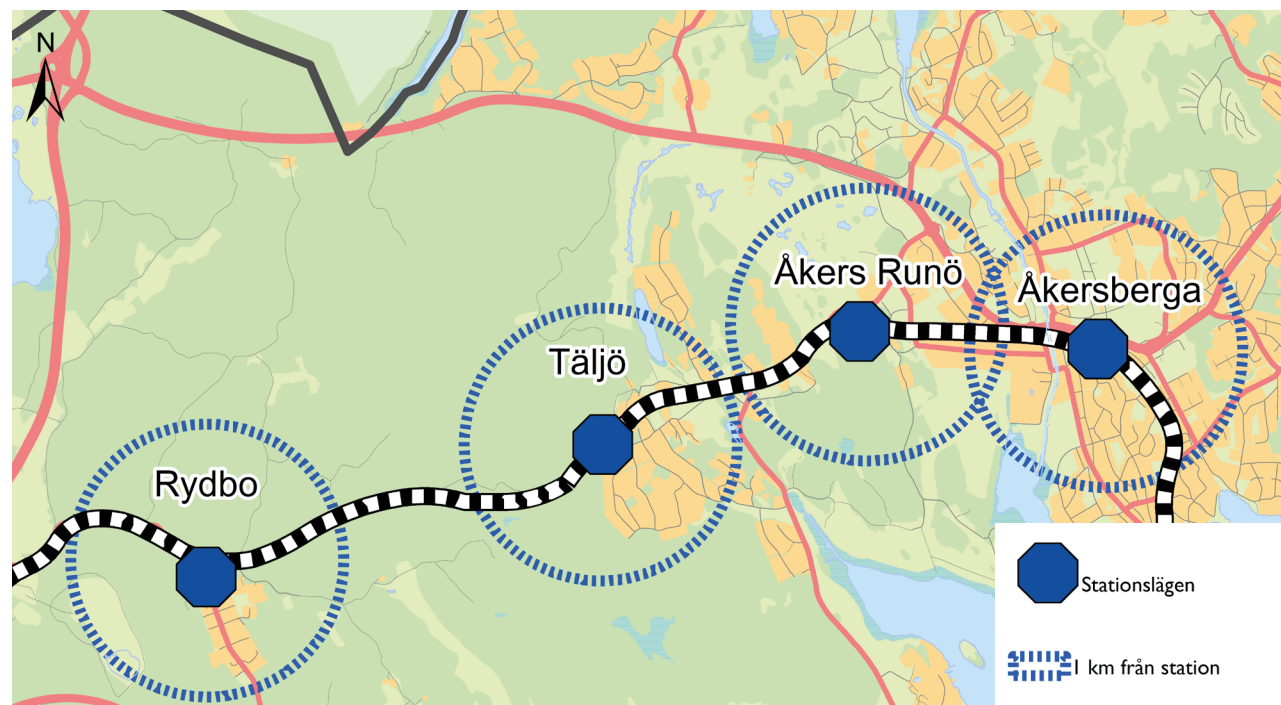
Åtgärdsvalsstudie för väg 276

Österåkers kommun har tillsammans med Trafikverket genomfört en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för väg 276, år 2018. Bakgrunden till projektet är de framkomlighetsproblem och barriäreffekter som finns i kommunen kopplat till trafiken på väg 276. En åtgärdsvalsstudie syftar till att kommunen och Trafikverket tillsammans ska identifiera, prioritera och ta fram en handlingsplan för en rad olika åtgärder. Ett stort antal åtgärder presenteras, med olika ansvariga aktörer, för att bland annat uppnå god framkomlighet och tillgänglighet.

Ett relevant effektmål för bland annat planprogrammet Åkers Runö är att gång, cykel och kollektivtrafik och andra långsiktigt hållbara transportval och tjänster ska ha högst prioritet i Åkersbergas transportsystem.

Riksintressen

Det finns inga riksintressen inom programområdet.

Österåkers kommun har åtagit sig att bygga ca 7 000 nya bostäder i stationsnära läge fram till år 2035. Denna utveckling ska koncentreras inom ett influensområde om 1 km från stationerna Rydbo, Täljö, Åkers Runö och Åkersberga.

Kommunala planer och program

Översiktsplanen

I kommunens översiktsplan "Stad, skärgård och landsbygd - Översiktsplan för Österåkers kommun 2040" står det att stationslägena utefter Roslagsbanan ska utvecklas:

"Områdena kring stationerna i Åkersberga, Åkers Runö, Täljö och Rydbo ska utvecklas. Närmast stationerna föreslås mötesplatser i form av torg, flerbostadshus med lokaler i bottenvåningen och om möjligt arbetsplatser närmast spårområdet."

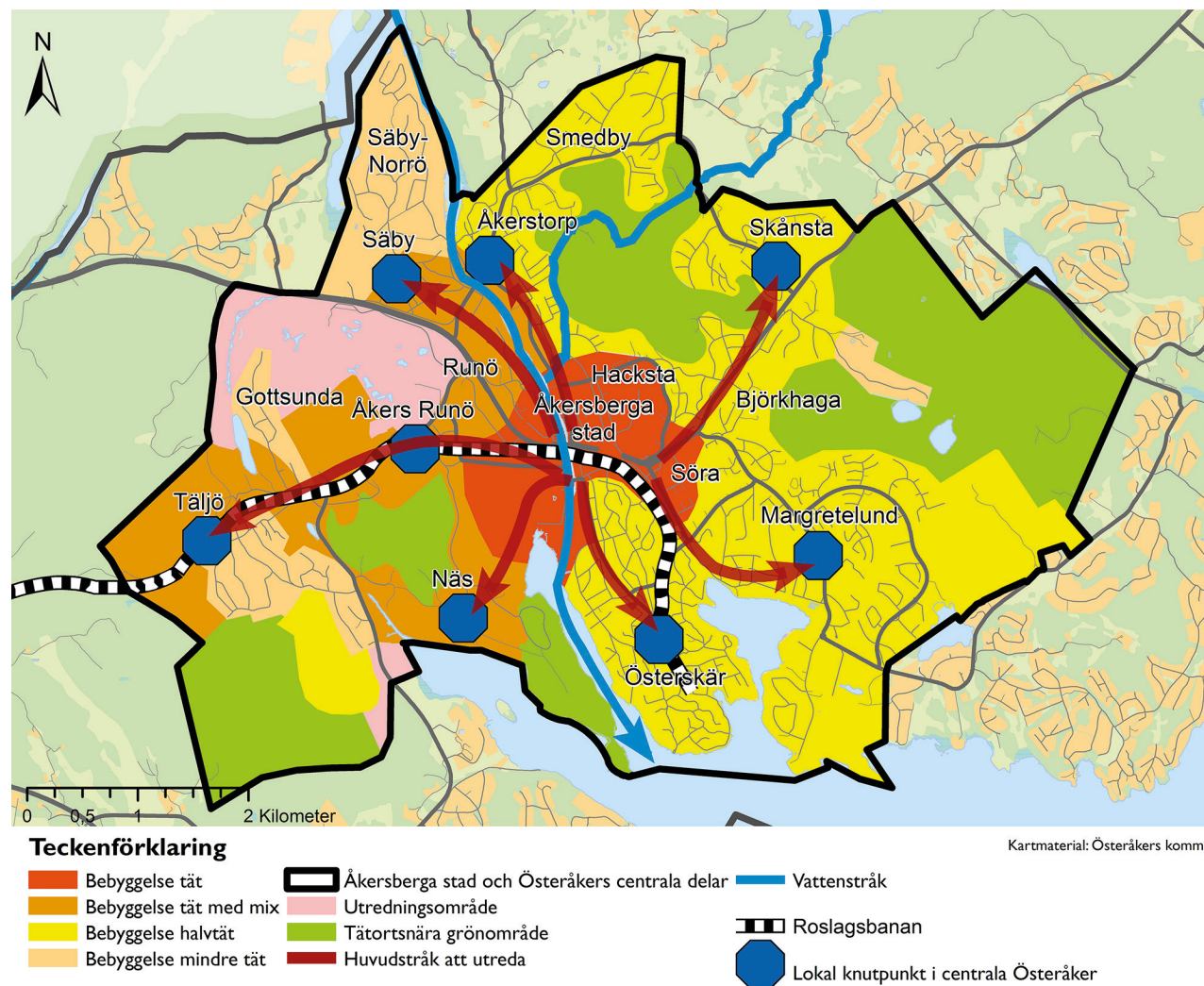
Åkers Runö är i översiktsplanen utpekad som ett prioriterat utvecklingsområde. I översiktsplanen står det att:

"Åkers Runö är ett prioriterat utvecklingsområde i och med sitt goda strategiska läge. I området finns Åkers Runö station, Österåkers golfbana och arbetsplatser i form av verksamheter, handel och utbildning samt ett mindre antal bostäder. Området föreslås utvecklas genom ett effektivt mark-utnyttjande med en blandning av bostäder (små lägenheter, studentlägenheter, särskilda boenden och småhus) och verksamheter."

Del av golfbanan utvecklas med bostäder och Sågnägen utvecklas stadsmässigt med blandning av bostäder och verksamheter. Barriäreffekter i form av vägar och Roslagsbanan ska minska och områden länkas till varandra. Flytt av den befintliga heliporten föreslås utredas, vilket möjliggör förutsättningarna för ytterligare utveckling i området."

Åkers Runö ska utvecklas ytterligare med utbildnings- och idrottsverksamheter för att skapa ett kunskapskluster. En ny multihall byggs i området och del av golfbanan ska få mer karaktär av året-runt rekreationsområde".

Översiktsplanen beskriver också följande inriktningar: *"Björnungsskogen föreslås utvecklas som friluft- och rekreationsområde. Utbredningen av området utreds i kommande planläggning."*

Karta från Översiktsplan 2040. Kartan visar den föreslagna bebyggelseutvecklingen i Åkersberga stad, huvudstråk och lokala knutpunkter.

Åkers Runö ingår i kategorin ”Tät med mix” som innebär en variation av flerbostadshus, stadsradhus, radhus och småhus. Tätare och högre bebyggelse vid stråk/knutpunkter.

- Flerbostadshus i snitt 4–5 vån.
- Tomtstorlekar varierar, t. ex.: Radhus ca 250-400 kvm (2-3 vån.) Småhus 800-1500 kvm (1-2 vån.).
- Lokaler i bottenvåning längs huvudstråk eller knutpunkter.

Vidare står det beskrivet att: *”Tillgången till arbetsplatser samt service och aktiviteter är grundläggande för att människor ska vilja bo och arbeta i kommunen och för att Åkersberga ska bli en attraktiv och levande stad. Österåker har som mål att skapa 7 000 nya arbetstillfällen till år 2040 (jämfört med år 2010). I Österåker behöver det långsiktiga behovet av strategiska markytor för arbetsplatser säkras och utvecklas efter behov”*

Kommunens översiktsplan beskriver även att Österåker år 2040 är en klimatsmart kommun med låga klimatutsläpp och att energiförsörjningen i kommunen enbart kommer från förnybar energi och produceras i stor utsträckning lokalt.

Österåkers kommuns gällande översiktsplan, antagen 2018

Fördjupad översiktsplan för Täljöviken

Den fördjupade översiktsplanen från 2006 är i vissa delar fortfarande aktuell medan andra förutsättningar har förändrats, bland annat har Sverigeförhandlingen tillkommit. I den fördjupade översiktsplanen benämns utvecklingsområdet väster och söder om Åkers Runö station som Husbylund.

Nedan följer en sammanfattning av de riktlinjer i den fördjupade översiktsplanen som berör området Husbylund och Åkers-Runö.

Riktlinjer från den fördjupade översiktsplanen:

- Svinningevägen bibehålls i befintlig sträckning men omformas, från att ha varit en landsväg till mer stadsmässig gata och förses med gång- och cykelbana.
- Hela området föreslås kopplas till det allmänna VA-systemet.
- Tätare stadskvarter föreslås främst mot Åkersberga centrum, längs kanalen, samt i närheten av stationerna.
- Området kring Roslagens Företagspark har förutsättningar att bli en knutpunkt för mindre service.
- I Husbylund eftersträvas en blandad bebyggelse med i huvudsakligen mindre flerbostadshus och radhus med en tätare bebyggelse närmast järnvägen.

Fördjupad översiktsplan för Täljöviken, antagen 2006

Planprogram för Åkersberga stad – centrumområdet

Planprogrammet är ett långsiktigt strategiskt dokument som ska ligga till grund för centrala Åkersbergas markanvändning på både kort och lång sikt. Dokumentet är ett första steg i att förverkliga visionen om att centrala Åkersberga ska bli en modern stad med småstadskaraktär. Planprogrammet godkändes i kommunfullmäktige den 9 december 2019. Inom planprogrammet finns sju angivna stadsbyggnadsprinciper och tre gestaltungsprinciper för ny bebyggelse, se nedan.

Åkersberga stad angränsar till Åkers Runö och det finns många kopplingar där emellan. Stadsbyggnadsprinciperna framtagna för Åkersberga stad som beskrivs nedan är relevanta även för Åkers Runö.

Stadsbyggnadsprinciper

Kvartersform med gröna gårdar

För att skapa en småstadskaraktär är det viktigt att kvartersformen varierar och att kvartersstorleken inte är för storskalig. Kvartersmåtten bör vara mellan cirka 50-70 m. Gårdarna ska vara gröna och erbjuda någon form av mötesplats för de boende och där gårdarna riskerar att bli små kan takterrasser fungera som komplement till gården.

Innergårdarna ska vara gemensamma för de boende inom kvarteret. Gårdarna ska vara tillgängliga, attraktiva och innehålla värden för de boende. På varje innergård bör det finnas platser med höga lekvärden och möjlighet till gemensamma aktiviteter med grannar, vänner och familj. Ljussättningen på gården ska utformas med omsorg för att skapa en trygg och trivsamt miljö.

Vegetationsytor och dammar för fördröjning av dagvatten ger förutsättningar för ett robust dagvattensystem. Där markförhållandena medger uppmuntras till lokal infiltration av dagvatten. Förråd, cykelställ och eventuella andra komplementbyggnader bör förses med gröna tak.

Byggnader i gatulinje

Byggnader placeras i gatulinjen för att skapa en tydlig interaktion mellan byggnad och gata samtidigt som det skapar en tydlig gräns mellan offentlig och privat mark. Utmed gatulinjen präglas bebyggelsen av en variationsrikedom för att skapa levande stadsgator. Variation ska finnas såväl mellan kvarter som inom dem.

Aktiva bottenvåningar med tilltalande entréer

Bottenvåningar är i utpekade lägen öppna med verksamhetslokaler för handel och service mot gatan, med extra hög rumshöjd och glasade fasader. Entréer och portar utformas med extra omsorg och vänds mot gatan för att främja gatulivet. Längs en kvartersfasad bör minst tre entréer finnas. Entréerna utgör tydliga inslag i fasaderna och genom att använda genomgående entréer bidrar detta till ett samspel mellan gata och innergård, framför allt vid helt slutna kvarter.

Dold boendeparkering

Bilparkering för tillkommande bostäder sker i garage och placeras inte i marknivå intill gata eller på innergård. Parkering kan med fördel lösas genom underjordiska garage alternativt garage under upphöjda gårdar. Vid sådana lösningar bör parkeringen kläs med lokal mot gatan.

Varierade hushöjder inom kvarteren

En småskalig bebyggelse stärker småstadskaraktären, varför bebyggelse planeras med en höjd om 4-5 våningar. Inom kvarteren närmast stationen hålls byggnaderna på vissa ställen något högre medan den är lägre än ovanstående snitt i kvarteren intill befintliga villor och radhusbebyggelse längst österut. Inom ett och samma kvarter varierar höjden för att skapa kontraster och intressanta miljöer.

Vid gestaltning av kvarteren tas hänsyn till ljusförhållanden, såväl i förhållande till gaturummet och innergården som för den befintliga bebyggelsen. En balans mellan byggnadshöjden och gårdsstorleken bidrar till ljusa och attraktiva gårdar och offentliga miljöer samtidigt som det är betydande för upplevelsen av skalan.

Tydliga gränser mellan privat och offentligt

En kvartersstruktur innebär i regel ett lättläst stadsrum eftersom det medför en tydlig offentlig miljö i gaturummet och privata innergårdar. En tydlig skillnad mellan offentligt och privat skapar trygghet samtidigt som det underlättar för boende och besökare att läsa av stadens olika rum. Allmänna platser och gaturum ska ha en tydligt offentlig karaktär.

Förgårdsmark upplevs ofta som otydlig i huruvida det är privat eller offentlig mark, vilket i förlängningen riskerar att bidra till att marken inte används. Förgårdsmark bör därför undvikas.

Integrering av vattenmiljöer på offentliga platser

Åkersbergas identitet som en skärgårdsstad stärks genom kreativ och innovativ integrering av vatten i de offentliga miljöerna. Detta bidrar till attraktiva och lekfulla miljöer som kopplar tankarna till stadens vattennära läge samtidigt som de med rätt utformning kan bidra till en god hantering av dagvatten.

Gestaltungsprinciper för ny bebyggelse

Varierade fasader med olika uttryck

Bebyggelsen planeras med en variation i dess uttryck och fasaderna utformas med varierad färgsättning och material, även inom ett och samma kvarter. Variationen i fasaden prioriteras vertikalt för att bidra till en upplevelse av korta fasader. Bottenvåningen framhävs i gestaltningen och hålls öppen och välkomnande samt att entréer utformas omsorgsfullt. Offentliga byggnader har en karaktär som skiljer sig från de privata.

För att skapa ytterligare variation kan byggnaderna ibland möta gaturummet med en gavel i stället för långsida. Att kvarteren på utpekade ställen öppnas upp mot gatan kan bidra till ett mer händelserikt, ljus och grönt gaturum då det skapar ett samspel mellan innergården och gatan. Gränsen mellan det privata och allmänna ska dock vara tydlig.

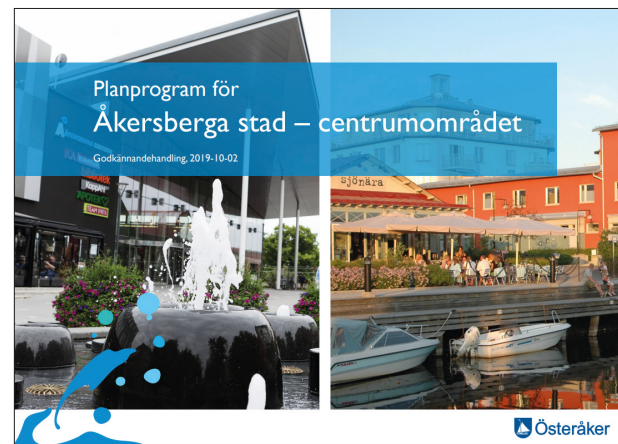
Bebyggelsen bör även variera i höjd. För att hålla en hög exploateringsgrad men minska den upplevda skalan kan ett sätt vara att dra in den översta våningen från fasaden.

Nyttjade tak

Takytorna används på effektiva och kreativa sätt, exempelvis med solceller eller gröna tak. För att skapa en varierad stadsbild kan olika typer av takutformningar användas, viktigast är att de bidrar till kvarterens behov. Där innergårdar riskerar att bli små kan takterrasser bidra med yta. Gröna tak bidrar till en grönare stadsdel och ju rikligare vegetation som är möjlig på taken desto större bidrag kan de ge till den biologiska mångfalden och ekologiska samband. Bebyggelsens tak har även betydelse för byggnadens uttryck då det påverkar byggnadens karaktär.

Balkonger i rätt lägen

Balkonger bidrar till mer liv och rörelse i gatumiljön och är en viktig kvalitet för bostäder. Balkonger och takterrasser förespråkas men bör inte kraga ut över taken. Balkonger medges kraga ut max 1,4 m från fasaden mot innergård och inte mer än 0,7 m mot gatan. Mot gården tillåts balkonger kraga ut längre eftersom det möjliggör en känsla av att gården sträcker sig vertikalt upp längs fasaderna, medan de inte ska utgöra ett alltför dominerande inslag i gatumiljön. Indragna takvåningar skapar ofta bra förutsättningar för fina balkong- och terrasslägen.

Planprogram för Åkersberga stad - centrumområdet. Godkändes i kommunfullmäktige 2019.

Miljö- och klimatprogram 2030

I mars 2022 antog Österåkers Kommunfullmäktige Österåkers Miljö- och klimatprogram 2030, som innehåller kommunens miljömål. Miljömålen beskriver vad kommunen vill åstadkomma i sitt miljöarbete. Dessa miljömål baseras på de internationella miljömålen och regionala mål, miljö kvalitetsnormerna för vatten och luft, mål i antagna planer, Österåkers miljösituation och behov samt kommunens möjlighet att bidra med störst miljönytta. Miljömålen innefattas av totalt fem huvudrubriker: a) Skärgård, sjöar och vatten; b) Mark, byggande och boende; c) Klimat och luft; d) Natur och biologisk mångfald, samt e) Skadliga ämnen och rena kretslopp.

De miljömål som bedöms särskilt viktiga att beakta i den fysiska planeringen och i arbetet med detta planprogram är:

- Sjöar, vattendrag och kustvatten ska ha en god ekologisk och kemisk status.
- Dagvattenhanteringen ska vara säker och innehållet av föroreningar i dagvatten ska fortsätta att minska.
- Bebyggelseutveckling ska prioriteras i områden nära kollektivtrafik, VA-områden och service. Planeringen av nya områden ska främja ett hållbart byggande.
- I tätorten ska gång-, cykel- och kollektivtrafik prioriteras i kommunens planering.
- Boende och verksamma i kommunen har god tillgång till parker och natur och ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet.
- I samband med detaljplaneläggning ska behovet av ekosystemtjänster alltid bedömas. Det kan till exempel vara rening och fördröjning av dagvatten, luftrening, vindskydd och skugga, pollinering och odling.
- Öka förutsättningar för barn och ungdomars lärande om ekologi, djur och natur samt allemansrätten.
- Risker som barn och ungdomar utsätts för på grund av skadliga ämnen minskar.

Strategi för parker i Österåkers kommun

I juni 2021 godkändes Strategi för parker i Österåkers kommun av Österåkers Kommunfullmäktige. Syftet med Strategi för parker i Österåkers kommun är att förtydliga översiktsplanens mål och ambitioner för kommunens parker samt ge stöd i kommunens planering, från strategisk till detaljerad nivå. Dokumentet innehåller fyra mål:

- Boende och verksamma i Österåker ska ha god tillgång till parker och natur
- Kommunen ska erbjuda boende och verksamma ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet
- Österåkers gröna miljöer ska bidra till att uppnå de nationella och lokala miljömålen
- Österåkers gröna miljöer bidrar till kommunens attraktivitet som skärgårdskommun

Inom arbetet med parkstrategin har riktlinjer för olika parker tagits fram; stadspark, stadsdelspark, grannskapspark, kvarterspark och fickpark. Parkernas storlek, funktion och vilket avstånd som medborgarna ska ha mellan sin bostad och olika typer av parker finns beskrivet i Parkstrategin och har gett input till arbetet med planprogrammet.

Ett utdrag ur Strategi för parker i Österåkers kommun finns i rutan på sidan 67.

Transportstrategin

År 2015 fick Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram en transportstrategi. Strategin har 2040 som horisontår och utgör ett strategiskt dokument som visar hur trafiksystemet och samhällsplaneringen behöver utvecklas för att stödja kommunens övergripande vision och mål. Transportstrategin har samordnats och tagits fram parallellt med översiktsplanen och antogs i kommunfullmäktige i maj 2018.

Strategin föreslår en framtidsbild och strategier som kommunen bör arbeta efter under de kommande åren, så som att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt, samt hållbar biltrafik och godstrafik. I samband med att transportstrategin antogs så gavs Samhällsbyggnadsförvaltningen ett nytt uppdrag att ta fram en trafik- och mobilitetsplan. Syftet med denna är att konkretisera åtgärder och genomförande utifrån transportstrategins innehåll och ta fram specifika planer så som parkeringsplan, cykelplan, gångplan och kollektivtrafikplan. Arbetet med att ta fram dessa pågår.

Dagvattenstrategi Österåkers kommun

Dagvattenstrategin antogs av kommunfullmäktige den 13 maj 2019.

I samband med att naturområden exploateras och tidigare fritidsområden omvandlas till permanentboende förändras belastningen på kommunens vattentillgångar. Klimatförändringar, som kan innebära ändrad regn- och snökaraktär framöver, kan komma att öka belastningen.

Syftet med dagvattenstrategin är att skapa förutsättningar för en hållbar hantering av dagvatten i samhällsplaneringen och vid drift och underhåll av anläggningar. Syftet är även att förbättra vattenkvaliteten i kommunens vattenområden och minimera riskerna med ett förändrat klimat.

Målet med strategin är att tydliggöra hanteringen av dagvattenfrågor i Österåkers kommun genom att beskriva riktlinjer och ansvarsförhållanden samt planerade åtgärder gällande dagvatten.

Pågående planering

Inom avgränsningen för planprogrammet för Åkers Runö eller i direkt närhet till programområdet pågår parallellt arbetet med ett flertal detaljplaner och planprogram.

Detaljplaner

Detaljplan Pilängen

Inom avgränsningen för planprogrammet för Åkers Runö pågår parallellt arbetet med en detaljplan för området Pilängen.

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för tät sammanhängande och stadsmässig bostadsbebyggelse i form av flerbostadshus, områden för rekreation, lek och idrott, förskola och service, i enlighet med Översiktsplanen samt utvecklingen inom planprogrammet för Åkers Runö. Detaljplanens syfte ligger även i linje med kommunens utveckling kopplat till Sverigeförhandlingen. Målsättningen är att genom en väl gestaltad blandad bebyggelse bidra till en hållbar stadsutveckling med fler lägenheter och lokaler för verksamheter/service i ett stationsnära läge vid en av stadens entréer.

Den nya bebyggelsen ska även bidra till att förbättra trygghet och stärka karaktären kring Svinningevägen som stråk och Åkers Runö station som en lokal knutpunkt. Inom området planeras för ett finmaskigt gatunät där gång- och cykeltrafik upplevs som attraktivt och prioriterat. Vidare planeras en ny vägdragning, den så kallade ”Långhundravägen” för kollektivtrafik, gående, cyklisterna och bilister. Vägen planeras koppla samman väg 276 med Näsvägen och Åkersberga, vilket kan göra området tillgängligt och attraktivt för fler.

Detaljplan Hagby äng och kulle

Inom avgränsningen för planprogrammet för Åkers Runö pågår parallellt arbetet med detaljplaneläggning för området Hagby äng och kulle. Hagby äng och kulle delades efter detaljplanesamråd upp i två delområden - Etapp 1 och Etapp 2.

Detaljplanen för Hagby äng och kulle etapp 1, del av Hagby 1:5 m.fl. vann laga kraft 2023.

Syftet med detaljplanen för Hagby äng och kulle etapp 1 är att ge möjligheter till en hållbar stadsutveckling med såväl bostäder som lokala verksamheter och service i ett mycket stationsnära läge. Detta innebär att pröva möjligheterna till ny bebyggelse i form av nya bostäder och verksamhetslokaler i en tät och varierad bebyggelsestruktur med småstadskaraktär. Den nya bebyggelsen ska även bidra till att förbättra trygghet och stärka karaktären kring Svinningevägen som stråk och Åkers Runö station som en lokal knutpunkt.

Vidare är syftet med detaljplanen att skapa möjlighet till en utveckling av en ny integrerad stadsdel med goda kommunikationer inom centrala Åkersberga samt till Stockholm och övriga delar av regionen. Här skapas utrymme för bostäder, offentlig service och centrumverksamheter med en sammanhängande struktur av gatunät, parkstråk, parker, mötesplatser och målpunkter.

För detaljplanen Hagby äng och kulle etapp 2 pågår arbete med att ta fram granskningshandlingar. Syftet med detaljplanen är detsamma som för etapp 1.

Planprogram och strukturplaner

Kanalstaden

Sydost om avgränsningen för planprogrammet Åkers Runö pågår arbetet med planering och utveckling av Kanalstaden.

Kanalstaden ska utvecklas på båda sidor om Åkers kanal och binda samman Åkersberga med Näs och Täljöviken. Kanalstaden ska utgöra en ny stadsdel som ska komplettera och stärka Åkersberga stad. En sammanhängande stadsstruktur ska eftersträvas med det kringbyggda kvarteret som grundelement och med vattnet och båtliv i fokus.

Planprogram Täljö-Gottsunda

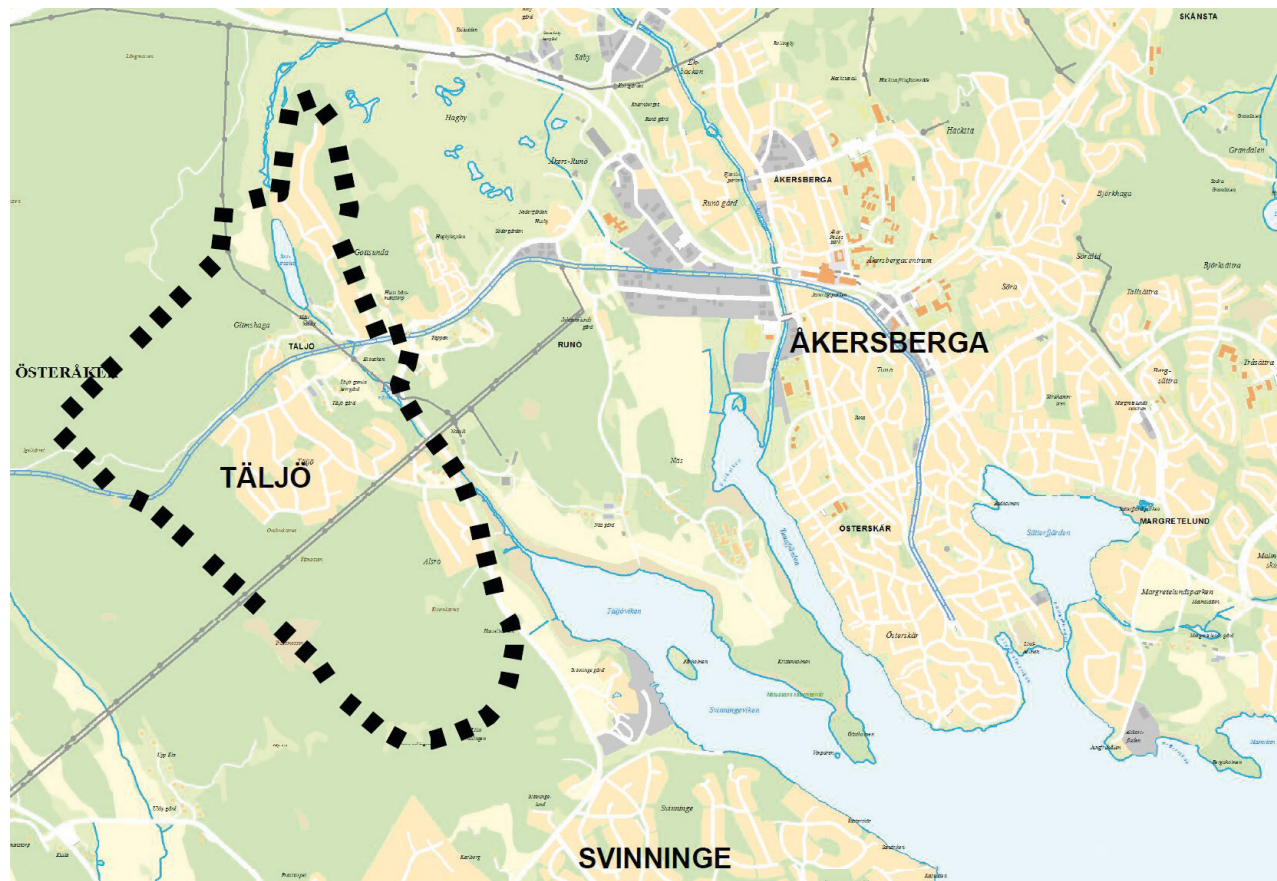
Väster om avgränsningen för planprogrammet Åkers Runö pågår framtagandet av ett planprogram för Täljö-Gottsunda.

Täljö-Gottsunda är, precis som Åkers Runö, utpekad som en lokal knutpunkt i kommunens översiktsplan. Även Täljö är ett utpekad stationsläge i och med sitt goda strategiska läge intill Roslagsbanans station. Området är prioriterat i och med kommunens åtaganden i Sverigeförhandlingen. Där nya bostäder ska tillkomma inom en radie om 1 km från Täljö station planeras det att rymmas ca 1400 nya bostäder.

Täljö och Gottsunda är förnyelseområden och föreslås planläggas samt anslutas till det allmänna vatten- och avloppssystemet. Syftet med planläggningen är dels att underlätta den pågående omvandlingen från fritidsboende till permanentboende inom förnyelseområdena, dels att skapa nya attraktiva bostadsområden och utreda behov av ytor för service i anslutning till dessa. Området kring stationen utvecklas med bland annat mötesplatser, flerbostadshus med lokaler i bottenvåningen och om möjligt arbetsplatser närmast spårområdet.

Täljö station

Planprogramsområdet Täljö-Gottsunda är ungefärligt markerat med svart prickad linje och angränsar till planprogrammet för Åkers Runö

Del 2 - Programförslag

Framtidens Åkers Runö

I kartbilden på nästkommande sida visas den föreslagna utvecklingen för Åkers Runö. Vissa delar är mer utredda i detalj än andra, avgränsningar är preliminära.

Området utvecklas till en funktionsblandad stadsdel med både bostäder, handel, kontor, utbildning, service, verksamheter och värdefulla rekreationsområden och möteplatser. Bostadsbebyggelsen är främst lokaliserad kring Åkers Runö station för att främja ett kollektivtrafiknära boende. Inom bostadskvarteren finns det ytor för lokaler i bottenvåningar och området runt stationen förstärks ytterligare med lokaler för verksamheter. Det befintliga verksamhetsområdet som omgärdar Rallarvägen föreslås utvecklas på sikt och kan då komma att kompletteras med fler verksamheter utefter väg 276 samt funktionsblandning i de västra delarna.

Del 2 av planprogrammet är upplagt efter områdets fem målområden:

- Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser.
- Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden.
- Åkers Runö är en stadsdel som skapar förutsättningar för ett hållbart resande.
- Åkers Runö utvecklar och förvaltar områdets ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden.
- Åkers Runö har god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter.

Beskrivningen av vardera målområde avslutas med en måluppfyllelse. Måluppfyllelsen konkretiserar hur målområdet ska uppfyllas.

Del 2 avslutas med en beskrivning av genomförandefrågor.

En utveckling till en funktionsblandad stadsdel sker längs Roslagsbanan och stationsområdet

Programkarta

Karta 4. Programkarta för Åkers Runö. Avgränsningar är preliminära.

Målområde I

Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser

Målområdet omfattar utformningen av kvarter och dess innehåll där en funktionsblandning främjas. Stadsdelen är ett område där man kan bo, arbeta, studera och leva. Inom området skapas välkomnande mötesplatser som uppmuntrar till social interaktion för människor i alla åldrar och med olika intressen och behov.

Målområdet omfattar :

- En blandning av bostäder, service, kontor och verksamheter
- Miljöer där människor kan mötas och där social hållbarhet står i fokus
- Nya skolor och förskolor i strategiska lägen
- Omsorgsfullt gestaltad livsmiljö som speglar sin samtid

Funktionsblandad stadsdel

Österåkers kommun har som mål att främja funktionsblandade stadsdelar och i kommunens översiktsplan står det att:

”Befintliga och nya stadsmiljöer ska i möjligaste mån rymma bostäder, handel och service. Där det är lämpligt sker med fördel en blandning av bostäder och verksamheter.”

Området innehåller en blandning av olika funktioner vilket främjar en hållbar och robust samhällsstruktur. Programförslaget möjliggör ytor för bostäder, verksamheter, kontor, service, idrott samt utbildning och rekreation.

Nya attraktiva bostadsområden

I de nya bostäderna inom programområdet möjliggörs en blandning av storlekar och upplåtelseformer där både bostadsrätter, hyresrätter och studentlägenheter möjliggörs. I huvudsak är det lägenheter i flerbostadshus som dominerar vid fortsatt planering och utveckling av området men även parhus, radhus och kedjehus samt enstaka områden med villor. Stor vikt läggs vid gestaltning och arkitektur för att få attraktiva och variationsrika boendemiljöer. Utbudet av bostäder möjliggör att man kan flytta inom området vid förändrade livssituationer.

Karaktärsområden

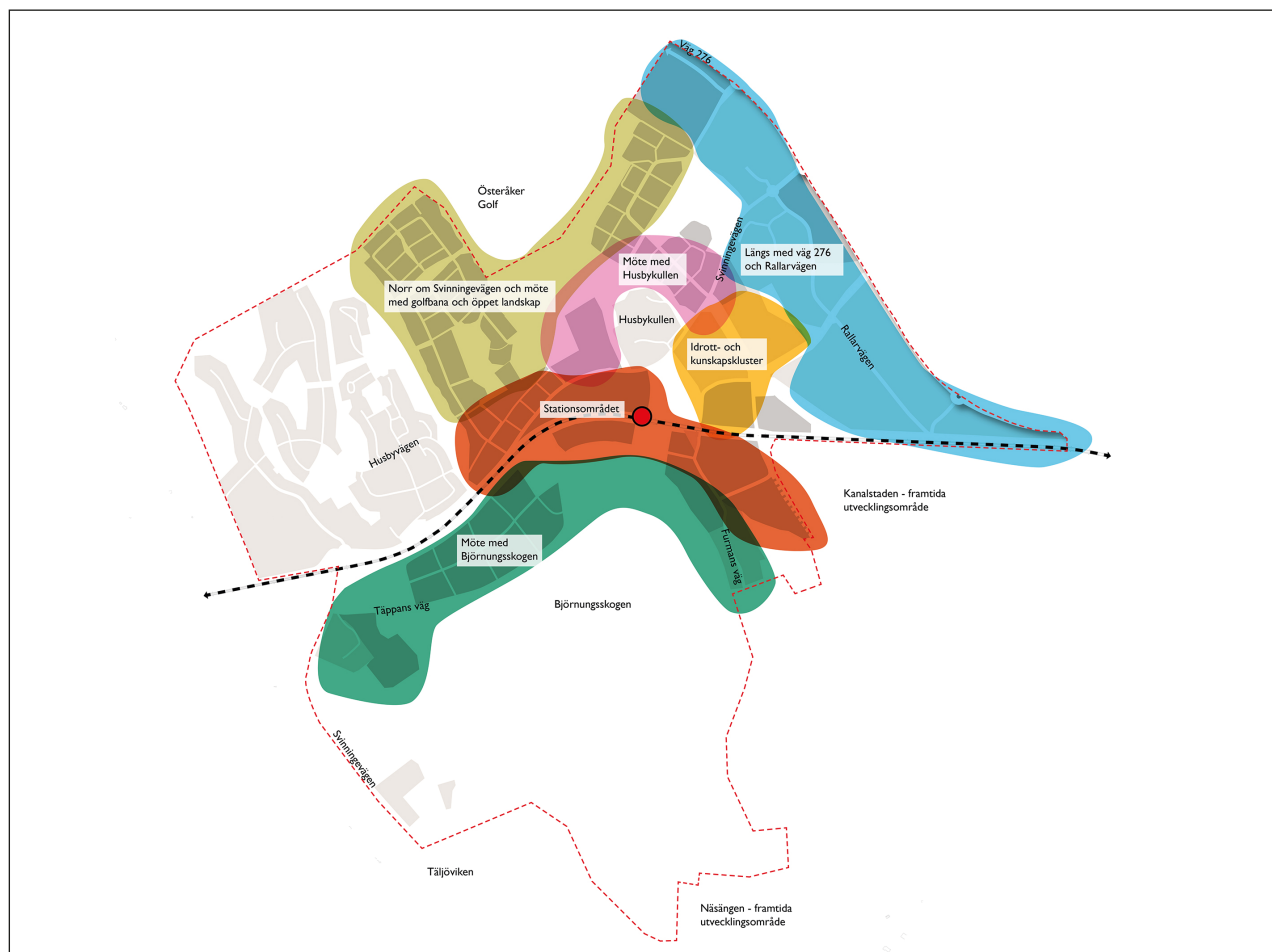
Programområdet är stort och innefattar en variation av täthet, volym, skala och gestaltning. Inom programområdet har sex karaktärsområden identifierats:

- Stationsområdet
- Norr om Svinningevägen och möte med golfbana och öppet landskap
- Idrott- och kunskapskluster
- Möte med Björnungsskogen
- Möte med Husbykullen
- Längs med väg 276 och Rallarvägen

Karta 5 visar ungefärlig utbredning av områdets sex karaktärsområden.

Karaktärsområdena bör läsas tillsammans med översiktsplanens bebyggelsekategori ”Bebyggelse tät med mix” som finns beskrivet på sidan 14. Bebyggelsekategorin beskriver generella principer för den framtida bebyggelsen i form av t.ex. bostäder, arbetsplatser och service och karaktärsområdena fördjupar förstälsten kring specifika områden. Utöver karaktärsområdena samt översiktsplanens

bebyggelsekategori finns redan befintliga stadsbyggnads- och gestaltungsprinciper som tagits fram i arbetet med planprogrammet för Åkersberga stad. Stadsbyggnads- och gestaltungsprinciperna presenteras på sidan 15-16 och gäller även för Åkers Runö planprogram.

Karta 5. Karaktärsområden

Markanvändning och funktioner

- Programområde
- Järnväg
- Åkers Runö station
- I huvudsak bostäder och handel, befintligt
- Grundskola/gymnasium, befintligt
- Brandstation och multiarena, befintliga
- I huvudsak bostäder, föreslaget
- I huvudsak bostäder med möjlighet för lokaler och butiker i bottenvåning, föreslaget
- Funktionsblandning, t.ex bostäder, kontor, utbildning, service och småskalig handel, föreslaget
- Utredningsområde som på sikt förtäts och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service med inslag av bostäder i lämpliga lägen
- Utredningsområde som på sikt förtäts och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service.
- Grundskola, föreslagen
- Förskola, föreslagen
- Yta/byggnad för idrott, föreslagen
- Grönstruktur
- Utredningsområde - ev. grundskola och/eller bostäder
- Utredningsområde - ev. bostäder
- Stationstorg, föreslaget

Karta 6. Markanvändning och funktioner

Stationsområdet

Stationsområdet har bäst kollektivtrafikförsörjning av programområdets karaktärsområden. Det innebär att området närmast stationen tillåts ha en något högre skala och täthet inom kategorin ”bebyggelse tät med mix”, enligt kommunens översiktsplan, jämfört med andra karaktärsområden inom programområdet. Inom karaktärsområdet i anslutning till Åkers Runö station utreds möjligheten för en bytespunkt.

En något högre och tätare bebyggelse, i enlighet med översiktsplanens bebyggelsekategori ”tät med mix”, skapar förutsättningar för fler bostäder och verksamheter i stationsnära läge vilket innebär ett högre flöde av människor i området. Det i sin tur skapar förutsättningar för en levande stationsmiljö med service och butiker i bottenvåningarna. Att bygga bostäder i stationsnära läge innebär att man skapar goda förutsättningar för resor med kollektivtrafik och därmed ett minskat bilberoende. Inom stationsområdet finns det inslag av små lägenheter och t.ex studentbostäder i och med områdets centrala läge och bra kollektivtrafikförbindelser till Östra station, Kungliga Tekniska Högskolan och Stockholms Universitet.

Området närmast stationen ska ha stadsmässiga kvalitéer. En tät kvartersstruktur tillämpas i så stor utsträckning som möjligt för att skapa urbana miljöer med tydliga gaturum. Kvarteren och byggnaderna har en skala som motsvarar ca 4-5 våningar och eventuellt är det möjligt med en något högre byggnad för att markera stationens läge och öka orienterbarheten till stationen. Då området delvis är kuperat, främst söder om stationen, förekommer på vissa ställen en öppnare struktur där höjdskillnader behöver tas upp mellan bebyggelsen. Området knyts ihop med angränsande Kanalstaden.

Det finns lokaler i bottenvåningarna mot torg och huvudgator för att möjliggöra service och ett kommersiellt utbud i anslutning till stationen. Merparten av det kommersiella utbudet finns på den norra sidan av järnvägen i anslutning till det nya stationstorget. Byggnader i dessa lägen är försedda med en förhöjd bottenvåning för att främja att de används för lokaler till verksamheter och service. Kontor placeras i bullerutsatta lägen.

Vissa delar av området har lämnats gröna för att förstärka det kulturhistoriska sambandet som sträcker sig från Husbykullen och gravfältet norr om järnvägen vidare söderut mot bebyggelsen utefter Furmans väg. Sambandet är utritat i karta 12. Torpet Egypten ingår också i det kulturhistoriska sambandet. Torpet bör bevaras och integreras i den nya strukturen och tillför variation och historisk förankring då ny och gammal bebyggelse möts. Torpet Egypten finns även beskrivet på sidan 54.

Hästbagar strax söder om järnvägen som ingår i ”Stationsområdet”

Norr om Svinningevägen och mötet med golfbana och öppet landskap

För de som anländer norrifrån från 276:an är området som möter golfbanan en del av den nya entrén till Åkersberga tätort. Framtida utformning mot väg 276 bör vara väl gestaltad så att bebyggelsestrukturen bidrar till en välkomnande entré.

I de nordöstra delarna av området föreslås i huvudsak bostadsändamål i form av en kvarterstruktur med byggnader ca 3-5 våningar. Enstaka bebyggelse kan utvecklas med en ytterligare indragen våning. I området som möter befintlig villabebyggelse föreslås en uppbruten kvartersstruktur med en skala på ca två våningar. Parkmark med dammar och tillhörande kajstråk blir ett viktigt rekreativt inslag och möte med golfbanan och det öppna landskapet. Inom området planeras nya förskolor intill park- och naturområden med höga lek- och vistelsevärden. En av utgångspunkterna för området är att bevara och värna det öppna landskapet och de siktninjer och utblickar som finns på platsen.

Långhundravägen, se karta 6, förses med kvarter med i huvudsak bostäder och lokaler i bottenvåning på vardera sida för att skapa en stadsmässighet och ett tydligt gaturum. Lokaler i bottenvåningar föreslås utefter huvudstråk och platsbildningar för att ta till vara på det höga flödet av människor som rör sig mellan områdenas olika servicepunkter och handelsutbud.

Från Långhundravägen föreslås en tydlig gång- och cykelkoppling västerut mot den nya stadsdelsparken. Det kommer även finnas kopplingar österut mot Pilängens föreslagna grannskapspark och anslutande naturkulle. Bebyggelsen inom Pilängen kommer med hjälp av den nya vägen, Långhundravägen, binda ihop den befintliga handeln vid Pilstugetorget med Svinningevägen, Näsvägen och förbättra kopplingen till stationsområdet. Det föreslås även ett gång och cykelstråk från Pilängen genom stadsdelsparken söderut mot Åkers Runö station.

Bebyggelsen i anslutning till Svinningevägen blir en viktig pusselbit inom planprogrammet för att länka samman befintliga strukturer med nya. Karaktärsområdet möjliggör för en omdaning av Svinningevägen till en mer stadsmässig gata och entré till Åkersberga stad vilket stärker kopplingen mellan stadskärnan och dess närområden. En mer stadsmässig utformning av Svinningevägen innebär en mindre barriäreffekt vilket stärker sambandet mellan norra delen av programområdet och stationsområdet.

Skärgårdsgymnasiet ingår i karaktärsområdet "Idrott- och kunskapskluster"

Kommunens Översiktsplan:
"Åkers Runö ska utvecklas ytterligare med utbildnings- och idrottsverksamhet för att skapa ett idrottskluster."

Idrott- och kunskapskluster

Tillsammans med Skärgårdsgymnasiet, Fredsbergsskolans verksamheter belägna vid Skärgårdsgymnasiet, Österåkers Multiarena och ytan för ny idrottsverksamhet bildas ett idrotts- och kunskapskluster. Området har en central placering inom programområdet och är väl synligt när man anländer till kommunen med Roslagsbanan. Den huvudsakliga användningen inom området är idrott, utbildning och skolor men dessa kan kompletteras med enstaka bostäder, byggnader för service, handel och verksamheter, allt för att bidra till en funktionsblandning och en effektiv markanvändning genom förtätning.

Området utvecklas med ytterligare bebyggelse för idrottsverksamhet, eventuellt en simhall inom programområdets centralaste del. Byggnad för idrottsändamål kombineras med andra funktioner och gestaltas med god arkitektur och med stor omsorg kring trygghet i och med sin närhet till stråket som kopplar samman karaktärsområdet med stationsområdet. Skärgårdsgymnasiet och Fredsbergsskolans verksamheter utvecklas i linje med befintlig användning. Utvecklingen sker i linje med Översiktsplanens bebyggelsekategori "tät med mix" samt befintliga stadsbyggnads- och gestaltungsprinciper från planprogrammet Åkersberga stad centrumområde, skalan bör harmonisera med den befintliga multiarenan. Även inom detta karaktärområde är det av stor vikt att ny bebyggelse värnar om Husbykullens värdefulla kulturmiljö.

Byggnaderna bör ha entréer mot Näsvägen eller Företagsallén samt aktiva bottenvåningar mot dessa gator. Näsvägens gaturum stärks upp med ny bebyggelse och definierade hörn för att skapa stadskvalitéer i ett av planområdets mest centrala delar.

Möte med Björnungsskogen

Bebyggelsen består i huvudsak av flerfamiljshus i kvartersstruktur kring sammanhängande gatunät och kan innehålla enstaka parhus, radhus och kedjehus för att få till en variation. Bebyggelsen harmoniserar med de befintliga byggnaderna och dess kulturhistoriska värden. Bebyggelsen som möter Björnungsskogen kan med fördel ha en lägre skala i enlighet med översiktsplanens bebyggelsekategori och en mindre och öppnare struktur för att skapa ett harmoniskt möte mellan skog och bebyggelse. Bebyggelsen stiger i skala närmare stationen och är något högre och tätare i de östra delarna mot stationen. Sydväst om Tjäppans väg föreslås en ny förskola som lokaliseras i anslutning till Björnungsskogen. I övrigt domineras området av bostadsbebyggelse.

De befintliga ekdungarna i programområdets västra del bevaras då de har höga naturvärden samt används bland annat av närliggande förskolor för utflykter. De västra delarna gränsar till programområdet för Täljö-Gottsunda och det är av vikt att samordning sker för att få till ett bra möte mellan de två områdena. Området kring Tjäppans väg gränsar även till Fredsborg som ligger norr om järnvägen. Marken norr om järnvägen ligger högre i landskapet och i fortsatt detaljplanearbete studeras hur bebyggelsen på vardera sida om järnvägen samspelar visuellt. Området föreslås innehålla minst en entrépunkt till Björnungsskogen.

Utredningsområdet söder om järnvägen för skola och/eller bostäder ingår i detta karaktärsområde.

Bebyggelse utefter Tjäppans väg ingår i karaktärsområdet "Möte med Björnungsskogen"

Möte med Husbykullen

Husbykullen är en värdefull kulturmiljö och har en historia som går tillbaka till järnåldern men är idag tydligt präglad av tiden efter laga skifte vid mitten av 1800-talet. Byn består bland annat av välbevarade mangårdsbyggnader, ekonomibygnader och har också bevarat mycket av sin historiska struktur. Gemensamt för den äldre bebyggelsen är att den står på impediment. Det är ett oerhört betydelsefullt uttryck för hur man byggde förr och därför också bebyggelsens viktigaste karaktärsdrag. Relationen mellan de uppstickande åkerholmarna, impedimenten, och den omgivande lägre och platta åker- och ängsmarken är det som varit Åkers Runös karaktär i mer än 1000 år.

Husbykullen har ett utseende idag som till stor del är detsamma som efter laga skifte på 1850-talet, särskilt på byns västra sida. På den östra sidan är inte inlaget av ekonomibygnader lika påtagligt, men även de nyare byggnaderna har en traditionell placering i miljön.

Husbykullens byggnader, struktur, skala och karaktärsdrag föreslås värnas och bevaras. För att bevara karaktären av Husbykullen med omgivande öppet landskap föreslås en zon av parkmark intill kullen. Det lämpliga avståndet mellan ny och befintlig bebyggelse styrs av ett flertal faktorer: höjder, volymer, öppna/slutna strukturer, material, takvinklar, grönstrukturer och användningen av olika landskapselement. En större och mer stadsmässig bebyggelse kräver större avstånd medan en mindre och mer öppen bebyggelse tillåter kortare avstånd.

Obrutna siktlinjer tillvaratas genom den nya bebyggelsen för att värna de visuella sambanden mellan kulturlandskapets ingående delar, exempelvis åkerholmarna. Det skapas utblickar från den nya bebyggelsen mot kulturlandskapet men även inblickar i den nya bebyggelsen från kulturlandskapet.

Öster om Husbykullen föreslås en något lägre bebyggelse med en placering som knyter an till den äldre bystrukturen på kullen. Bebyggelse öppnar sig mot de värdefulla kulturmiljöerna och inga slutna kvarter föreslås i mötet mellan nytt och gammalt. Byggnadshöjderna trappas ner för att möta den befintliga bebyggelsens mindre skala, särskilt i området närmast Husbykullen. Ny bebyggelse bör utformas för att samspela med den traditionella bebyggelsens mindre volymer vad gäller skala och proportioner. I de inre delarna av de nya bostadsområdena kring Husbykullen är detta förhållningssätt mindre viktigt då de definieras av sitt eget sammanhang.

Den nya bebyggelsens höjd tillåter att de be vuxna åkerholmarnas träd fortsätter att sticka upp och avtecknar sig i områdets siluett. På så vis är åkerholmarna en naturlig del av stadslandskapet.

Karaktärsområdet utvecklas med traditionella material, kulörer och takformer i mötet mellan nytt och gammalt för att undvika allt för skarpa kontraster mellan de två. Ju längre ifrån den befintliga kulturhistoriska bebyggelsen man kommer desto mindre blir vikten av detta förhållningssätt.

Mellan områdena Pilängen och Hagby äng och kulle, direkt norr om Husbykullen är en stadsdelspark placerad. Delar av det öppna landskapet väster om Husbykullen bevaras öppet då det är här relationen mellan odlingsmarken, åkerholmarna och den historiska bebyggelsen har sitt allra tydligaste uttryck. Med fria siktlinjer från sydväst upplevs den betydelsefulla delen av kulturlandskapet även i framtiden. Skolbyggnaden som föreslås mellan Hagby äng och kulle och Husbykullen bör placeras mot väst och öppna ytor som t.ex skolgård och idrottsytor bör placeras mot Husbykullen i öst för att möjliggöra siktlinjer mot kullen. Siktlinjerna är utpekade i Kulturmiljöanalysen som tagits fram för planprogrammet och finns även illustrerade på karta 12.

Kulturmiljön och de ekologiska värden som finns knutna till den blir en stor tillgång i stadsdelsparken vars utformning ska värna och lyfta dessa kvaliteter. Husbykullens kulturbygd kommer med stadsdelsparkens framtida besökare att återfå den centrala placering som platsen en gång har haft, men nu i ett urbant sammanhang istället för ett ruralt.

Husbykullen är en värdefull kulturmiljö och har en historia som går tillbaka till järnåldern. Idag är kullen tydligt präglad av tiden efter laga skifte vid mitten av 1800-talet.

Längs med väg 276 och Rallarvägen

Det här karaktärsområdet är i programförslaget utpekade som ett utredningsområde vilket innebär att förutsättningarna för markanvändning behöver studeras vidare. Fortsatt utveckling genom planläggning längs med väg 276 och Rallarvägen sker på en längre sikt än de andra karaktärsområdena inom planprogrammet och bör ske i ett samlat grepp där ett större område utreds tillsammans.

Området har ett flertalet förutsättningar som behöver studeras och utredas vidare, bland annat viktiga kopplingar, grönstråk, väg 276s karaktär, Rallarvägens framtida funktion och karaktär, barriäreffekter och målpunkter. Inom området finns vissa verksamheter som kan innebära restriktioner för utveckling kring dessa, bland annat bensinstationer.

Utgångspunkten är att möjliggöra en större mix av funktioner inom karaktärsområdet. Karaktärsområdets utveckling innebär främst en komplettering genom förtätning där den huvudsakliga markanvändningen även framöver bedöms vara verksamheter, handel, kontor och service.

Området gränsar i sydöst mot Åkersberga centrum där ett planprogram har tagits fram. Det är viktigt att länka samman Åkers Runö med Åkersberga centrum och utredningsområdet får därmed en betydelsefull roll för att kunna möjliggöra detta.

Området mellan väg 276 och Rallarvägen (se brunskrafferat område på karta 4, programkarta) består idag till största del av verksamheter. Eftersom området är bullerutsatt och att väg 276 är sekundärled för farligt gods är det fortsatt lämpligt att området utvecklas med i huvudsak verksamheter, handel, kontor och service, men inte med bostäder. I kommunens översiktsplan står ”I bullerstörda miljöer, så som intill väg 276 och järnvägen, kan kontor, verksamheter och småhandel vara lämplig användning som skydd mot buller.” Vidare står det i översiktsplanen att: ”Utred delen av väg 276 som går genom Åkersberga med fokus på helhetslösning, stadsmässighet och dagvatten”.

Området Pilstugetorget innehåller stora handelsetableringar med tillhörande parkeringsytor. De flesta som besöker området idag anländer med bil. En framtida utveckling fokuserar på att länka samman området med omgivande

bebyggelse samt skapa tydligare och tryggare stråk som uppmuntrar resor till fots eller med cykel.

Rallarvägen har idag en brokig karaktär och kantas av lokala verksamheter, småskalig industri och viss handel. Området väster om Rallarvägen kan på sikt kompletteras och utvecklas till ett stråk med mer inslag av verksamheter, handel, kontor och service som förbinder Kanalstaden i söder med Pilstugetorget och norra delen av Svinningevägen, mot golfbanan. Området präglas också av småskalig industri med lokala verksamheter. Detta område ligger längre ifrån väg 276 jämfört med området öster om Rallarvägen och föreslås på sikt utredas för att pröva möjligheten till funktionsblandning med inslag av bostäder i lämpliga lägen (se orangeskrafferat område på karta 4, programkarta). Befintliga handelsbyggnader skulle kunna kompletteras med bostäder. Utvecklingen bidrar till en effektivare markanvändning och ett mer stadsmässigt intryck sett från Rallarvägen. Denna utveckling bedöms dock ske i en av de sista etapperna.

Handelsetableringar vid Pilstugetorget som ingår i karaktärsområdet ”Längs med väg 276 och Rallarvägen”

Rallarvägen ingår i ett utredningsområde som på sikt förtätas och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service.

Grundskolor och förskolor

Österåkers kommun har som mål att bli den bästa skolkommunen i hela länet. Kommunens översiktsplan säger att: *”Genom strategisk placering av skolor och förskolor kan naturområden, parker, lekplatser och andra allmänna platser samnyttjas som komplement till förskolor och skolors egna utemiljöer.”*

Inom programområdet finns i dagsläget två skolor, Fredsbergsskolan och Skärgårdsgymnasiet. Fredsbergsskolan har lokaler för årskurs F-6 i de västra delarna av programområdet medan Fredsberg högstadium ligger bredvid Skärgårdsgymnasiet. Inga ändringar föreslås till befintliga skolor. Inom programområdet finns även ett antal befintliga förskolor.

Föreslagen utveckling inom området bedöms generera ett behov av ca en till två nya grundskolor. *

Inom programområdet föreslås plats för en ny grundskola med plats för ca 600 elever, placerad norr om Svinningevägen och väster om Husbykullen. Den nya grundskolan gestaltas som en identitetsmarkör i Åkers Runö. Skolans lärmiljöer och vistelseytor utformas och gestaltas enligt den senaste forskningen med högsta kvalitet och med syfte att främja lärande och pedagogisk verksamhet. Skolan föreslås placeras centralt i området norr om Svinningevägen vilket ger korta avstånd till både Åkers Runö station och multiarenan som kan nyttjas av skolelever. Närheten till huvudgatorna i området, bl.a. Svinningevägen underlättar även för leveranser samt cykel- och biltrafik till och från skolan. Föreslagen yta för skola och skolgård är ca 22 000 kvm och rymmer ej idrottshall. Närhet till multiarenan innebär att viss idrott kan ske där. Skolan är multifunktionell, dess lokaler kan samnyttjas för andra sociala ändamål i området.

Skolbyggnaden bör placeras nära Svinningevägen för att värna de öppna ytorna mot golfbanan och Husbykullen

och fungera som bullerskärm mot skolgård. Byggnaden bör utformas med variation i höjd och skala. Skolans entré bör skiljas från varumottagning och lastkaj.

Söder om spåret har en yta markerats som ”utredningsområde eventuellt skola och/eller bostäder.” Om den primära lokaliseringen av en ny grundskola, dvs norr om järnvägen utefter Svinningevägen, ej går att genomföra eller om det finns behov av ytterligare en skola har ett område söder om spåret identifierats som ett möjligt alternativ.

Inom programområdet föreslås sex nya förskolor varav två ligger inom området Hagby äng och kulle. Förskolorna bör enligt kommunens riktlinjer ha kapacitet för ca 100-150 barn vardera. Två av förskolorna föreslås placeras inom området ”Pilängen”, dvs. nordväst om järnvägen där ett flertal nya bostäder planeras .

Två förskolor placeras söder om järnvägen, en i de västra delarna av området utefter Tjäppans väg och den andra närmre stationen. Förskolorna lokaliseras

Fredsbergsskolan med årskurs F-6 ligger inom den västra delen av programområdet där nuvarande markanvändning föreslås vara kvar. Fredsberg högstadium ligger bredvid Skärgårdsgymnasiet.

nära bostadsbebyggelse och får en god spridning i programområdet vilket skapar en hållbar bebyggelsestruktur som främjar resor till fots och cykel.

Alla sex förskolorna har nära avstånd till naturmark. I söder finns Björnungsskogen och i norr stadsdelspark, grannskapspark och bevarad naturkulle sydväst om Pilstugetorget.

Boverkets rekommendation för friyta - 40 kvm/barn för förskola och 30 kvm/barn för grundskola ska vara utgångspunkten vid kommande planläggning för dessa ändamål.

Fortsatt planering av skolor och förskolor bör möjliggöra samnyttjande av funktioner så att lokaler och ytor går att använda till annan verksamhet på kvällar och helger.

** 2400 nya bostäder bedöms generera ett behov av ca 600 skolplatser årskurs F-6 vilket studien ”Utredning långsiktigt behov av förskolor och skolor inom framskjutna utvecklingsområdena Täljö-Gottsunda och Åkers Runö” (Svefa 2021) kom fram till. Programförslaget möjliggör tillskapandet av fler bostäder vilket innebär att det med största sannolikhet kommer behövas fler förskole- och grundskoleplatser. Behovet av förskole- och grundskoleplatser behöver utredas vidare och hänger bland annat ihop med kommunens befolkningsprognos, vad det finns för kapacitet i närliggande förskolor och skolor, pågående planläggning av nya förskolor och skolor, framtida fördelning av bostadstyper och bostadsstorlekar samt i vilken takt området planeras att byggas ut.*

Kommunens Översiktsplan:
”Samnyttjande av lokaler och ytor är önskvärt. Lokaler för utbildning, kultur, idrott och fritid samnyttjas av utbildningsverksamhet och föreningsverksamhet.”

Skolor, förskolor och övrig offentlig service

- Programområde
- - - Järnväg
- Åkers Runö station
- Kvarter, befintliga
- Kvarter, föreslagna
- Grönstruktur
- Brandstation och multiarena, befintliga
- Grundskola eller gymnasium, befintliga
- Grundskola, föreslagen
- Förskola, föreslagen
- Utredningsområde ev. grundskola och/eller bostäder
- Yta/byggnad för idrott, föreslagen

Karta 7. Skolor, förskolor och övrig offentlig service

Inbjudande mötesplatser

Kommunens översiktsplan beskriver Framtidsbild 2040: *Österåker är en kommun med många möjligheter att röra sig och vistas på offentliga platser. I tätbebyggda områden finns ett rikt folkliv. Människor väljer gärna att träffas och umgås i parker och på torg.*

Området förslås i framtiden få ett mer blandat innehåll med fler inbjudande mötesplatser. Programförslaget innehåller därför en blandning av olika mötesplatser och målpunkter, t.ex. skolor, förskolor, lekplatser, parker, torg, handelsetableringar, kollektivtrafiknoder, sportfaciliteter, hundrastgård och rekreationsområden. Mötesplatserna utformas för att tilltala människor i alla åldrar samt med olika intressen och behov. Dessa mötesplatser gestaltas omsorgsfullt för att bli lättillgängliga för gående och cyklister.

De befintliga skolorna i området, Fredsbergsskolan och Skärgårdsgymnasiet, har kompletterats med en ny grundskola norr om Svinningevägen. Skolor och förskolor utgör målpunkter då ett flertal människor i området, både elever, personal och föräldrar, sammanstrålar på dessa platser.

Åkers Runö station utgör den största målpunkten med avseende på kollektivtrafik och i anslutning till stationen föreslås ett nytt stationstorg som kantas av flerbostadshus med lokaler i bottenvåningar. Stationstorget och dess utformning finns även beskrivet på sidan 45. Även busshållplatserna utefter Svinningevägen samt väg 276 är målpunkter i vardagen för kollektivtrafikresenärer.

Framtida målpunkter för rekreation och idrott utgörs bland annat av Björnungsskogen, stadsdelsparken, grannskapsparkerna och multiarenan. Även golfbanan och dess klubbhus är en uppskattad målpunkt i området.

Inom området finns idag redan målpunkter för handel, bland annat verksamheterna utefter Rallarvägen men främst handelsetableringarna vid Pilstugetorget. Inom området tillkommer mindre lokaler för handel i bottenvåningar, bland annat runt stationstorget och utefter vissa delar av Långhundravägen. Programområdets centrala delar saknar idag restauranger och caféer och kommande planering bör möjliggöra lokaler för denna användning då de utgör betydelsefulla mötesplatser.

För att skapa trygga stads- och parkmiljöer är mänsklig närvaro viktigt. Utformning och placering av omkringliggande bebyggelse ska vara genomtänkt för att bidra med ”ögon på gatan”. Fönster, entréer och balkonger ska därför vara placerade mot gator, gång- och cykelstråk och offentliga platser. Entréer blir små lokala mötesplatser för de som bor, besöker och verkar här.

Karta 8 visar både befintliga målpunkter som föreslås bevaras, t.ex multiarenan, Åkers Runö station och Björnungsskogen, och tillkommande målpunkter som t.ex stadsdelsparken, stationstorget och nya områden med handel och service.

Inspirationsbild stadspark Åkers kanal

Inspirationsbild stadsdelspark Hacksta Berga

Målpunkter och mötesplatser

- - - Programområde
- Järnväg
- Åkers Runö station
- Kvarter, befintliga
- Kvarter, föreslaget
- Grönstruktur
- Rörelsestråk/ stigar, befintliga och föreslagna
- Rörelsestråk gång- och cykel, befintliga och föreslagna
- Järnvägsövergångar, befintliga och föreslagna
- Målpunkter rekreation och idrott
- Målpunkter kollektivtrafik
- Målpunkter handel och service
- Målpunkter skola och förskola
- Entrépunkter till golfbana, föreslagna
- Entrépunkter till Björnungsskogen, föreslagna
- ~ Dammar, befintliga och föreslagna

0m 100m 200m 300m 400m 500m

Karta 8. Målpunkter och mötesplatser. Kartbilden visar både befintliga målpunkter som föreslås bevaras och tillkommande målpunkter.

Målområde I. Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

En blandning av bostäder, service, kontor och verksamheter

- Stadsdelen har en funktionsblandning som innebär att man kan bo, arbeta, studera och leva.
- Kvarter i goda lägen ger utrymme för lokaler i bottenvåningar. Längs utpekade stråk förekommer lokaler för butiker, service och verksamheter.

Miljöer där människor kan mötas och där social hållbarhet står i fokus

- Platser för möten och social hållbarhet främjas.
 - Nya målpunkter är väl integrerade i stadsdelen.
 - Stadsdelen innehåller mötesplatser av kompletterande karaktär för människor i alla åldrar och med olika intressen och behov.
 - Ett antal av mötesplatserna är attraktiva också för boende i andra stadsdelar t.ex. stadsdelsparken, Multiarenan och Björnungsskogen
 - Allmän plats, som gator och torg, utformas för att skapa trygga miljöer i enlighet med BoTrygg 2030.
 - Bebyggelse och allmän plats utformas med tydlig avgränsning mellan allmän, gemensam eller privat tillhörighet.
- Målpunkter, mötesplatser och attraktiv service utvecklas i alla områdets delar för att bidra till rörelse och möten mellan programområdets stadsdelar och omgivande stadsdelar.
 - Allmänna platser utformas så att även människor med funktionsnedsättning kan delta

Målområde 1. Åkers Runö är en attraktiv funktionsblandad stadsdel med god arkitektur och inbjudande mötesplatser

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Nya förskolor och skolor i strategiska lägen

- Förskolor och skolor placeras med en god spridning inom programområdet.
- Förskolor och skolor placeras i strategiska lägen nära bostäder.
- Skolor och förskolor lokaliseras som målpunkter i fungerande ärendekedjor och har nära koppling till kollektivtrafik med hög turtäthet.
- Förskolor och skolor utformas med god kvalitet och tillräckliga ytor för utevistelse i lämpliga lägen.
- Förskolor och skolor placeras i närheten av park och naturområden.
- Den nya grundskolan gestaltas som en identitetsmarkör i Åkers Runö med moderna lärmiljöer som främjar lärande och pedagogisk verksamhet. Vistelseytor utomhus håller högsta kvalitet, präglas av grönska och utformas för att skapa goda lekmiljöer.

Omsorgsfullt gestaltad livsmiljö som speglar sin samtid föreslås

- Arkitektur med hög ambition och visuella kvalitéer, både för byggnader och utrymmen mellan husen.
- Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer.
- Bebyggelse utformas med omsorgsfullt gestaltad arkitektur med en hög grad av variation mellan och inom kvarter. Variationen kan gälla husens skala, takhöjd, taklutningar, fasadutformning, fönstersättning och material.
- Gatunätet utvecklas med fokus på ökad stadsmässighet, bland annat har ny bebyggelse tillkommit utmed områdets gator.
- Skala och täthet som är lämplig på platsen. En urban känsla och stadsmässigt uttryck förespråkas.
- Entréer mot gatan i så stor utsträckning som möjligt. Höga socklar och slutna fasader mot gator ska ej förekomma.
- Bostadsgårdar ska utformas med fokus på grönska och lek.
- Särskilt fokus på barn och unga samt äldre i utformning av de offentliga rummen.
- Den nya bebyggelsen ska planeras och utformas i enlighet med gestaltungsprinciper.

Målområde 2

Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden

Målområdet omfattar utvecklingen av Åkers Runö till en stadsmässig och integrerad del av kommunen genom att skapa länkar till omkringliggande områden. Nya rörelseflöden, stråk, bostäder och målpunkter planeras. Det kollektivtrafiknära läget tillvaratas genom en effektiv markanvändning samtidigt som befintliga funktioner värnas.

Målområdet omfattar :

- Tydlig hierarki i kopplingar och vägstrukturer där fotgängare och cyklister prioriteras
- Sammanhängande gatunät som utgör en robust struktur och bidrar till en integrerad stadsdel
- Minskade barriäreffekter och fler kopplingar över järnvägen
- Hög grad av orienterbarhet som ger ökad trygghet

En integrerad stadsdel med ett integrerat vägnät

Programförslaget integrerar Åkers Runö med de omkringliggande områdena Åkersberga centrum, Kanalstaden, Täljöviken, Täljö-Gottsunda m.fl. Detta sker genom tydliga och genare kopplingar för gång- och cykeltrafikanter, kompletterande bebyggelse utmed huvudgatorna, ny järnvägsövergång samt att vissa gator i området ges en ny gestaltning och en mer stadsmässig karaktär d.v.s. gator där fasaderna möter gata med levande bottenvåningar och avgränsar trygga gaturum. Gaturummen blir tydligt definierade med bra proportioner mellan gata och höjden på husen, tydliga zoner för olika trafikslag, bra belysning, grönska och möbleringsbara zoner.

Gatunätet föreslås utgöra en robust struktur för förändring över tid och främjar en mångsidig användning av staden. Vägnätet utvecklas genom att befintliga gator i området bättre anpassas efter funktion och stadsdelens karaktär. Nya gator och vägar tillkommer som knyter ihop de nya stadsdelarna med befintliga områden och målpunkter. Åkers Runö får en tydligare stadsmässighet och även gatornas utformning och funktion speglar detta.

Området nås huvudsakligen till fots och cykel från de omgivande stadsdelarna och från stationen. Från det regionala vägnätet kan området nås med bil från väg 276 och Svinningevägen, där Näsvägen, Långhundraleden och Rallarvägen är viktiga länkar.

Omvandling sker av Svinningevägen från en landsväg till en mer stadsmässig gata med ny gestaltning. Tillkommande bebyggelse utefter Svinningevägen ska rama in gatan och ge den ett tydligare gaturum samt öka upplevelsen av trygghet. Trädplanteringar, belysning och kantparkering föreslås tillkomma på vissa sträckor av Svinningevägen.

Den föreslagna vägen, Långhundravägen, kommer förbinda väg 276 med Svinningevägen och Näsvägen. Långhundravägen blir en ny stadsgata och ska ej uppmontra till genomfartstrafik. Dock kommer gatan till viss del avlasta väg 276 från trafik till Åkers Runö, Täljö-Gottsunda och Pilstugetorget handelsområde. Långhundravägen ska ha en god framkomlighet för gång-, cykel och busstrafik.

Utöver ovan nämnda huvudgator (Väg 276, Svinningevägen och Näsvägen) tillkommer även ett finmaskigare nät av mindre lokalgator . Framtida bebyggelse utgörs till största delen av en kvartersstruktur med sammanhängande gator runt kvarteren, för att undvika säckgator.

Det mer finmaskiga nätet av lokalgator binder in sin tur samman nya gång- och cykelvägar som möjliggör ett flertal olika rörelsealternativ genom och till och från området. Resor till fots, cykel och med kollektivtrafik prioriteras inom hela den nya stadsdelen.

Norra delen av programområdet får ett längre sammanhängande gångstråk i parkmiljö som går i östvästlig riktning från kajpromenaden i Pilängen via stadsdelsparken och vidare västerut mot grannskapsparken i Hagby äng och kulle. Ett sammanhängande blågrönt stråk i nordsydlig riktning från dammen på golfbanan och vidare söderut via Pilängen till ett rekreativt grönstråk längs kronediket (Runö-Husbydiket) blir en länk för fotgängare för att ta sig mellan programområdets norra delar och det föreslagna huvudcykelstråket. Rekreativa gröna stråk finns illustrerade på karta 11.

Väg 276 och Roslagsbanan är i dagsläget tydligt strukturerande för stadsbebyggelsens långsträckt form samtidigt som de bildar barriärer i stadsmiljön. Dominansen av befintliga långsgående gator och barriärer balanseras upp i programförslaget genom nya och utvecklade tvärkopplingar för gång- och cykeltrafik. Det utvecklade

nätet bör bidra till ett finmaskigare och flexibelt gång- och cykelvägnät med fler alternativa vägval och kopplingar som förbättrar tillgängligheten. Biltrafiken hänvisas i första hand till de större gatorna och passage över Roslagsbanan sker vid Näsvägen eller vid den planskilda korsningen där Svinningevägen går över järnvägen.

Roslagsbanans barriäreffekt överbyggs både med fysiska och visuella kopplingar. En ny järnvägsövergång föreslås ca 400 m väster om stationen. Järnvägsövergångens placering behöver utredas vidare och finns ytterligare beskriven på sidan 41. Med hjälp av siktlinjer och samspelande vegetation samt gestaltning skapas samband som ger en helhetsförståelse och stärker Åkers Runö som stadsdel.

Kopplingen in mot Åkersberga Centrum stärks bland annat med en föreslagen lokalgata och ett föreslaget huvudcykelstråk som löper parallellt med järnvägen. Lokalgatan föreslås länka samman Näsvägen med Stationsvägen och blir en gen koppling österut mot Åkersberga Centrum. Både lokalgatan och cykelstråket behöver utredas vidare. Cykelstråket och dess förutsättningar hänger samman med ambitionen om ett regionalt cykelstråk, detta finns ytterligare beskrivet på sidan 46.

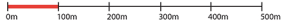
På sikt utvecklas Kanalstaden till en ny stadsdel som blir en viktig länk mellan Åkers Runö och Åkersberga centrum.

Kommunens Översiktsplan:

”Barriärer som väg 276, Roslagsbanan och Åkers kanal ska överbyggas genom till exempel passager för gång- och cykel- och faunapassager för djur.”

Övergripande kopplingar

- - - Programområde
- - - Järnväg
- █ Åkers Runö station
- Kvarter, befintliga
- Kvarter, föreslagna
- Grönstruktur
- Lokalgata, befintlig
- Huvudgata, befintlig
- Lokalgata, föreslagen
- Huvudgata, föreslagen
- Gång- och cykelvägar, befintliga
- Gång- och cykelvägar, föreslagna
- ↔ Järnvägsövergång för gång och cykel, befintlig
- ↔ Järnvägsöver/undergång för biltrafik samt gång och cykel, befintlig
- ↔ Järnvägsövergång för gång och cykel, föreslagen
- Entrépunkter till Björnungsskogen, föreslagna
- Entrépunkter till golfbanan, föreslagna
- Stigar, bl.a. i Björnungsskogen, befintliga
- - - Gångvägar/stigar, föreslagna
- - - Huvudcykelstråk, föreslaget

Karta 9. Övergripande kopplingar

Kopplingar in mot Åkersberga Centrum

Rallarvägen som övergår i Stationsvägen är en av de östliga kopplingarna som binder ihop programområdet med centrala Åkersberga och Kanalstaden. Stationsvägen kommer ha en viktig roll både för busstrafik och gång- och cykel. En ny gata norr om järnvägen föreslås länka samman stationsvägen med Näsvägen. Denna koppling behöver utredas vidare i fortsatt arbete då området längs med Runö-Husbydiket är en lågpunkt och risk för översvämning föreligger, se sidan 57.

I sydost gränsar programområdet mot utvecklingsområdet Kanalstaden. Planeringen med Kanalstaden har pågått under en längre tid och sker i flera etapper. Östra Kanalstaden är första etappen som delvis redan är utbyggd. Åkers Runös programområde gränsar mot Centrala och Västra Kanalstaden. I Kanalstaden är ambitionen att blanda bostäder, arbetsplatser och verksamhetslokaler för att få en levande stadsdel. Det är av vikt att de två stadsdelarna Åkers Runö och Kanalstaden vävs samman. Näsvägen blir därmed en av de viktigaste kopplingarna mellan områdena samt en av de genaste kopplingarna från Åkers Runö in mot centrala Åkersberga.

Där Näsvägen idag möter Svinningevägen kommer den nya vägen Långhundravägen ta vid och koppla ihop de södra delarna av kommunen med väg 276 som ett komplement till Svinningevägen.

Via huvudcykelstråket som föreslås utefter järnvägen blir det möjligt att ta sig in till centrala Åkersberga till fots eller med cykel. Huvudcykelstråket finns beskrivet på sidan 46.

Det är även möjligt att ta sig till centrala Åkersberga med gång och cykel via de två befintliga gångtunnlarna under väg 276 och vidare österut via stadspark Åkers kanal.

Kopplingar västerut

I väster gränsar programområdet mot Täljö-Gottsunda. Där pågår också arbetet med ett planprogram. Enligt Sverigeförhandlingen planeras ca 1400 nya bostäder inom Täljö-Gottsunda. Svinningevägen blir den viktigaste länken i östvästlig riktning som länkar samman Åkers Runö med Täljö-Gottsunda. Utefter Svinningevägen finns gång- och cykelväg som leder västerut mot Täljö Station och sedan vidare mot Arninge. Det finns även gång- och cykelväg utefter den del av Svinningevägen som leder söderut mot Täljöviken och Svinninge.

Utöver Svinningevägen är även Husbyvägen en av de viktigaste kopplingarna i östvästlig riktning. Det finns gång- och cykelväg utefter Husbyvägen samt efter Björkängsvägen som leder fram till Fredsborgs grundskola.

Svinningevägen går igenom programområdet i öst-västlig riktning och länkar till väg 276 i öster. Busshållplatser finns utefter vägen.

Näsvägen kommer bli en av de viktigaste länkarna mellan Åkers Runö och utvecklingsområdet Kanalstaden och bör utvecklas och utformas som en mer stadsmässig gata.

Länkar mellan norra och södra sidan av Roslagsbanan

Idag finns fyra järnvägspassager inom programområdet och Roslagsbanan är områdets största barriär som hindrar en naturlig förflyttning mellan den norra och södra sidan. Två av järnvägspassagerna är planskilda och kan användas av alla trafikslag. De andra två passagerna är i plan, dvs har ingen bro eller tunnel, utan regleras med bommar och medger endast passage för gång- och cykeltrafikanter.

I väster är det möjligt att passera över järnvägen på Svinningevägen som leder ner till Täljöhalvön. Vid Åkers Runö station finns det två gång- och cykelpassager över spåret i anslutning till stationsplattformen. Dessa passager är försedda med bommar som gör det möjligt för gående och cyklister att korsa spåret. I öster passerar Näsvägen under spåret.

En ny koppling i form av en gång- och cykelbro över järnvägen föreslås ca 400 m väster om Åkers Runö station. Lämplig lokalisering av bron utreds vidare i kommande detaljplanearbete. Den nya järnvägsbron förbinder Hagby Äng och kulle med den nya bebyggelsen söder om spåret samtidigt som den gör det lättare för boende norr om spåret att ta sig till Björnungsskogen.

Plankorsning för gång och cykel öster om stationsplattformen utgör en viktig länk mellan den norra och den södra sidan av järnvägen.

Kopplingar över/under 276:an

Väg 276 är en statlig väg och en av de största barriärerna i området idag och det är eftersträvansvärt att i framtiden få till fler korsningspunkter som gör det lättare att röra sig i nord/sydlig riktning. För gående och cyklister är det idag möjligt att ta sig under väg 276 på två ställen - vid cirkulationsplatsen Svinningevägen/Väg 276 samt via gång- och cykelvägen som går söder om Skärgårdsgymnasiet österut mot busshållplatsen Runö Gård.

En ny koppling för gående och cyklister där Långhundravägen möter väg 276 skulle göra det lättare för boende norr om väg 276 att ta sig till Åkers Runö station samt underlättar för boende söder om väg 276 att ta sig till bland annat stadspark Åkers kanal.

Väg 276 utgör en barriär för fotgängare och cyklister då det enbart går att korsa vägen på vissa platser. Gång- och cykelvägen under väg 276 är därmed en viktig länk som förbinder de båda sidorna.

Det finns ett flertal gångstigar i Björnungsskogen, bland annat under kraftledningen som löper genom skogen i öst-västlig riktning.

Målområde 2. Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Tydlig hierarki i kopplingar och vägstrukturer där fotgängare och cyklister prioriteras

- Vid utformning av stråk och gator där olika trafikslag konkurrerar om samma utrymme prioriteras trafikslagen i följande ordning:
 1. Gång och Cykel
 2. Kollektivtrafik
 3. Bil
- Gaturummen utformas i enlighet med gatans funktion och gatunätets hierarki.
- Gena stråk och kopplingar för gående och cyklister samt trygga och väl utformade gång- och cykelbanor.
- Attraktiva stråk för rörelse genom området som kopplar till omgivningarna för att uppnå en integration mellan olika stadsdelar.
- Tydliga och trygga stråk till och från samt mellan olika målpunkter vilket skapar effektiva ärendekedjor.

Sammanhängande gatunät som utgör en robust struktur och bidrar till en integrerad stadsdel

- Gatunätet och vägstrukturen innehåller både huvudgator och lokalgator samt gator med integrerad busstrafik.
- Gatunätet är finmaskigt och sammankopplat utan säckgator för att ge invånare och besökare maximal tillgänglighet till service, kollektivtrafik och målpunkter.
- Gatunätet utvecklas med ökad stadsmässighet, bland annat med ny bebyggelse som ramar in områdets gator, både nya och befintliga.
- Svinningevägen utvecklas till en trygg och attraktiv stadsgata och blir ett viktigt stråk för fotgängare och cyklister.

Minskade barriäreffekter och fler kopplingar över järnvägen

- Den norra och södra sidan av järnvägen knyts samman med bättre kopplingar och ny övergång.
- De befintliga övergångarna över järnvägen, totalt fyra stycken inom programområdet, bibehålls i samma läge.
- De två befintliga plankorsningarna för gång- och cykel i anslutning till stationen utvecklas för att öka säkerheten och för att på bästa sätt länka till stationen och stationstorget.
- En föreslagen gång- och cykelbro över järnvägen länkar samman ny bebyggelse söder om spåret med bland annat Hagby äng och kulle.
- Nya fysiska och visuella kopplingar norrut över väg 276 har stor betydelse för utvecklingen liksom kopplingar österut mot centrala Åkersberga. I takt med utvecklingen av Täljö-Gottsunda blir kopplingar västerut allt viktigare.

Målområde 2. Åkers Runö är en sammanhängande stadsdel med tydliga och trygga kopplingar till omkringliggande områden

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Hög grad av orienterbarhet som ger en ökad trygghet

- Gatunätet utvecklas med hög grad av orienterbarhet, d.v.s. med ett finmaskigt nät, tydliga siktlinjer utan långa kurvor och med inslag av landmärken.
- En variation i arkitektur och gestaltning bidrar till att det är lätt att känna igen sig och hitta inom och till och från stadsdelen. Detta kan även åstadkommas med hjälp av utformningen av själva gatan med tex. olika träd för olika stråk osv.

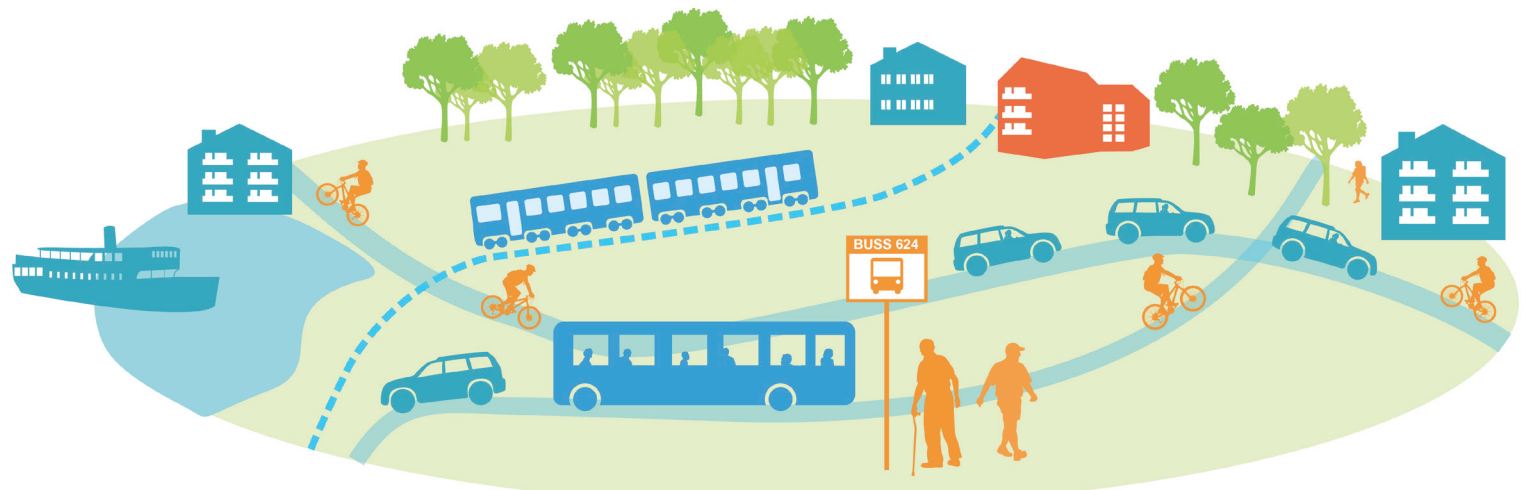
Målområde 3

Åkers Runö är en stadsdel som skapar förutsättningar för ett hållbart resande

Målområdet omfattar transportsystemets utformning, funktion och användning som ska bidra till att främja hållbara resor. Särskilt fokus läggs på attraktiva gång- och cykelstråk till målpunkter för att främja hållbara transporter i vardagen. Även utvecklingen av Åkers Runös stationsmiljö ska uppmuntra till resor med kollektivtrafik.

Målområdet omfattar :

- Gena och trygga vägar till Åkers Runö station
- Smidiga byten mellan tåg, buss och cykel
- Utvecklat stationsområde med både bostäder, arbetsplatser och service
- Huvudcykelstråk mellan Åkersberga Centrum och Arninge samt ett flertal nya lokala gång- och cykelstråk
- Välplanerade ärendekedjor längs viktiga stråk som kopplar samman målpunkter
- Plats för delningsfordon och hållbara fordon

En trygg stationsmiljö

Åkers Runö station är en viktig bytespunkt som kommer växa ytterligare i betydelse i samband med utbyggnaden av Åkers Runö, Näsängen och Kanalstaden. I anslutning till Åkers Runö station utreds möjligheten för en bytespunkt.

Snabbtågen stannar vid stationen vilket bidrar till en effektiv bytespunkt, ökad rörelse vid stationen, bättre kommunikation in mot Stockholm samt bättre tillgänglighet till lokala målpunkter som t.ex. multiarenan. Bytespunkten mellan tåg och buss placeras vid stationstorget på norra sidan om spåret. Det blir lätt att byta mellan tåg, buss och cykel då alla tre transportsystemen strålar samman vid stationstorget.

En stadsmässig bebyggelse i närheten av stationen och att fler människor rör sig i området innebär en ökad trygghet. De föreslagna funktionsblandade kvarteren i stationsområdet (vars karaktär finns beskrivet på sidan 26) bidrar till ett levande område vid olika tider på dygnet.

Områdets får en ny mötesplats, stationstorget, som kantas av bebyggelse med service och lokaler i bottenvåningarna. Olika typer av service, handel, skola, postutlämning etcetera, gör det enkelt att utföra vardagens ärenden i anslutning till tågresan. Bostäder med fönster, lokaler med entréer samt busshållplatsen i anslutning till torget kommer bidra till att

Åkers Runö föreslås utvecklas till en attraktiv bytespunkt där det är lätt att byta mellan olika trafikslag

torgytan är en trygg plats som inte upplevs som tom och öde. Torget möbleras med bra belysning, cykelparkeringar och sittmöjligheter som uppmuntrar till spontana möten såväl som längre vistelser. Den trygga och trivsamma stationsmiljön bidrar till att fler väljer att resa hållbart.

Områdets orienterbarhet blir god tack vare genomtänkt skyltning, tydliga stråk och väl upplysta gång- och cykelbanor som gör det lätt och tryggt att ta sig till och från stationen. Från stationstorget och stationsplattformen blir det lätt att hitta nya målpunkter i området som t.ex. multiarenan, grundskolan, stadsdelsparken och de nya entrépunkterna till Björnungsskogen.

Roslagsbanan och stationsplattformen idag

Busstrafik

I framtidens Åkers Runö fortsätter busslinjen att ansluta utefter Svinningevägen. En framtida busslinje trafikerar Åkersbergas norra delar via Långhundravägen och Svinningevägen till Åkers Runö station. Även bussar till och från Näsängen, Täljöviken och Kanalstaden kommer angöra Åkers Runö station. I området där Sockenvägen möter väg 276 utvecklas på sikt en viktig nod för busstrafik som måste integreras och tillgängliggöras för smidiga byten. Busstrafiken längs med väg 276 och Svinningevägen är av stor vikt då den tillskapar en regional koppling till och från kommunen.

Nya cykelstråk

Cykelvägnätet inom programförslaget är uppbyggt med ett huvudcykelstråk och flera mindre lokala cykelstråk.

Det finns planer på ett regionalt cykelstråk inom kommunen som ska förbinda centrala Åkersberga med Arninge via Åkers Runö. Det regionala cykelstråket ska bland annat förbättra förutsättningarna för cykelpendling mellan Österåkers kommun och Täby kommun samt vidare in till Stockholm. Sträckningen för det regionala cykelstråket är ej bestämt och kommer utredas framöver.

Huvudcykelstråket som föreslås i programförslaget löper utefter järnvägen kan på sikt omvandlas till ett regionalt cykelstråk om sträckningen anses vara lämplig och om cykelstråket uppfyller de tekniska krav som ställs på ett regionalt cykelstråk. Sträckning av det regionala cykelstråket utreds separat.

Utöver huvudcykelstråket föreslås ett flertal mindre lokala cykelstråk, antingen separerade från biltrafik eller placerade i blandtrafik. Befintliga cykelstråk, t.ex. utefter Svinningsvägen, utvecklas och integreras i det nya nätet av gång- och cykelvägar. Det är viktigt att få till kopplingar över områdets barriärer för att knyta samman området med resterande del av kommunen.

De lokala cykelstråken möjliggör säkra cykelresor mellan de större målpunkterna i området. Nya cykelstråk länkar samman nya och befintliga stadsdelar samt kopplar till större målpunkter även utanför området, t.ex. Åkersberga centrum. De nya gång- och cykelvägarna ges en god skyltning och utformas trafiksäkert för att underlätta gena, effektiva och hållbara resor.

Större och säkra cykelparkeringar anläggs intill stationen och hållplatserna liksom vid andra större målpunkter som t.ex. grundskolan, Pilstugetorget, multiarenan och stadsdelsparken.

Gångväg söder om järnvägen föreslås utvecklas till en gång- och cykelväg

Gång- och cykelväg utefter Svinningsvägen föreslås utvecklas och förbättras

Mobilitetslösningar

Kommunens översiktsplan anger att: ” För att skapa ett hållbart transportsystem i kommunens tätbebyggda områden med minskad klimatpåverkan och attraktiva stadsmiljöer krävs att transportsystemet planeras utifrån prioriteringsordningen gång, cykel, kollektivtrafik, nyttotrafik och biltrafik.”

Åkers Runö har god kollektivtrafikförbindelse med sin närhet till både tåg och buss. I framtidens Åkers Runö blir det enkelt och smidigt att röra sig inom och till och från området genom gång, cykel eller kollektivtrafik.

Ambitionen är att det ska bli enkelt att leva utan egen bil. I anslutning till bostäder och verksamheter föreslås mobilitetstjänster i syfte att ytterligare underlätta ett liv utan bil och på så sätt bidra till att hålla behovet av parkeringsplatser nere. Därigenom skapas en mer effektiv markanvändning och minskad påverkan på miljön. Mobilitetstjänsterna kan exempelvis utgöras av cykel- och bilpoollösningar samt prova-på-kort till kollektivtrafiken vid inflyttning.

Bilparkering för boende, besökare och verksamheter anordnas till viss del i mobilitetshus i strategiska lägen. Mobilitetshus innehåller flera olika tjänster och funktioner för resor. Ett mobilitetshus syftar även till att samordna olika tjänster som genererar ett hållbart resande, såsom gemensam cykel- och bilpool och paketutlämning. Dessa anläggningar är även strategiska placeringar av återvinningsstationer och verksamheter som uppmanar till återbruk, exempelvis second hand-butiker. Mobilitetshus kan likt ett parkeringshus byggas på höjden eller under mark och på så sätt även effektivisera markanvändningen. Lämpliga placeringar är exempelvis i ytterkanten av bebyggelse, eller i nära anslutning till huvudgator. Ett mobilitetshus planeras inom området Pilängen och fler kan tillkomma inom andra delar inom programområdet.

Parkeringslösningar

Utgångspunkten är att parkering i första hand ska lösas inom kvartersmark. Ett flertal olika parkeringslösningar föreslås inom området, t.ex. gatuparkering, garage under kvarter, privata parkeringar på enskilda tomter och mobilitetshus. Vilken lösning som tillämpas var bestäms i detaljplaneskedet. Gemensamt för hela området är att ett lågt p-tal eftersträvas, markparkering undviks och att hållbara resor med kollektivtrafik, cykel eller till fots prioriteras.

En effektiv markanvändning i kollektivtrafknära läge eftersträvas och bebyggelse i närheten av Åkers Runö station kan förses med en mindre andel parkeringsplatser jämfört med resten av området. I dagsläget används delar av multiarenans parkering som infartsparkering. Fler infartsparkeringar kan med fördel placeras i närheten av stationen och behovet av infartsparkering kommer utredas vidare. Placeringen av infartsparkering är av betydelse för att få människor som bor längre från stationerna att åka kollektivt, med fördel kan infartsparkering samordnas med befintliga parkeringsytor.

Cykelparkeringar ska vara säkra och bekväma med placering i attraktiva lägen både inom- och utomhus. Platser för att utföra lättare former av självcykelservice bör möjliggöras i området. Cykelparkeringar anpassas till olika typer av cyklar, så som lådcyklar och elcyklar.

I dag används delar av multiarenans parkering som infartsparkering

Cykelparkering i närheten av Åkers Runö station

Målområde 3. Åkers Runö är en stadsdel som skapar förutsättningar för ett hållbart resande

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Gena och trygga vägar till Åkers Runö station

- Programområdet utformas med ett finmaskigt gatunät av trygga gator med hög orienterbarhet, som ger hög tillgänglighet till områdets målpunkter.
- Gång- och cykeltrafik prioriteras genom gynnad tillgång till gena kopplingar till målpunkter, genom attraktiva p-platser vid målpunkter och tillräckligt med utrymme i gaturummen.
- Gatunätet ges större stadsmässighet bland annat genom anpassning av gatorna efter funktion och stor andel levande fasader mot gata.
- Trafiksäkra passager och korsningspunkter skapas där gående och cyklister prioriteras.

Smidiga byten mellan tåg, buss och cykel

- Välplanerade omstigningspunkter och attraktiva, väderskyddade väntplatser ger attraktiva och effektiva byten mellan tåg och andra transportslag.
- Vid busshållplatser och station finns lättanvända och säkra cykelparkeringar.
- Möjligheter till service, bl.a. i form av verksamhetslokaler, tillskapas längs de viktigaste rörelsestråken.

Utvecklat stationsområde med både bostäder, arbetsplatser och service

- Stationsområdet utformas med omsorg och blir en social mötesplats likväl som en betydande servicepunkt.
- Utvecklingen kring stationen sker med hög täthet för att ge attraktiva lägen till service och verksamheter.
- En funktionsblandning i anslutning till stationen skapar liv och rörelse olika tider på dygnet vilket bidrar till en ökad trygghet.
- I översiktsplanen finns uttalat mål om att tillskapa 7000 nya arbetstillfällen inom kommunen. En del av dessa arbetsplatser kan förläggas i anslutning till stationsområdet.

Målområde 3. Åkers Runö är en stadsdel som skapar förutsättningar för ett hållbart resande

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Huvudcykelstråk mellan Åkersberga Centrum och Arninge samt ett flertal nya lokala gång- och cykelstråk

- Det planerade huvudcykelstråket inom programområdet kan utvecklas till ett framtida regionalt cykelstråk mellan Åkersberga och Arninge.
- Lokala cykelstråk utvecklas mellan viktiga målpunkter och prioriteras i trafiksystemet.

Välplanerade ärendekedjor längs viktiga stråk som kopplar samman målpunkter

- Förutsättningar för ärendekedjor till och från stationen och andra målpunkter tillskapas för att underlätta vardagens bestyr.

Plats för delningsfordon och hållbara fordon

- I dialog med exploatörer uppmuntras införandet av hållbara mobilitetstjänster i anslutning till nybyggnation för att kunna hålla nere parkeringstalet.
- Plats för cyklar och andra små fordon anordnas på kvartersmark. Vid knutpunkter och målpunkter anordnas dessa på allmän plats.
- Infrastruktur för laddningsbara fordon planeras i tidigt skede.

Målområde 4

Åkers Runö utvecklar och förvaltar områdets ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden

Målområdet omfattar både bevarande och utveckling av befintliga natur- och kulturvärden samt att dess tillgänglighet förbättras.

Särskilt fokus läggs på att befintliga natur- och kulturvärden tydliggörs i landskapet och blir en integrerad del av den nya bebyggelsestrukturen så att fler invånare kan ta del av dem. Det ska vara enkelt att hitta till kulturmiljö, rekreativa platser och ut i det omgivande landskapet.

Målområdet omfattar:

- Särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer tas till vara
- Ekosystemtjänster väl integrerade i bebyggelsestrukturen
- Ekologiska spridnings samband och grönstruktur integrerade med bebyggelsen
- Robusta system för dagvatten- och skyfallshantering
- Biologisk mångfald främjas

Grön- och blåstruktur

Parkerna inom programområdet blir en del av dagvatten- och skyfallshanteringen inom Åkers Runö. Programförslaget möjliggör en variation av grönområden med olika funktioner. Det ges utrymme både för den vilda naturen och de iordningsställda parkerna. Vattnets rörelse genom området skapar ett eget nätverk av dammar och rinnvägar och samspelar med områdets grönytor.

Åkers Runös gatunät och naturens stigar bildar ett sammanhängande gångnät så att vardagens rörelser lätt leder ut till skogspromenader och parkvistelse.

Åkers Runö är utpekad som en grön entré i kommunens översiktsplan. Programförslaget möjliggöra både visuella och fysiska kopplingar till grönområden. Från Åkers Runö station är Björnungsskogen väl synlig och programförslaget gör det lätt att hitta till skogens nya entrépunkter. Tydliga kopplingar i kombination med god skyltning till och från stadsdelsparken ska underlätta för besökare att hitta dit.

Kantstråk utvecklas i gränsen mellan stad och natur. Kantstråken utgörs av offentliga gator eller gångstråk vilket ökar naturområdenas tillgänglighet och att de uppfattas som publika och det ska finnas en tydlig gräns mellan kvartersmark och allmän plats.

Infarten till Österåkers Golf

Kommunens Översiktsplan:

”Österåkersborna ska ha tillgång till parker och närnatur på gångavstånd (300 meter) från bostaden, förskolan, skolan och arbetsplatsen.”

Gångväg utefter järnvägen. Björnungsskogen ligger till höger i bild och Husby gravfält ligger inom den grönkädda kullen till vänster. Husby gravfält ingår i det kulturhistoriska sambandet som sträcker sig mellan Husbykullen och Furmans väg.

Gröna samband

Karta 10 visar viktiga spridningsstrukturer i Åkersberga där värdetrakter, områden med viktiga livsmiljöer för flera fokusarter, är utmarkerade. Åkers Runö ligger insprängt mellan värdetrakterna Täljö-Gottsunda och Åkers kanal. Ett grönt stråk som skapar kontakt och spridningsmöjligheter mellan dessa områden, en så kallad spridningskorridor, löper i riktning sydväst-nordöst genom programområdet.

Att det finns spridningskorridorer mellan värdetrakterna är viktigt för att djur och växter ska kunna röra sig mellan olika grönområden. Om inte den möjligheten finns skapas fragmentering och avskilda artbestånd som blir mer känsliga för förändring. Att upprätthålla gröna stråk mellan värdetrakterna är avgörande för robusta livskraftiga bestånd av djur och växter samt för en rik biologisk mångfald.

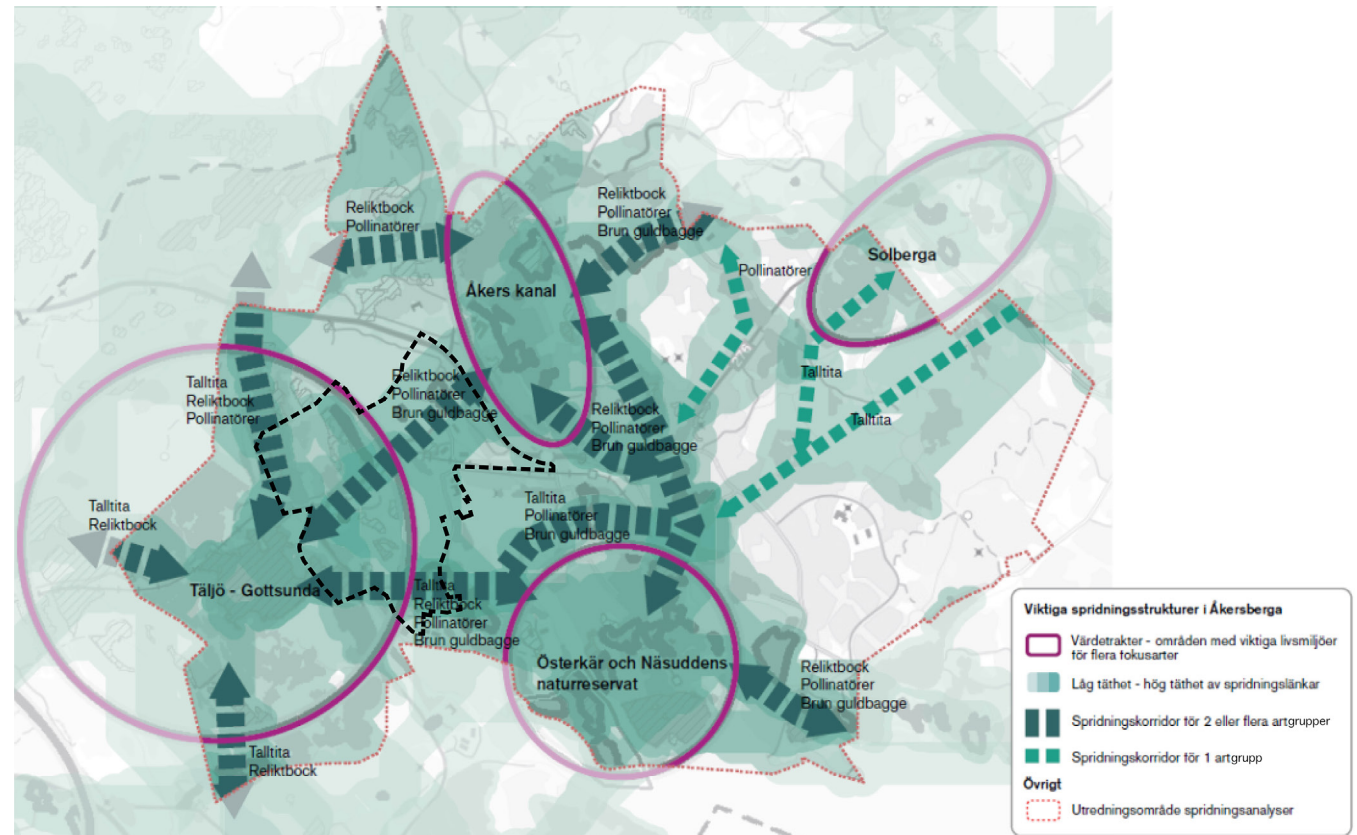
Grönområden som utgör livsmiljöer och klivstenar för livsmiljöer i spridningskorridorerna i Åkers Runö bevaras. Dessa platser utgörs av Björnungsskogen och Husby gravfält samt de skogsbeklädda åkerholmarna i stadsdelsparken, Pilängen och Hagby- äng och kulle. Grannskapsparkerna och stadsdelsparken kan med sina strategiska placeringar i anslutning till åkerholmarna bidra till att förstärka den sydväst-nordöstliga spridningskorridoren mellan värdetrakter genom planprogramområdet.

Det finns risk att ny bebyggelse skapar en fragmentering av spridningskorridoren genom Åkers Runö, vilket skulle göra det svårare för växter och djur att röra sig mellan värdetrakterna Täljö-Gottsunda och Åkers kanal. I framtida planläggning av Åkers Runö är det därför av stor vikt att gå in djupare på spridningsstrukturen för att se hur spridningskorridorer, mellan olika befintliga livsmiljöer för olika fokusarter, kan stärkas upp

genom exploatering och utveckling. Planprogrammet möjliggör att spridningsstrukturer kan förstärkas genom sammanhängande grönytor.

Sett ur ett lite större perspektiv gränsar programområdet till två gröna regionala kilar. Bogesundskilen med värdefulla skogsområden kring bl.a. Träskmossen i väst och Angarnskilen i norr, där naturen vid Garnsviken och Röllingby ingår i Tärnans värdekärna. Grönstrukturen i

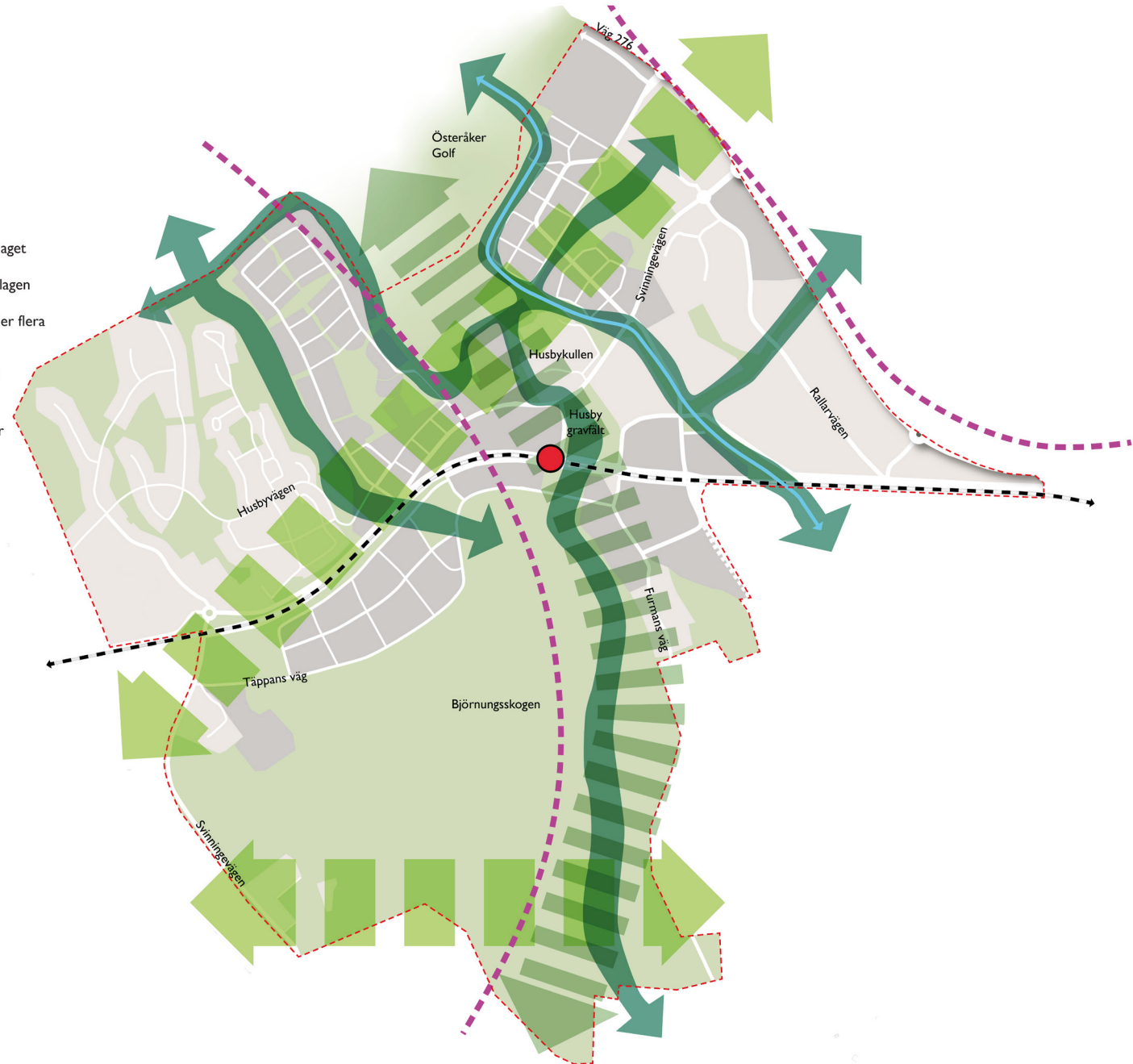
programområdet vårdas så att större värdefulla naturmiljöer som t.ex. Björnungsskogen och Täljöhalvön som ligger sydöst om programområdet kan ha fungerande ekologiska samband med de regionala kilarna.

Karta 10. Viktiga spridningsstrukturer i Åkersberga. Programområdet ungefärligt markerat med svart streckad linje. Kartbilden kommer från utredningen "Ekologiska samband i Åkersberga med omnejd" (2021) Ekologigruppen.

Övergripande gröna rekreativa stråk, spridningskorridorer och värdetrakter

- - - Programområde
- Järnväg
- Åkers Runö station
- Kvarter, befintliga
- Kvarter, föreslaget
- Grönstruktur
- ↔ Gröna rekreativa huvudstråk, föreslaget
- Blå visuell och fysisk koppling, föreslagen
- ▬▬▬ Huvudspridningskorridor för två eller flera artgrupper, befintligt
- ▬▬▬ Sekundär spridningskorridor för en artgrupp, befintligt
- - - Vårdetrakt för viktiga livsmiljöer för flera värdefulla arter, befintligt

Karta 11. Övergripande gröna rekreativa stråk, spridningskorridorer och värdetrakter. Full utbredning av värdetrakter och spridningskorridorer syns på karta 10 som visar ett större område än programområdet.

Kulturvärden bevaras

Österåker har många fornlämningar och vittnar om en lång och periodvis rik förhistoria. Det är av vikt att miljöer från de olika skedena av samhällets utveckling finns bevarade, så att även kommande generationer ska kunna förstå sin historia.

Åkers Runös placering vid inloppet till Långhundraleden har varit betydelsefull både vad gäller handel och försvar. De historiska byarnas och gårdarnas placering och namn vittnar om en lång kontinuitet liksom de många gravfälten.

Inom området finns kommunens äldsta bybildning, Husbykullen, som har höga kulturhistoriska värden. I nära anslutning strax söder om Husbykullen ligger ytterligare en kulle, Husbyhöjden, som består av ett flertal järnåldersgravfält och fornlämningar.

Strax söder om järnvägen ligger torpet ”Egypten” som är ett vitputsat torp från 1800-talet. Namnet ”Egypten” associerar till berättelsen om Israels barns utflyttning i den bibliska historien. Ägaren till huset hette vid utflyttningen Israel Israelsson Bergkvist.

Söder om stationsområdet finns den historiska vägsträckning som idag benämns Furmans väg. Här finns historisk åkermark, numera betesmark, samt en äldre småskalig bebyggelse med dokumenterade kulturhistoriska värden, bl. a. gården Johannelund.

Torpet Egypten och gården Johannelund har sitt ursprung i Husby men flyttades ut vid laga skifte.

Från Husbykullen i norr till Furmans väg i söder finns ett sammanhängande stråk med hög läsbarhet av kulturlandskapet. Bebyggelsen kring Furmans väg (bl.a. Johannelunds gård), torpet Egypten, Husbyhöjden och Husbykullen ingår i stråket. Stråket är illustrerat på karta 12. Inom det kulturhistoriska stråket har kompletteringar gjorts

i omgångar men mycket av det historiska sammanhanget är fortfarande läsbart, inte minst på grund av att ekonomibyggnaderna i stor utsträckning finns kvar. Inslaget av ladugårdar, lador och uthus är avgörande för förståelsen av bebyggelsens historiska funktion och koppling till det omgivande odlingslandskapet.

I arbetet med planprogrammet har en kulturmiljöanalys tagits fram med rekommendationer och förhållningssätt för framtida detaljplanarbete. På sidan 29 i detta dokument beskrivs riktlinjer för utvecklingen kring Husbykullen.

Kulturmiljöanalysen har identifierat tre viktiga siktlinjer mot Husbykullen. En av siktlinjerna har en mycket hög läsbarhet och siktlinjen är riktad mot den västra sidan av Husbykullen. Två av siktlinjerna har en hög läsbarhet och är riktade mot den östra sidan av Husbykullen. Siktlinjerna finns illustrerade på karta 12.

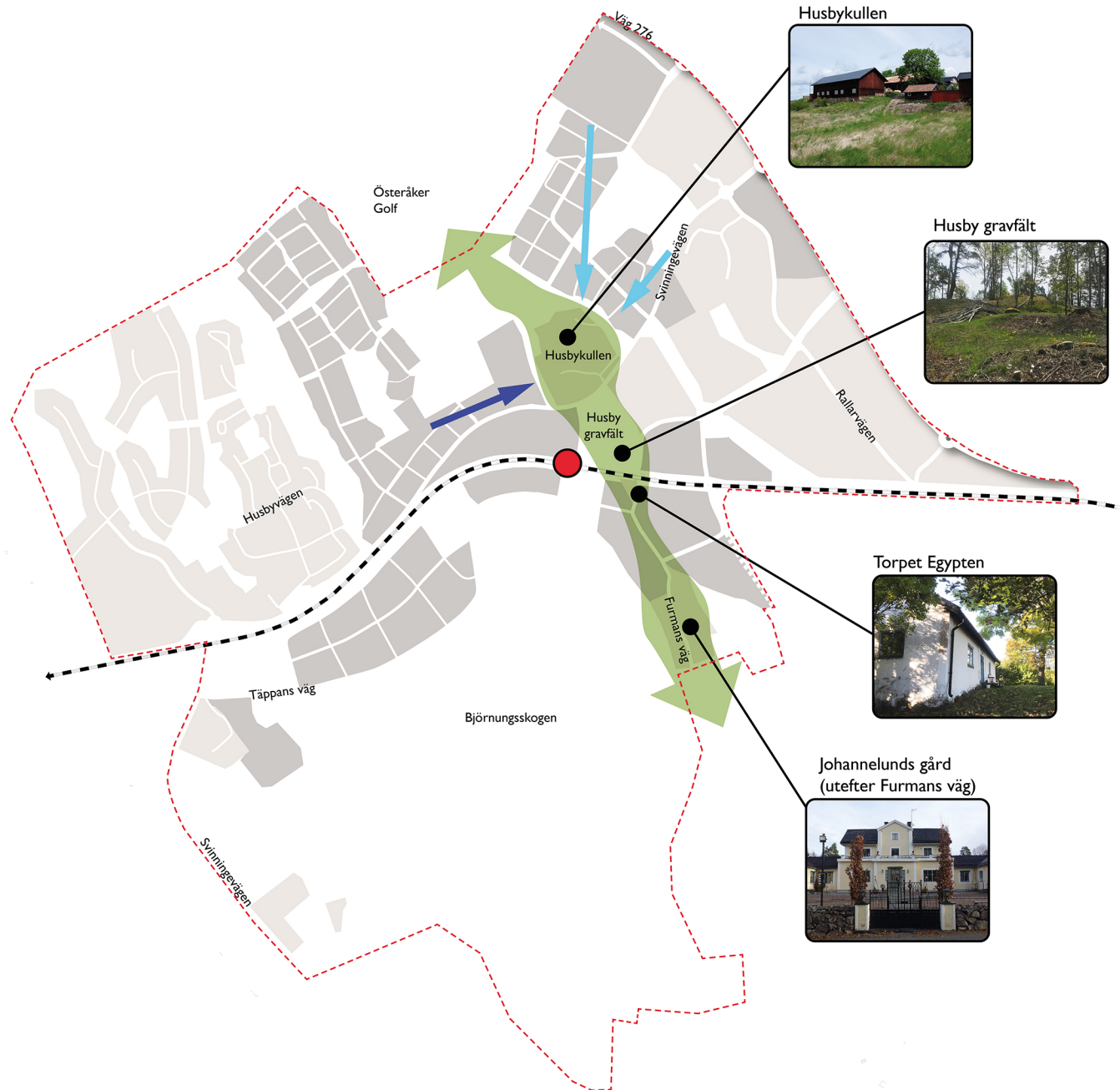
**Kommunens Översiktsplan:
Framtidsbild 2040:
”Österåkers kulturhistoria spelar en viktig roll
för kommunens identitet”**

Torpet Egypten är från 1800-talet och ligger intill station Åkers Runö söder om järnvägen. . Det lilla torpet är omgärdat av en stenmur och består av en traditionell reverterad parstuga med två små uthus.

Kulturhistoriskt samband och siktlinjer

- - - Programområde
- Järnväg
- Åkers Runö station
- Kvarter, befintliga
- Kvarter, föreslagna
- Kulturhistoriskt samband
- ➔ Siktlinje med mycket hög läsbarhet
- ➔ Siktlinje med hög läsbarhet

Karta 12. Kulturhistoriskt samband och siktlinjer. Enligt framtagna kulturmiljöutredning finns inom programområdet den intressantaste sammanhängande kulturhistoriska bebyggelsen på Husbykullen och längs med Furmans väg och ingår i ett kulturhistoriskt samband (illustrerat med grön pil). Utöver dessa byggnader och detta samband finns även andra kulturhistoriska byggnader inom området.

Dagvattenhantering

Dagvatten är vatten som tillfälligt rinner på markytan, främst i form av vatten från regn eller smältvatten. I bebyggda miljöer med mycket hårdgjorda ytor rinner vattnet av snabbt från dessa till närliggande sjöar och vattendrag. När dagvatten rinner över vägar och parkeringsytor tar det med sig föroreningar i form av metaller, oljor, partiklar och näringsämnen till recipienten som i detta fall är Trälhavet, en vattenförekomst med måttlig ekologisk status och som i dagsläget inte uppnår god kemisk status. Utvecklingen av programområdet får inte påverka miljö kvalitetsnormen för ytvatten negativt vilket ställer höga krav på reningsanläggningar för dagvattnet inom området. Ett flertal nya dammar planeras inom programområdet som lokalt hanterar dagvattnet tillsammans med andra lösningar som t.ex öppna diken och gröna stråk. Dammarna är utformade så att de renar, infiltrerar och håller kvar vatten i området vilket bidrar till att miljö kvalitetsnormen för ytvatten inte försämras.

Vid utveckling av nya stadsdelar och infrastrukturprojekt måste dagvatten ofta fördröjas och renas för att inte försämra vattenkvaliteten i närliggande sjöar och vattendrag. Fördröjning och rening av dagvatten sker ofta med hjälp av en seriekoppling av flera olika åtgärder såsom svackdiken, våtmark, dammar, skelettjord och växtbäddar.

En dagvattenutredning från 2022 har legat till grund för utformningen av programförslaget. Dagvattenhanteringen i området bör enligt utredningen rikta in sig på att minska näringsämnen och minimera flödesförändringar genom att försöka efterlikna naturliga tillflöden genom fördröjning och trög avledning. Utredningen pekar även ut platser olämpliga för bebyggelse där vatten ansamlas och dagvattenåtgärder krävs.

Programförslaget har utformats med hänsyn till framtida klimat- och dagvattensituation vilket även kommer utredas vidare i bland annat skyfallsutredningar. Området är beroende av ett flertal obebyggda ytor och dammar för att kunna omhänderta nederbörd vid stora flöden, se karta 13. Dessa ytor är till stor del placerade i områdets naturliga lågpunkter, där det är störst risk för översvämning, eller i närheten av dessa. Ytorna är dimensionerade för 30-årsregn och kommer ändra utseende beroende av årstid och växlingar i temperatur och nederbörd.

Dagvatten ska omhändertas lokalt i möjligaste mån. Buskar, träd och perennplanteringar bör hjälpa till att fördröja dagvatten och skyddar mot hetta och sol. Hårdgjorda ytor ska begränsas för att maximera markens naturliga infiltration. Genomsläppliga växtbäddar, så kallade ”rain gardens” används för att fördröja, infiltrera och rena dagvatten från närliggande hårdgjorda ytor.

Det är av vikt att dessa obebyggda ytor är tillräckligt stora och kan svämmas över vid behov för att klara av framtida dagvattensituation. Vid höga flöden kommer ytorna till stor del att vara vattenfyllda men under torra perioder ska ytorna huvudsakligen kunna användas för andra ändamål. De är en del av hela programförslagets sammanhängande grön- och blåstruktur. Dammarna inom området kommer ha en vattennivå som fluktuerar beroende av mängd nederbörd.

Markavvattningsföretag

Diagonalt genom den östra delen av programområdet går ett större öppet dike, Runö-Husbydiket, som är en viktig del av områdets dagvattenhantering genom att leda bort vattnet till recipienten. Runö-Husbydiket börjar i norr vid Svinningevägen och leder ner till Tunafjärden. Dikets bredd varierar från cirka två till fyra meter och delar av diket är kantat med vass.

Diket ingår i ett aktivt markavvattningsföretag som heter Nedre Runö Husby. Kommunen har rådighet över markavvattningsföretaget genom ägande av diket, med undantag för sträckan som är kulverterad under Sågvägen och Roslagsvatten ansvarar för diket skötsel. Norr om Svinningevägen fanns tidigare ytterligare ett markavvattningsföretag Övre Runö Husby som nyligen har avvecklats.

Diket avses att bevaras även om själva markavvattningsföretaget har avvecklats.

Vass som växer i kanten av Runö-Husbydiket. Diket är en viktig del av områdets dagvattenhantering och sträcker sig söderut mot Kanalstaden.

Hantering av nederbörd

Programförslaget har utformats med hänsyn till framtida klimatsituation. Området är beroende av ett flertal obebyggda ytor och dammar för att kunna omhänderta kraftig nederbörd vid skyfall. Dessa ytor är till stor del placerade i områdets naturliga lågpunkter, där det är störst risk för översvämning, eller i närheten av dessa. Ytorna kommer ändra utseende beroende av årstid och växlingar i temperatur och nederbörd.

Det är av vikt att dessa obebyggda ytor är tillräckligt stora och kan svämmas över vid behov för att klara av framtida nederbörd. Vid kraftig nederbörd kommer ytorna till stor del vara vattenfyllda men under torra perioder ska ytorna kunna användas för andra ändamål. Dammarna inom området kommer ha en vattennivå som flukturerar beroende av mängd nederbörd. De är en del av hela planprogrammets sammanhängande grön- och blåstruktur och dammarna är en resurs i gestaltningen av området.

Majoriteten av programområdet ligger inom avrinningsområde för Runö-Husbydiket (se karta 13) som avleder vattnet mot recipienten. Det är avgörande att bevara de kvarvarande obebyggda ytorna kring diket för framtida dagvattenhantering, med syfte att minska belastningen på nedströms liggande områden. Diket sträcker sig utanför planprogrammets gränser och omfattas inte i sin helhet av programmets dagvattenutredning. Det finns ett antal kulverteringar av diket där risk för översvämning har indikerats i programmets dagvattenutredning. För att utreda ett skyfalls påverkan på Runö-Husbydikets flöden och sekundära avrinningsvägar mot recipient behövs en hydrodynamisk modulering som även tar hänsyn till havsnivån och dess framtida höjning. Detta omfattas inte av planprogrammets dagvattenutredning utan kräver vidare undersökningar och då inte begränsat till planprogrammets område utan Runö-Husbydiket i sin helhet. Avsikten är att utreda detta vidare.

Vatten- och avloppsutveckling

Programområdet är en viktig länk för att VA-mässigt knyta samman områden i västra Åkersberga med de centrala delarna av tätorten. En förutsättning för planprogrammets utveckling är att VA-ledningsnätet byggs fram från programområdet till ny pumpstation som kommer anläggas inom Kanalstaden. Stora delar inom programområdet är idag obebyggd mark vilket ger goda förutsättningar för VA-hantering.

Genom planområdet löper Norrvattens huvudvattenledning från Åkersberga till Rydbo. Ledningen går tvärs över golfbanan norr om Husbykullen i öst-västlig riktning, med en ledningsrätt om 2,5 meter på vardera sida om ledningens mitt. För arbeten som berör huvudvattenledningen krävs avtal med Norrvatten.

Vid Hagby äng och kulle samt Pilängen har detaljplaneläggning redan påbörjats. Dessa planer är en viktig länk för en väl fungerande VA-anläggning både inom programområdet och som länk mot Västra Kanalstaden i öster och Täljö-Gottsunda i väster. De delar av den allmänna VA-anläggning som idag försörjer delar av programområdet behöver på sikt dimensioneras upp och flyttas för att möjliggöra ytterligare exploatering.

Dike som omhändertar dagvatten norr om väg 276

Kommunens Översiktsplan:

Framtidsbild 2040:

”Då Åkersberga stad växer västerut och det planeras för nyexploatering samt planläggning av förnyelseområden är det viktigt att allmänt VA byggs ut. Med den framtida planerade utbyggnadstakten av bostäder och verksamheter, måste det allmänna VA-nätet klara av att möta de behov som uppstår utan att angelägna projekt fördröjs.”

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald

Ekosystemtjänster är produkter och tjänster som människor får från naturens olika ekosystem. Förekomsten och funktionen av ekosystemtjänster är starkt kopplade till en fungerande grön infrastruktur, dvs. de nätverk av natur som de gröna och blåa strukturerna gemensamt bildar. Ekosystemtjänster delas ofta in i fyra grupper: reglerande, försörjande, kulturella och stödjande.

Framtida gatuträd som planteras i nya bebyggelseområden och långa befintliga gator bidrar med reglerande ekosystemtjänster som luftrening, pollinering och temperaturreglering. Växtbäddar kan också dimensioneras för att ta hand om skyfall. Klimatanpassning är även en självklar del av gestaltningen av parker och bostadsgårdar.

Försörjande ekosystemtjänster kan vara t.ex. matförsörjning. Björnungsskogen bidrar med svamp och bär och programområdet kan komma att innehålla område för koloniodling eller urban odling.

Kulturella ekosystemtjänster handlar om hur naturen påverkar människans välbefinnande samt psykiska och fysiska hälsa. Närhet till naturen kan tex. påskynda tillfrisknande och minska stress. Björnungsskogen är därför en viktig kulturell ekosystemtjänst i Åkers Runö. Bostadsgårdar, förskolegårdar och skolgårdar bidrar också med kulturella ekosystemtjänster då de planeras utifrån grönska och i en skala anpassad till rekreation.

Grön- och blåstrukturer i och omkring en stad har stor betydelse för den biologiska mångfalden vilket är en stödjande ekosystemtjänst. Vid utformning av parker, gator och bostadsgårdar väljs inhemska arter, en stor bredd av arter samt många bärande och blommande växter. Eftersom skogsbryn generellt är artrika platser med höga naturvärden ska ny bebyggelse ta stor hänsyn till befintliga brynzoner. Gallring, och nyanläggning av bryn där det behövs, är andra

åtgärder som är avgörande för att upprätthålla och öka den biologiska mångfalden i Åkers Runö.

Stödjande ekosystemtjänster innebär även grönyrtornas förmåga att rena luften och vattnet, trädens och växternas betydelse för att sänka temperaturen och reglera nederbörden samt våtmarkers betydelse för att förhindra översvämningar. Det stora antalet grönytor inom programområdet, både befintliga och föreslagna, ger goda förutsättningar för att bevara och vidareutveckla stödjande ekosystemtjänster. Björnungsskogen och åkerholmar minskar effekten av värmeböljor och binder växthusgaser, gatuträd bidrar till rening av luften och dammarnas buffertmöjligheter fungerar som anlagda våtmarker.

I spridningsstrukturen för pollinatörer i Åkersberga tätort pekas området mellan Hagby äng och kulle och Pilängen ut som ett viktigt spridningssamband som i dagsläget bedöms som svagt. Sambandet sammanfaller med den spridningskorridor som beskrivs under Gröna samband på sid 52. Stadsdelsparken, grannskapsparkerna och de nya dammarna skapar en ny tydlig grön infrastruktur som kan förändra statusen på spridningsstråket för pollinering från svagt till starkt. Då de klippta ytorna på golfbanan inte gynnar pollinering finns en risk för svag länk norr om grundskolan. Om skolgården mellan stadsdelsparken och Pilängens grannskapspark samt angränsande gaturum utformas som gröna miljöer finns möjlighet att stärka spridningssambandet.

Åtgärder för ökad pollinering bör finnas med i investeringsprojekt i Åkers Runö. Åtgärderna kan innebära att död ved och stenrosen placeras ut på lämpliga ställen i skogsdungar och på berghällar, att ängsmark och andra blommande miljöer anläggs vid ny bebyggelse, att ytor intill infrastruktur ges lågintensiv skötsel och att biotak anläggs på större tak.

Ekosystemtjänster som bidrar till dagvattenrening och skyfallshantering är direkt nödvändiga för genomförandet av programförslaget. Större ytor har därför reserverats för skyfallshantering, främst på golfbanan och långa Runö-Husby diket. Här finns också ytor för dagvattenhantering, bl.a. genom att ge plats för flera stora dammar.

Kommunens Översiktsplan:

Framtidsbild 2040:

”I Österåker ges utrymme och goda livsvillkor för djur och natur. Det finns en rik biologisk mångfald och kommunen arbetar aktivt för att skydda och utveckla värdefulla miljöer och ekologiska spridningssamband. Kommunens ekosystemtjänster är väl kartlagda och integrerade i planeringen”

Mål 4. Åkers Runö utvecklar och förvaltar områdets ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Särskilt värdefulla kultur- och naturmiljöer tas till vara

- Värdefulla natur- och kulturmiljöer bevaras, utvecklas och blir en del av områdets attraktivitet och identitet samt bidrar till hemmahörighet.
- Torpet Egypten bevaras och integreras i den nya strukturen.
- Husbykullen tydliggörs i landskapet genom att riktlinjer i kulturmiljöutredningen efterföljs.
- Husbykullen bevaras som en helhetsmiljö som integreras med omgivande stadsdelar och stadsdelspark.
- Karaktäristiska element i kulturlandskapet tas tillvara där det är möjligt, t.ex. åkerholmar, odlingsrösen, allér, äldre bryn, äldre ädellövträd, etc.
- Kulturmiljöstråk som binder samman Husbykullen, Husbyhöjden, torpet Egypten och kulturhistorisk bebyggelse utefter Furmans väg.

Ekosystemtjänster väl integrerade i bebyggelsestrukturen

- Ekosystemtjänster integrerade i bebyggelsestrukturen och bidrar till en attraktiv livsmiljö.
- Möjligheter till stadsnära odling, t.ex. gemensamma odlingsytor.
- Rummen mellan husen är utformade för att främja social interaktion och ekosystemtjänster.
- Befintliga miljöer som tex. Svinningevägen och Rallarvägen kompletteras med gatuträd.
- Nya grönbåa stråk för skyfallshantering och rekreation skapas i form av dammarna och kajpromenaderna vid golfbanan. Befintligt grönbått stråk längs krongiket utvecklas.

Ekologiska spridningssamband och grönstruktur integrerade med bebyggelsen

- Grönstrukturen samplaneras med den byggda strukturen och bidrar till stadsdelarnas attraktivitet.
- Särskild hänsyn tas till de ekologiska sambanden inom programområdet genom bla. att planera för sammanhängande gröna strukturer och utforma gröna ytor för spridning av viktiga artgrupper.
- Grönytor med höga naturvärden tas tillvara inom de ekologiska spridningskorridorerna.
- Grön infrastruktur i form av sammanhängande parkrum och dammiljöer stärker upp befintligt svagt spridningssamband för pollinatörer. Pollinering blir en viktig aspekt i utformningen och skötseln av alla parker och naturområden.
- Gaturum används för att stärka spridningssamband. Grönska används för att tydliggöra stråk och som identitetsskapande och orienterande element.

Målområde 4. Åkers Runö utvecklar och förvaltar områdets ekosystemtjänster samt höga natur- och kulturvärden

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

En robust dagvatten- och skyfallshantering

- Större ytor för bl.a. dagvattenhantering, skyfallshantering och värmeutjämning ska planeras på delavrinningsnivå och ingå i strategiska lösningar innan detaljplaneläggning.
- Utpekade områden för kraftig nederbörd som kan tillåtas svämma över vid behov.
- Ytor för rening av dagvatten samt skyfallshantering blir ett naturligt inslag i stadsbilden.
- Nya ledningsstråk byggs ut för att tillmötesgå utvecklingen. Befintligt ledningsnät uppgraderas och andra nödvändiga åtgärder vidtas vid ombyggnation av gatunätet i samband med nya detaljplaner och exploateringar samt löpande vid behov.
- Parkerna inom programområdet bidrar till en robust skyfalls- och dagvattenhantering.

Biologisk mångfald främjas

- Biologisk mångfald främjas genom att ta vara på befintliga höga naturvärden, men också genom att planera för rik biologisk mångfald framförallt i planområdets parker och gaturum.
- Biologisk mångfald främjas bl. a genom att tillämpa grönytefaktor på kvartersmark.
- Björnungsskogens mest värdefulla delar utvecklas som värdekärnor för biologisk mångfald.
- Befintliga brynmiljöer utvecklas.

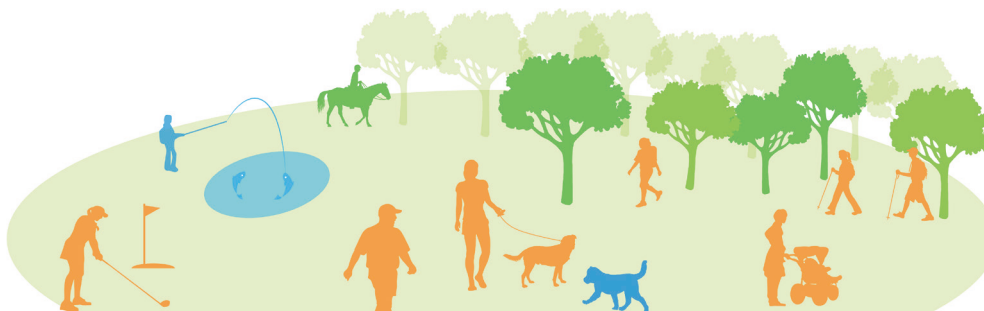
Målområde 5

Åkers Runö har god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter

Målområdet omfattar både bevarande och utveckling av befintliga rekreations- och idrottsmöjligheter samt utveckling av nya rekreativa platser. Befintliga rekreativmöjligheter innefattar bland annat multiarenan, Österåkers golfklubb och Björnungsskogen. Den nya stadsdelsparken planeras inrymma många olika platser för rörelseglädje, avkoppling och social samvaro. Ytterligare en ny plats för simhall eller annan idrottsverksamhet planeras intill multiarenan.

Målområdet omfattar :

- Multiarenan blir en central målpunkt för idrott och friluftsliv
- Ny simhall eller annan idrottsverksamhet centralt placerad i området
- Nya friluftsfunktioner t.ex motionsspår och utegym inom naturområden och parker
- Befintliga områden för sport och rekreation som t.ex Österåkers Golfklubb utvecklas
- Tydliga entréer till Björnungsskogen och hög orienterbarhet mellan området och Åkers Runö station
- Stadsdelsparken blir mål- och samlingspunkt för hela Åkers Runö
- Grannskapsparker med fokus på aktiviteter som behövs i vardagen
- Kvartersparker för lek, umgänge och avkoppling

Befintlig naturmark inom programområdet

Björnungsskogen

Björnungsskogen är idag ett uppskattat rekreationsområde som bland annat innehåller ett flertal gång- och ridstigar. Björnungsskogen ligger inom planområdets södra del och är ett skogsområde på cirka 95 ha. Skogen är idag ett välbesökt rekreationsområde och kommer med framtida bostadsutveckling i och kring Åkers Runö bli en ännu mer populär målpunkt.

Kommunens Översiktsplan föreslår att Björnungsskogen utvecklas som friluft- och rekreationsområde, i enlighet med riktlinjen att planera för god tillgång till tätortsnära natur. Översiktsplanen anger följande utmaning för kommunens rekreationsbehov i framtida utveckling:

- Säkerställa tillgången till och tillgängligheten till rekreationsområden och tätortsnära natur när Österåker växer.

Inom Björnungsskogen finns ett flertal höga naturvärden som är av vikt att bevara både för djur- och växtlivet. Inom arbetet med planprogrammet har en fågelinventering tagits fram då vissa fågelarter är särskilt skyddsvärda. Inventeringen visar att ett flertal fågelarter använder Björnungsskogen både för revir och häckning, bland annat grönfink, gröngöling, gråkråka, gulspurv, tofsmes och svartmes.

Inom arbetet med planprogrammet har även en naturvärdesinventering tagits fram. Inventeringen visar att Björnungsskogen bland annat innehåller hällmarkstallskog och en ovanlig biotop, sandbarrskog. Båda dessa områden har högt naturvärde, naturvärdesklass 2 av 5 där 1 är det högsta. Det finns även stora områden med påtagligt naturvärde, naturvärdesklass 3, i de södra delarna av Björnungsskogen. Naturvärdesinventeringens rekommendation är att bevara naturobjekt med högt

naturvärde, klass 2, och ta stor hänsyn till områden med påtagligt naturvärde, klass 3.

Utöver att bevara specifika områden med höga naturvärden finns det även ett värde i att bevara ett sammanhängande skogsområde. Detta är fördelaktigt för de arter som behöver tillgång till flera olika miljöer under sin livscykel. Om skogen delas upp i minde dungar riskeras fragmentering och svårigheter för vissa arter att röra sig mellan skogsområdena. Ett större område ger även bättre skydd mot störning i form av buller och konstant närhet till människor. Planprogrammet föreslår därför att de nya stråken inom skogen ska placeras så att de leder besökare runt och förbi skyddsvärda områden så att naturvärdena inte påverkas negativt av människor.

Planprogrammet för Åkers Runö utvecklar möjligheterna till rekreation genom att tydliggöra entréerna till Björnungsskogen samt förbättra stråken inom området. Idag är det otydligt var och hur man går in i Björnungsskogen. Dessutom är Roslagsbanan en barriär som försvårar åtkomsten. Programförslaget visar fyra nya entrépunkter från norr som leder besökare in i skogen. Vid entrépunkterna kan det t.ex. finnas informationstavlor, utegym eller en mindre platsbildning. Dessa platser fungerar som en offentlig yta som lotsar besökaren vidare in i skogen. Entrépunkten närmast stationen ska vara synlig från stationsområdet för att öka orienterbarheten samt underlätta för besökare att lätt och smidigt kunna nå skogen. Att ha en skog inom gångavstånd från en tågstation är en unik kvalité som bör tas till vara.

Ytterligare entrépunkter längre söderut mot Näsängen och Täljöhalvön kan tillkomma och utreds i samband med planering av nya stråk, gator, målpunkter och bostäder i anslutning till skogen.

Naturkullen i programområdets nordöstra del

Inom området Pilängen finns en befintlig naturkulle som föreslås bevaras och utvecklas. På naturkullen finns ett område med ”högt naturvärde” som utgörs av naturtypen tallskog, klass 2 och ett område med ”påtagligt naturvärde” som utgörs av skyddsvärda ädellövträd, klass 3. Här påträffades även de skyddade eller rödlistade arterna blåsippa, talticka och kråka i samband med inventering.

Naturkullen bör bevaras som naturmark men kan tillgängliggöras för allmänheten. Naturkullen ligger inom ett av de gröna rekreativa stråken som sträcker sig i östvästlig riktning (se karta 11) och förbinder området Pilängen med den föreslagna stadsdelsparken.

Utöver ovan nämnda naturområden, Björnungsskogen och naturkullen, så finns det även andra ytor med naturmark inom programområdet, bland annat finns ett natur- och rekreationsområde väster om Hagby äng och kulle. Även Husby gravfält innehåller naturmark som utgörs av barrskog med inslag av lövträd. Dessa områden ingår i spridningskorridorer och/eller gröna rekreativa stråk, se karta 11.

Gångstig i Björnungsskogen som föreslås bevaras och utvecklas

Angränsande natur- och kulturområden

Strax väster om programområdet ligger Ekbacken som är ett naturområde med höga naturvärden. Inom ekbacken finns ett stort bestånd av gamla ekar och området är klassat med högsta naturvärde, ”naturvärdesklass 1”.

Väster om Ekbacken sträcker sig Långhundraleden som idag är en dalgång som förbinder Lillträsket i söder med Storträsket i norr. Långhundraleden var vikingarnas sjöfartsled som förband Östersjön med Gamla Uppsala. Sjöarna Storträsket och Lillträsket ingick i Långhundraledens västra infart. Man har hittat spår efter bebyggelse och mänsklig verksamhet på ett flertal platser längs leden. Gottsunda fornborg som ligger på en höjd öster om storträsk vittnar om detta. Borgens huvudfunktion kan ha varit att bevaka den viktiga segelleden.

Både Ekbacken och Långhundraleden ligger inom avgränsningen för Täljö-Gottsundas pågående planprogram.

Söder om Åkers Runö ligger Näsuddens naturreservat som är ännu ett värdefullt rekreationsområde i närheten av programområdet. Näsuddens naturreservat ligger på en halvö som är omgiven av Täljöviken och Svinningeviken åt väster och Tunafjärden åt nordost. Här finns det berg med fin utsikt, gammal barrskog, slätterängar som är öppna, beteshagar, lundartade miljöer och strandängar i gott skick. Reservatets omväxlande landskap gör att många olika livsformer trivs här som bland annat ädellövträd, orkidén Adam och Eva, gräshoppsångare, törnsångare och rosenfink liksom havsörn.

Jordbruksmark

Jordbruksmark får enligt miljöbalken enbart tas i anspråk om orsaken bedöms vara ett väsentligt samhällsintresse som inte går att placera på annan plats. Huvuddelen av planprogrammets utredningsområde ligger inom en kilometer från Åkers Runö Station vilket gör området till ett prioriterat bebyggelseläge och det är kommunens långsiktiga plan att utveckla samhället i närhet till kollektivtrafik. Österåkers kommun växer och befolkningsökningen är stor. Så väl översiktsplanen som den regionala utvecklingsplanen, RUF 2050, uttrycker behovet av nya bostäder samt att bostäderna i första hand ska tillkomma i kollektivtrafiknära lägen. Genom Sverigeförhandlingen har kommunen åtagit sig att bygga ca 7 000 nya bostäder till 2035.

Alternativa lokaliseringar för bebyggelse har prövats inom arbetet med Översiktsplan 2050 för Österåkers kommun, med fördjupning i ”PM Markanvändningsanalys för lokalisering av ny exploatering inom Åkers Runös planprogramsområde”. I enlighet med de avvägningar som görs i dessa dokument, föreslås trots allt viss bebyggelse på jordbruksmark, eftersom det bedöms ge den totala strukturen för tätorten som är mest hållbar.

Österåkers kommun har tagit fram en jordbruksmarksstrategi som utreder mål och riktlinjer kring den långsiktiga hanteringen av kommunens jordbruksmark. Av utredningen framgår att när jordbruksmark ligger i anslutning till kollektivtrafiknära läge och i anslutning till befintliga områden och infrastruktur, finns förutsättningar att bedöma att utvecklingen är ett väsentligt samhällsintresse som kan gå före bevarandet av jordbruksmarken. En lokaliseringstudie kopplad till jordbruksmark bör utföras i samband med detaljplanarbetets tidiga skeden för att mer utförligt bedöma den specifika platsen.

Merparten av planprogrammets område är sedan tidigare detaljplanlagt och i de fall markanvändningen i detaljplanen är definierad som annat än jordbruksmark,

är marken med stöd av dom P-6258-20, inte att betrakta som jordbruksmark. Detta gäller även om den faktiska användningen av marken är jordbruksmark. Detta innebär att det fåtal ytor jordbruksmark inom utredningsområdet som inte är detaljplanlagt för annan markanvändning kommer att bli mer utmanande att bebygga än övriga. Utveckling inom dessa områden kommer att behöva motiveras med en utredning av jordbruksmarken i det specifika fallet.

Utblick över åkermark söder om järnvägen. Delar av marken föreslås exploateras för bostäder och/eller skola.

Idrottskluster

Inom Åkers Runö finns det idag ett flertal idrotts- och rekreativmöjligheter och ambitionen är att utveckla dessa ytterligare samt att möjliggöra tillkomsten av nya. Föreslagna bostäder och fler invånare inom programområdet kommer generera ett stort behov av idrotts- och rekreativsytor. Vilken typ av idrotts- och rekreativsytor som Åkers Runö behöver kompletteras med samt hur stort behovet är kommer utredas vidare och hänger samman med ett flertal aspekter, bl.a vad det finns för befintligt utbud i närliggande områden samt pågående planering av ytor och anläggningar för idrott och rekreation.

Österåkers Multiarena

Centralt inom programområdet finns en ny multiarena som öppnade för allmänheten 2022. Här finns det plats för en mängd olika idrotter såsom innebandy, basket, bordtennis, cheerleading, friidrott, gymnastik och trampolin. Det finns kafé, sociala ytor och mötesrum för aktiviteter dagar, kvällar och helger. Flera skolor använder hallen dagtid. Hallen kommer förutom träningsaktiviteter även kunna användas för tävlingar, idrottsevenemang och mässor.

Det stora antalet besökare och användare innebär att multiarenan är ett av programrådets största målpunkter. En tydlig koppling mellan Åkers Runö station och multiarenan underlättar för besökare att resa med kollektivtrafik. Även närheten till det föreslagna huvudcykelstråket gör det smidigt att komma till och från hallen till fots eller med cykel.

Multiareans entré mot Företagsallén

Multiarenan lockar besökare utanför programområdet både från andra delar av kommunen och regionen och vid event kopplade till sverigemästerskap även från andra delar av landet.

Ny yta för idrott

Åkers Runö är utpekad i Översiktsplanen som ett område som ska utvecklas ytterligare med idrottsverksamheter. Planprogrammet föreslår en ny yta för idrott, eventuellt en ny simhall, ca 300 m öster om stationen och precis söder om den befintliga multiarena, vilket fortsätter utveckla Åkers Runö som ett idrottskluster.

Idrottsytan kan med fördel utvecklas med andra verksamheter eller funktioner för att bidra till ett flöde av människor över dagen. De uppglasade bottenvåningarna/fasaderna längs med gatan skapar förutsättningar för ett mer synligt gaturum som bidrar till en upplevd närvaro under fler timmar på dygnet. Detta i sin tur bidrar till att upplevelsen av trygghet förstärks vilket är extra viktigt med tanke på byggnadens centrala placering utefter ett av huvudstråken i området. Ett flertal människor kommer röra sig mellan stationen och Kanalstaden samt mellan stationen och multiarenan och passerar den nya idrottsanläggningen på vägen vilket ger den en betydande roll för upplevelsen av gaturummet.

Kommunens Översiktsplan:

”I samband med bebyggelseutveckling av halvprivata grönområden, såsom golfbanor, idrottsplatser med mera, ska dessa så långt som möjligt göras tillgängliga för allmänheten.”

Österåkers Golfklubb

Golfbanan är en tillgång för boende i området men även för invånare i andra delar av kommunen och värdefull för identiteten och infarten till Åkersbergas centrala delar. Inom anläggningen finns, förutom golfbana av hög kvalitet, padelbanor och på vintern används delar av golfbanan för längdskidåkning. Golfklubben har även en restaurang och konferenslokaler. I kommunens översiktsplan står att: *”Golfbanan ska få mer karaktär av ”åretrunt-rekreativområde”.*

Redan idag är golfbanan en välbesökt målpunkt som har besökare från andra delar av kommunen och regionen. Golfbanan är tillgänglig även för dem som inte spelar golf och ska kunna nyttjas som ett strövområde med tydliga och säkra promenadvägar. Golfbanans vidsträckta vyer och skitlinjer utgör en vacker entré till Österåker. Åkerholmarna i anslutning till golfbanan bevaras och det för övrigt öppna böljande landskapet bibehålls.

Nya tydliga entrépunkter ska göra det lättare för besökare att ta sig in på golfbanan på vissa lämpliga platser samt att på ett säkert sätt ta sig till och från klubbhuset där restaurang finns. Tre entrépunkter föreslås - en i anslutning till Hagby Äng och kullens norra del, en i anslutning till föreslaget gång- och cykelstråk norr om föreslagen grundskola och en i anslutning till Pilängen. De nya entrépunkterna är placerade utifrån golfbanans utformning och grundstruktur och bidrar till en ökad orienterbarhet och säkerhet. Entrépunkterna finns illustrerade på karta 13.

Mellan golfbanan och de föreslagna bostäderna i området Pilängen föreslås ett system med dammar som ska uppfylla flera olika funktioner. Bland annat ska dammarna fungera som fysiska hinder som leder besökarna till säkra gångvägar och entrépunkter. Dammarna är placerade och utformade med hänsyn till hålets utslagsplats och utgör både ett visuellt inslag och en väl gestaltad säkerhetsbarriär.

Stadsdelspark

Kommunens parkprogram anger att: *"Målsättningen är att alla stadsdelar och utvecklingsområden ska ha en stadsdelspark inom 800 meter från bostaden."*

En ny stadsdelspark föreslås ingå i ett större grönt samband där både rekreation och ekologisk spridning står i fokus i en utveckling av Åkers Runö. Stadsdelsparken utformas med flera sammanhängande gröna stråk, korridorer, öppna ytor och offentliga rum. Parken blir en viktig lokal mötesplats och får en samlande roll för hela programområdet. Den ska även fungera som en grön länk mellan Hagby äng och kulle och Pilängen. Grannskapsparkerna i de båda områdena bildar tillsammans med stadsdelsparken ett nytt grönt attraktivt parksystem i öst-västlig riktning inom Åkers Runö. Detta blir ett starkt tillskott till rekreativsmöjligheterna i området.

Stadsdelsparken i Åkers Runö blir en generations-övergripande mötesplats för hela programområdet och dess utbud riktar sig till människor i olika åldrar och med olika intressen. Parken placeras strategiskt i anslutning till en förskola och en grundskola samt fungerar även som buffert för dessa mot golfbanan. Golfbanan ger även parken kvalitéer i form av rymd och vidsträckt siktlinjer ut över landskapet. Dammarna intill Pilängen ger platsen vattenkontakt och en kajpromenad vilket ska ses som en resurs i gestaltningen av parken.

I stadsdelsparken möts flera viktiga gång- och cykelstråk som länkar samman närliggande bebyggelseområden samt möjliggör gena kopplingar mellan exempelvis Åkers Runö station och bostadsområden norr om väg 276. Det kommer vara möjligt att gå från kajpromenaden i nordväst längs stadsdelsparken förbi den föreslagna grundskolan och upp

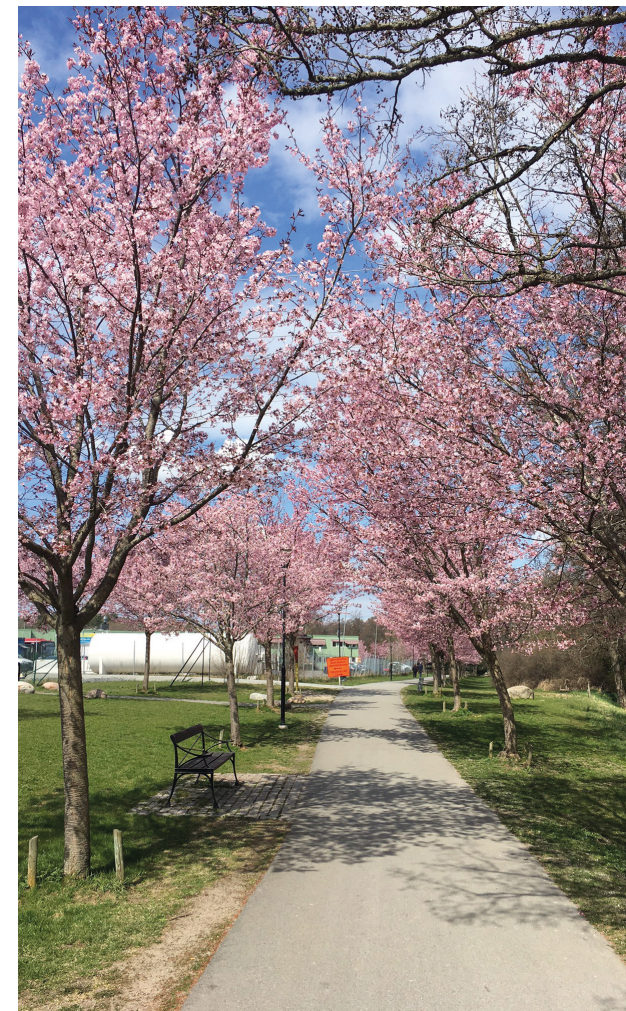
till dammarna i Hagby äng och kulle (se karta 11 där gröna rekreativa stråk finns illustrerade).

Den angränsande Husbykullen bidrar med en kulturmiljöhistorisk atmosfär till stadsdelsparken och parken ger i sin tur en bebyggelsefri zon som samspelar med Husbykullens höga kulturvärden.

Stadsdelsparken föreslås innehålla öppna flexibla gräsytor, en större lekplats samt olika platser för rörelse, bollek, spontanidrott och avkoppling. Parken planeras med en rik artvariation av träd, buskar och perenner som ger fina årstidsväxlingar samt blomsterprakt.

Parken ges tydliga entréer, ska vara tillgänglighetsanpassad som minsta krav samt ska innehålla vind-, sol och regnskyddade sittplatser.

Konst som lyfter fram Åkers Runös identitet bör ingå som en del av parkens utformning för att stärka platsens identitet. Parken bör vara väl belyst och innehålla någon typ av effektbelysning.

Stadsdelspark Åkers Kanal sträcker sig nordöst om programområdet

Grön- och blåstruktur med föreslagna parker

- Programområde
- - - Järnväg
- Åkers Runö station
- Kvarter, befintliga
- Kvarter, föreslagna
- Värdefull kulturmiljö, befintlig
- Stationstorg, föreslaget
- ☁ Dammar, befintliga
- ☁ Dammar, föreslagna
- ① Stadsdelspark, föreslagen
- ② Gränsskapspark inom Hagby äng och kulle, föreslagen
- ③ Gränsskapspark inom Pilängen, föreslagen
- ④ Gränsskapspark med bl.a dagvatten- och skyfallshantering, föreslagen
- ⑤ Rekreativt parkstråk, föreslaget, längs med kronrike (Runö-Husbydiket), befintligt
- ☁ Naturmark med höga natur och rekreationsvärden som föreslås bevaras och utvecklas
- Golfbana, befintlig
- Stigar i Björnungsskogen och naturområden, befintliga
- ⋯ Gångstigar/kopplingar inom natur- och parkområde, föreslagna
- Entrépunkter till golfbana, föreslagna
- Entrépunkter till Björnungsskogen, föreslagna
- Gång- och cykelvägar, befintliga och föreslagna

Grannskapspark i Hagby äng och kulle

Den planerade grannskapsparken blir Hagby äng och kullens hjärta och ska fungera som en mötesplats för alla som bor i det nya bostadsområdet. Parken ligger strategiskt placerad intill två planerade nya förskolor.

Platsen ges en utformning starkt präglad av fornlämningar och andra spår av kulturmiljö. Parken synliggör Åkers Runös historia och bidrar i sin tur till att stärka områdets identitet. Delaktighet, jämställdhet och trygghetsaspekten är andra parametrar som ska finnas med och forma parken.

Centralt finns ett vidsträckt landskapsrum i form av en stor gräsyta med lätt skålad form med en sparad åkerholme i kanten. Det öppna rummet omges av mindre platser och rum för olika aktiviteter som tex. lek, rörelse och avkoppling. Parken gestaltas med stora träd, bryn och ängsytor som ramar in och erbjuder blomning från vår till höst. Tillsammans skapar de en helhet som knyter an till kulturlandskapet. I sydost övergår grannskapsparken upplevelsemässigt gradvis till naturområde med större åkerholmar och ängsmark. Parken ska vara tydligt avgränsad rumsligt till kvartersmark och omkringliggande gator med naturlika bryn.

Västra delen av grannskapsparken i Hagby äng och kulle. Illustration från gestaltungsprogram för detaljplaner Hagby äng och kulle.

Grannskapspark i Pilängen

Inom området Pilängen föreslås en centralt placerad grannskapspark intill den befintliga naturkullen. Parken blir områdets gemensamma mötesplats och platsen för rekreation i vardagen. I anslutning till parken finns en förskola och parken är utformad med olika lek-, sitt- och vistelsezoner.

Nya grupper av planteringar, åkerholmar med ädellöv och flerskiktade bryn ger svalka under varma somrardagar och visar årstidernas växlingar. De värdefulla brynmiljöerna i sydvästläge i parkens norra delar bidrar med naturkaraktär, spridningssamband och biodiversitet. Genom att delar av parken får en vildare karaktär med lågintensiv skötsel kan nya livsmiljöer för pollinatörer skapas.

I parken ska det också rymmas en flexibel öppen gräsyta med en skålad form, omgärdad av flacka lutningar, för att kunna fördröja kraftig nederbörd. Alla parker inom programområdet bör förses med belysning med trygghetsaspekten i fokus.

Principer för Österåkers parker

Stadsdelspark

Storlek: 5–10 hektar, inom 800 meter från bostad eller arbetsplats/skola.

Vägledande karaktär: Lokal målpunkt, både vardagliga funktioner såsom lekplats och sittmöjligheter samt ett varierat utbud.

Grannskapspark

Storlek: 1–5 hektar inom 300 meter från bostad eller arbetsplats/skola.

Vägledande karaktär: Närhet. Fokus ska vara på de aktiviteter som behövs i vardagen (lekplats, bänkar, grön oas). Kan antingen vara intensivt skött med blomsterprakt och/eller prydnadsvärde eller extensivt skött som skogsduge eller öppen yta.

Kvarterspark

Storlek: 0,2–1 hektar. Max 300 m från bostad utan att passera gata >3000 fordon/dygn och max 30 km/tim.

Vägledande karaktär: Mindre park för boende och besökare. Lekmöjligheter.

Fickpark

Storlek: 0–0,2 hektar.

Vägledande karaktär: Småskaligt och estetiskt element i stads-/gatumiljön

Principerna ska ses som vägledande, i varje enskilt projekt behöver platsens förutsättning och behov styra exakt utformning.

Källa: Strategi för parker i Österåkers kommun som godkändes 2021 av Österåkers Kommunfullmäktige.

Grannskapsparker söder om järnvägen

Programförslaget innehåller tre grannskapsparker söder om järnvägen. Dessa parker sammanfaller med utpekad mark för bl.a. dagvatten och skyfall, se karta 13. Blåstrukturens potential till intressanta och populära utemiljöer för lek, vistelse och lärande tas tillvara i gestaltningen av parkerna. Parkerna söder om järnvägen ska ha stort fokus på ekosystemtjänster, och i synnerhet pollinering.

Grannskapsparken närmast stationen blir en viktig länk mellan stationstorget, stationsplattformen och Björnungsskogen och i anslutning till grannskapsparken finns även en av de utpekade entrépunkterna till skogen.

Kvartersparker och andra offentliga ytor

I kommunens strategi för parker står det att:

”Österåkers parker erbjuder en mångfald av både kultur och natur. Parkerna inbjuder till rekreation, lek och avkoppling och är samtidigt gröna miljöer för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Parkerna är en viktig del av det offentliga rummet och många parker har tydliga kopplingar till kulturmiljön. Tillgång till parker och grönområden har stor betydelse för människans livskvalitet och parker är en viktig del i att skapa attraktiva stadsmiljöer.”

Inom programområdet ska det utöver redan beskrivna grannskapsparker och stadsdelsparken finnas ytterligare kvartersparker och fickparker. Placering av kvartersparker och fickparker utreds i varje enskild detaljplan och kommunens parkpolicy ger riktlinjer kring storlek och utformning.

Området kring Runö-Husbydicket utvecklas till ett grönt rekreativt parkstråk som förbinder planerade stråk i norr, längs dammen i Hagby äng och kulle och stråket utefter föreslagna dammar i Pilängen, genom den föreslagna stadsdelsparken mot huvudcykelstråket och Kanalstaden, se karta 11. Längs med Runö-Husbydicket föreslås även en ny bilväg samt en gång- och cykelväg och stråket blir en viktig koppling österut mot centrala Åkersberga. Den föreslagna bilvägen och gång- och cykelstråket behöver utredas vidare då området kring Runö-Husbydicket är en lågpunkt och risk för översvämning föreligger. En separat utredning kring ett skyfalls påverkan på Runö Husbydikets flöden och sekundära avrinningsvägar mot recipient kommer tas fram och detta finns ytterligare beskrivet på sidan 57.

Inspirationsbild, nya järnvägsparken i Åkersberga

Strategi för parker i Österåkers kommun:
”Kommunen ska erbjuda boende och verksamma ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet.”

En mångfald av gröna miljöer

Gröna gårdar

Bostadsgårdar inom programområdet bör gestaltas så att de skapar trivsamma och gröna miljöer. Det bör finnas plats för lek, sociala möten och klimatanpassning. Växtarter som klarar både blöta och torra bidrar särskilt till ekosystemtjänsternas reglering av lokalklimat samt rening och reglering av dagvatten.

Träd, buskar och perenner bör innehålla en stor variation av arter för att gynna den biologiska mångfalden.

I planteringarna väljs inhemska växter som gynnar pollinatörer.

Gröna tak

Gröna tak används där det är möjligt eftersom de bidrar med ett flertal positiva effekter i stadsmiljön och fungerar som naturliga reningsverk för både vatten och luft. De hjälper till att fördröja mindre regn och tar hand om förorenat dagvatten och avlastar dagvattensystemen. Växtlighet på tak dämpar även buller och tar upp samt binder luftföroreningar vilket förbättrar luftkvaliteten kring byggnader. En grön takbädd isolerar byggnaden året runt vilket ger en jämnare inomhustemperatur då taket bidrar till en svalare temperatur om sommaren och ger isolering vintertid vilket sparar energi. Gröna tak tillför estetiska värden till stadsmiljön och erbjuder även människor som bor högre upp en grön utsikt.

Kommunens Översiktsplan:

”Den utpekade grönstrukturen med rekreationsområden, stråk och gröna entréer har möjlighet att skapa en långsiktigt hållbar tillgång till rekreativa områden.

Ambitionen i riktlinjerna är också att bevara och skydda områden med höga biologiska värden och betydelsefulla ekologiska spridningssamband.”

Gröna planteringsytor utefter gångväg vid Roslagens företagspark

Björnungsskogen är en del av ett övergripande ekologiskt samband samt ett betydelsefullt rekreationsområde

Målområde 5. Åkers Runö har god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Multiarenan blir en central målpunkt för idrott och friluftsliv

- Multiarenan är integrerad i den nya strukturen med tydliga kopplingar till omkringliggande målpunkter och huvudstråk, bl.a Åkers Runö station, Svinningevägen och Långhundravägen.

Ny simhall eller annan idrottsverksamhet centralt placerad i området

- Ett kluster av idrottsverksamheter är placerade utefter Näs vägen.
- En simhall eller annan byggnad för idrott är förlagd söder om multiarenan.

Nya friluftsfunktioner t.ex motionsspår och utegym inom naturmark och parker

- Faciliteter för sport och rekreation, t.ex utegym, placeras vid entrépunkter.
- Välplanerade stråk inom skogen som leder besökare runt och förbi skyddsvärda områden.

Befintliga områden för sport och rekreation som t.ex Österåkers Golfklubb utvecklas.

- Golfbanan får mer karaktär av "åretrunt-rekreativområde".
- Nya entréer till golfbanan gör det lättare för besökare, även icke-golfare, att vandra i området och besöka dess faciliteter som t.ex klubbhus.
- Nya entréer till golfbanan från bland annat Hagby äng och kulle samt från Pilängen.
- Entrépunkter är strategiskt placerade med hänsyn till säkerhet och utslagshål. Besökare ska lotsas genom området utan att hindra sportutövande. På vissa ställen finns dammar med vatten som skapar fysiska hinder så att besökare ska ledas till att gå på säkra gångvägar.

Tydliga entréer till Björnungsskogen och hög orienterbarhet mellan området och Åkers Runö station

- Nya entrépunkter som leder besökare in i skogen samt ökar orienterbarheten.
- Det finns tydliga entréer till Björnungsskogen från hela programområdet, liksom från Kanalstaden.
- Vägar till Björnungsskogens entréer är lätta att hitta och attraktiva att röra sig längs.
- Den lokala grönstrukturen ska med sina parker och grönstråk knyta an till Björnungsskogen, Långhundravägen och golfbanan.

Målområde 5. Åkers Runö har god tillgång till grönområden, rekreation och idrottsmöjligheter

Målområdet uppfylls genom nedstående måluppfyllelse:

Måluppfyllelse

Stadsdelsparken blir mål- och samlingspunkt för hela Åkers Runö

- Stadsdelsparken är utformad i enlighet med "Strategi för parker i Österåkers kommun".
- Varierat innehåll och ytor som fungerar för samutnyttjande.
- Öppet landskap bevaras och gröna stråk kring Husbykullen utvecklas för att varsamt förhålla sig till den kulturhistoriskt intressanta miljön.
- Lekplatser och aktivitetsytor för ett brett åldersspann.
- Konst som verkar identitetsskapande för Åkers Runö
- Stor öppen yta anpassad för utrymmeskrävande aktiviteter, t.ex. midsommar- och valborgsfirande, picknick, gruppträning, brännboll etc.
- Möjlighet för vinteraktiviteter t.ex. skridskobana och pulkabacke.
- Buffert och entré mot golfbanan.
- Utbud som kan locka besökare från hela kommunen.

Grannskapsparker med fokus på aktiviteter som behövs i vardagen

- Grannskapsparker är utformade i enlighet med "Strategi för parker i Österåkers kommun".
- Utomhusvistelse för de som bor i närliggande bostadsområden.
- Miljöer för lek, rörelse, avkoppling och samvaro i form av bl.a. en större lekplats, en öppen flexibel gräsyta och olika sittplatser.
- Riktat sig till alla åldrar och människor med olika intressen.
- Skogsdunge, öppen yta med extensiv skötsel eller översvämningsyta för dagvatten och skyfall kan ingå och blir då en tillgång i gestaltningen.
- Trygghetsbelysning och träd som blir stora på sikt.
- Konst som stärker områdets identitet.

Kvartersparker för lek, umgänge och avkoppling

- Kvartersparker utformas i enlighet med "Strategi för parker i Österåkers kommun".
- Placering och antal kvartersparker utreds i varje enskild detaljplan.
- Mindre parker med tydlig avgränsning mot omgivningen.
- Tydlig och iögonfallande entré, tex. färgglad plantering eller karaktärsfullt träd.
- Park nås till fots från så många bostäder som möjligt utan att behöva passera vältrafikerade vägar
- Effektbelysning

Genomförande

Etappindelning

Planprogrammet visar på en viljeinriktning avseende mark och vattenanvändning och ger förslag på utveckling. Dess riktlinjer ska ses som vägledande i framtida stadsutveckling. Utvecklingen kräver i många delar särskilda politiska beslut och samarbete med markägare.

Genomförandet av programmet sker etappvis och under en längre tid. I karta 14 visas föreslagen preliminär etappindelning i huvudsak för den kommande utvecklingsordningen. Vissa etapper behöver eventuellt inte detaljplaneläggas.

På kort sikt är det främst de norra och centrala delarna av planprogrammet inklusive Hagby äng och kulle, Pilängen och stationsområdet som är prioriterade utvecklingsområden. Hantering av Runö-Husbydiket samt kopplingen till området närmast Åkersberga Centrum är också angeläget i ett tidigt skede. På längre sikt utvecklas områdena söder om järnvägen och de områden som i planprogrammet är utpekade som utredningsområden.

Etapperna indikerar enbart en föreslagen ordning för kommande utveckling och är inte likställda med detaljplanegränser. Enskilda områden inom respektive etapp kan komma att brytas ut och hanteras i enskilda detaljplaner. Omläggning och förstärkning av VA kan dock krävas över etappgränserna, vilket innebär att delar av intilliggande etapper som ligger senare i tidsordningen kan behöva tidigareläggas. Utvecklingen inom respektive etapp innebär inte nödvändigtvis att befintlig bebyggelse inom etappen görs om.

För att försörja nya områden med VA behöver befintligt VA-ledningsnät bitvis dras om och dimensioneras upp, nya

stråk kompletteras befintligt VA-ledningsnät och binder samman programområdet med centrala Åkersberga. Söder om Roslagsbanan mot Gottsunda anläggs nya VA-stråk, dels mot Gottsunda och Svinninge och dels mot Västra Kanalstaden.

Björnungsskogen utvecklas och planläggs med nya entrépunkter, gångstigar, motionsspår etc.

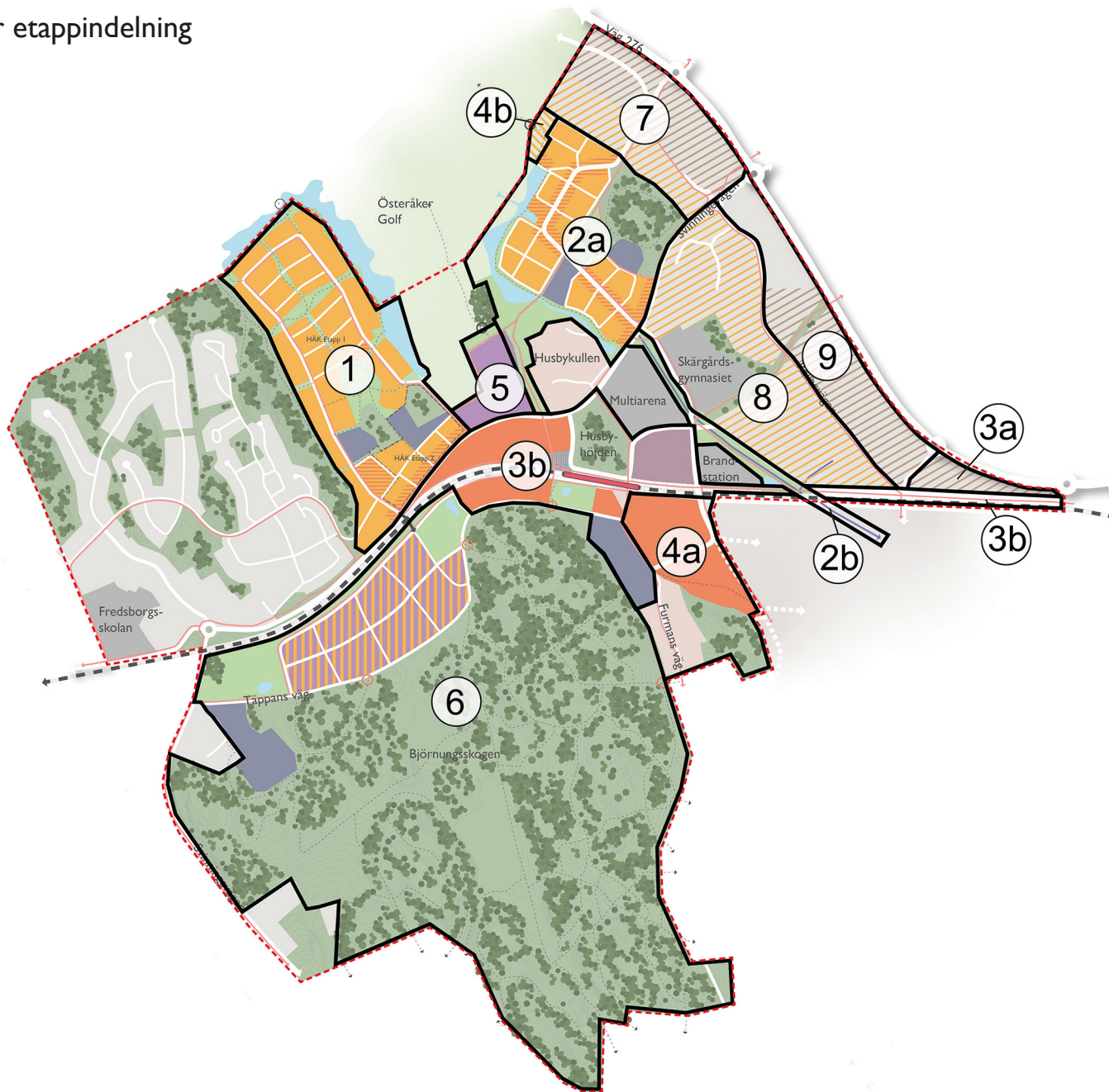
Fortsatt utredning av genomförandefrågorna kommer att behövas inför godkännandet av planprogrammet och en genomförandestrategi kommer tas fram.

Syftet med genomförandestrategin är att beskriva hur ett genomförande ska gå till. Den ska bland annat tydligt redovisa etappindelning och de beroendesituationer och ekonomiska konsekvenser som uppstår för kommunen och andra aktörer och hur dessa ska fördelas.

För att intentionerna i planprogrammet ska kunna genomföras krävs samarbete, politiska beslut, detaljplaneläggning samt investeringar av flera olika aktörer. Ordningen utgår från nuvarande förutsättningar och bedömning kan komma att ändras vid särskilda omständigheter.

Preliminär etappindelning

Karta 14. Preliminär etappindelning som i grova drag visa tänkt utvecklingsordning

Etapp 1

Hagby äng och kulle är en av de större pågående detaljplaneprojekten i området och omfattar totalt ca 1200 bostäder, förskolor, offentlig service, centrumverksamheter och lokaler i bottenvåningarna. Detaljplanen för Hagby äng och kulle etapp 1, del av Hagby 1:5 m.fl. antogs av Kommunfullmäktige den 12 december 2022.

Efter samråd delades detaljplanen i två etapper. Planläggning av etapp 2 pågår.

Befintlig huvuddricksvattenledning dimensioneras upp och får nytt läge, vilket bidrar till fortsatt utveckling i västra Åkersberga. Även spillvattenledningen läggs om för att möjliggöra vidare exploatering.

Etapp 2a

Detaljplanen Pilängen är den andra av de större pågående detaljplaneprojekten inom planprogrammet och omfattar ca 1300 bostäder, två förskolor, mobilitetshus och lokaler i bottenvåningen. Inom området ingår en större yta för dagvatten som måste säkerställas. Planförslaget förväntas gå ut på samråd under 2023. Nya ledningsstråk måste anläggas och kopplas samman med befintliga ledningsnät. Hänsyn tas till etapp 3a och 7.

Etapp 2b

I följande etapp ingår Krondiket, Runö-Husbydiken. I etappen ingår att möjliggöra för förbättringar av diket för dagvatten- och skyfallshantering. Diket utvecklas för att bidra till en god dagvattenhantering för hela programområdet. Etappen inkluderar även att förbättra diket koppling mellan norra delen av Åkers Runö ner till framtida Kanalstaden samt ett nytt gång- och cykelstråk utefter diket.

Etapp 3a

Området ligger inom kategorin utredningsområde som på sikt förtätas och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service. I och med dess direkta närhet till planprogramsområdet Åkersberga stad – Centrumområde hamnar detta område inom en av de tidigare etapperna för att binda ihop dessa områden.

Etapp 3b

Området utvecklas med en funktionsblandning innehållande till exempel bostäder, kontor, utbildning, service och småskalig handel. Områdena norr och söder om stationen knyts ihop. Området ligger i en tidig etapp då stationsområdet ska utvecklas för att bidra till hållbart resande samt för att koppla ihop norra och södra sidan av programområdet. Inom området ingår en yta för dagvatten som måste säkerställas. Området innehåller även en yta för förskoleändamål på den södra sidan av järnvägen och en yta eller byggnad för idrottsändamål söder om multiarenan. För att möjliggöra framtida utveckling av norra sidan av spåret behöver befintligt ledningsnät dimensioneras upp och delvis läggas om mot Sägsvägen och förberedas för koppling till Kanalstaden. Etappen omfattar även huvudecykelstråket som binder ihop Åkersberga centrum med Åkers Runö och framöver vidare mot Täby/Arninge och kan därmed behöva samordnas med etapp 2b.

Etapp 4a

Området utvecklas med en funktionsblandning innehållande till exempel bostäder, kontor, utbildning, service och småskalig handel. För att möjliggöra framtida utveckling av norra sidan av spåret behöver befintligt ledningsnät dimensioneras upp och delvis läggas om mot Sägsvägen och förberedas för koppling till Kanalstaden.

Etapp 4b

Delar av golfbanan föreslås utredas för bostadsändamål, detta bland annat för att knyta an till etapp 2a (Pilängen)

samt framtida utveckling inom etapp 7. Inom etappen utvecklas en ny säker entré in till golfbanan som bidrar till att golfbanan blir mer tillgänglig för allmänheten.

Nytt VA-ledningsnät binds samman med ledningsnätet inom etapp 2a.

Etapp 5

Planprogrammets grundskola utvecklas som en av de mittersta etapperna. Grundskolan byggs när elevunderlaget bedöms vara tillräckligt stort. Detta sker troligen när en majoritet av bostäderna står klara. När i tid grundskolan upprättas är beroende av omkringliggande projekt i kommunen som påverkar behovet. Upprättandet av grundskolan behöver därför kontinuerligt bevakas utifrån dessa beroenden. Grundskolan ansluter till ledningsstråk längs med Svinningevägen.

Etapp 6

Ny bostadsbebyggelse föreslås med en blandning av flerfamiljshus. Etappen innehåller även ett utredningsområde för grundskola. Grundskola kan planeras om det finns ytterligare behov av skoländamål inom området. Även Björnungsskogen ingår i etappen samt en förskola som gränsar till skogen. Ett nytt framtida huvudstråk förser västra delen av Åkersberga med Vatten- och avlopp. Inom området ingår en yta för dagvatten och skyfallshantering som måste säkerställas.

Etapp 7

Området behöver utredas vidare och faller inom kategorin utredningsområde som på sikt förtätas och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service. Den västra delen av området kan eventuellt kompletteras med inslag av bostäder i lämpliga lägen. Utvecklingen innebär inte nödvändigtvis att befintlig bebyggelse eller del av områdets markanvändning görs om. Behov av gång- och cykelstråk i området samt hur

barriäreffekter kan minskas behöver studeras vidare. Utveckling bör ske efter att områdena inom etapp 2a och 3a utvecklats. Utvecklingen bidrar till att knyta ihop etapperna samt för att bidra till en effektiv och hållbar stadsutveckling. VA-ledningsnät binds samman med ledningsnätet inom etapp 2a.

Etapp 8

Området behöver utredas vidare och faller inom kategorin utredningsområde som på sikt förtätas och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service med inslag av bostäder i lämpliga lägen. Inom området behöver dessutom ytor för dagvatten utredas. Etappen berörs av utvecklingen av korsningen Svinningevägen/Näsvägen. Inom etappen finns en fastighet som redan har planuppdrag och planarbete är i uppstartsfas. Fastigheten ligger i anslutning till gymnasieskolan och planuppdraget omfattar verksamheter.

Befintlig VA-anläggning behöver ses över beroende på förtätningsgrad. Området är viktigt sett ur ett dagvattenperspektiv, i en tidig process säkras ytor längs Runö Husbydicket som borgar för god dagvattenhantering.

Etapp 9

Området behöver utredas vidare och faller inom utredningsområde som på sikt förtätas och kompletteras för att i huvudsak innehålla verksamheter, handel, kontor och service.

En detaljplan har upprättats för fastigheten Runö 7:15 m.fl. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra lokaler för handel, verksamheter och kontor i ett strategiskt läge vid infarten till Åkersberga samt att skapa en mer enhetlig karaktär längs Rallarvägen. Detaljplanen har antagits men överklagats.

Tidplan

Kommande detaljplaners genomförande och utbyggnadstakt är beroende av olika faktorer och är över en längre tidsperiod påverkad av marknadssituation och konjunkturcykler. För att intentionerna i planprogrammet ska kunna genomföras krävs samarbete, politiska beslut, detaljplaneläggning samt investeringar av flera olika aktörer.

Förändringarna av centrala Åkers Runö beräknas pågå i upp till 20-25 år.

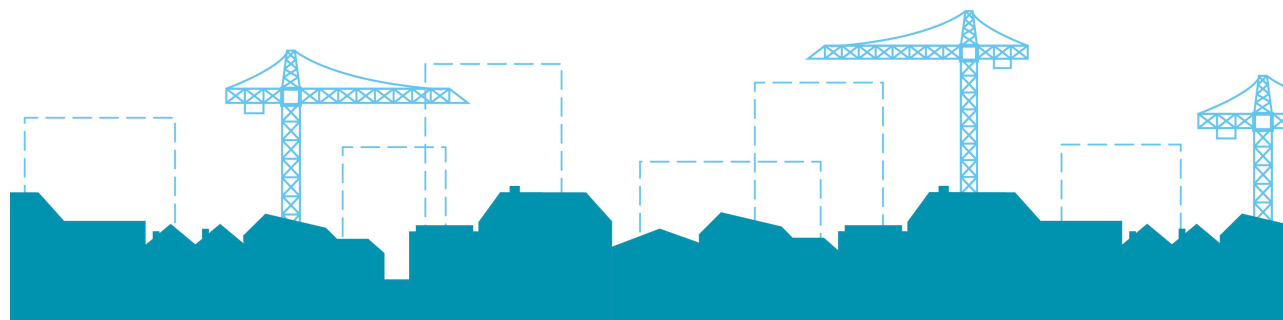
Huvudmannaskap

Inom planprogrammet ska i enlighet med Plan- och bygglagen och Översiktsplanen 2040 frågan om huvudmannaskap för allmän plats prövas i samband med detaljplaneläggning. Med allmän plats avses gator, vägar, parker och andra områden som är avsedda för ett gemensamt behov, som är tillgängliga för allmänheten. I nyexploateringsområden för permanentboende bör vägar och grönytor ligga under kommunalt huvudmannaskap. Österåkersvatten AB är huvudman för det allmänna VA-nätet avseende dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Genomförandeavtal

För mark som inte ägs av kommunen kommer exploateringsavtal tecknas för att reglera kostnader och ansvar. Exploateringsavtal utarbetas parallellt med detaljplaner och tecknas mellan kommunen, Österåkersvatten AB och exploitören i samband med att detaljplaner antas.

Kommunalt ägd mark som föreslås bli kvartersmark avses att säljas till en exploitör för genomförande, med fördel genom markanvisningstävling. Markanvisningstävling är ett alternativ för att hitta exploitörer som delar kommunens värderingar och planprogrammets mål bland annat kopplat till gestaltning, exploateringsgrad och hållbart byggande. Den kommunalt ägda marken kan med fördel delas upp i flera olika tävlingsområden i syfte att uppnå en utveckling som präglas av variation bland annat i skala, arkitektoniska uttryck och innehåll. Försäljning sker enligt kommunens gällande riktlinjer för markanvisningar. I dessa fall ska markanvisningsavtal tecknas.

Exploateringskostnader

Infrastrukturåtgärder och åtgärder avseende allmänna anläggningar inom och i anslutning till programområdet medför investeringar för kommunen och Österåkersvatten AB. Kostnaderna för dessa investeringar fördelas mellan de exploateringsfastigheter som har nytta av respektive åtgärd samt kommunen och Österåkersvatten. Kostnaderna för kommunens anläggande av gator och övrig allmän platsmark inom planprogrammets detaljplaner ska fördelas mellan berörda fastigheter. För de investeringar som också motiveras av kommande exploateringar inom intilliggande områden, ska kostnaderna fördelas med avseende på exploateringsmöjligheter och nytta. Ett principiellt underlag för kostnadsfördelningen kan ske med stöd av reglerna för gatukostnadsutredningar, enligt 6 kap. 24-27 § PBL (2010:900).

Beslut om utdebitering av kostnaderna per fastighet kan ske genom en formell gatukostnadsutredning, genom exploateringsavtal eller som en del i köpeskillingen och kan då inkluderas i avtal vid markanvisning. Principerna för fördelning av kostnader ska klarläggas innan detaljplaneläggning påbörjas.

I enlighet med Österåkers kommuns Riktlinjer för värdeåterföring i Sverigeförhandlingen ska exploatörer som tecknar plankostnadsavtal fram till och med 2035 erlægga en så kallad medfinansieringsersättning för Roslagsbanans utbyggnad till T-centralen via Odenplan. Medfinansieringsersättningen och storleken på denna bestäms utifrån flera faktorer, exempelvis när i tid planläggning sker, närhet till Åkers Runö station, upplåtelseform med mera. Ersättningen kommer att regleras i varje enskilt fall och avtalas i exploateringsavtal/genomförandavtal.

Tillkommande bebyggelse inom befintliga bebyggda områden ska erlægga anläggningsavgift enligt Österåkers kommuns gällande VA-taxa.

Fastighetsrättsliga frågor

Fastighetsrättsliga frågor avseende fastighetsbildning, ledningsrätter, gemensamhetsanläggningar och liknande hanteras i kommande detaljplaneprocesser.

Inom programområdet finns torrlägningsföretaget Hagby-Husby som föreslås avvecklas, vilket hanteras i en separat process. Även Nedre Runö-Husby markavvattningsföretag finns inom programområdet men avses vara kvar i sin nuvarande form då företagets syfte att leda bort vatten via Runö-Hysbydikedet kvarstår. En omprövning av företaget kan dock komma att bli aktuell på grund av de flödesbegränsningar som finns i tillståndet.

I samband med genomförande av detaljplaner kan det bli aktuellt att upphäva eller ändra befintliga rättigheter såsom mark upplåten för gemensamhetsanläggningar och servitut. I dagsläget finns det exempelvis mark upplåten till gemensamhetsanläggningar som i programmet anges som allmänna platser med kommunalt huvudmannaskap. I dessa fall behöver en omprövning av gemensamhetsanläggningen ske.

Mark som enligt kommande detaljplaner avses bli gata, park eller natur, det vill säga allmän platsmark, kommer att övergå till en kommunal fastighet för avsett ändamål genom fastighetsreglering.

Hållbart byggande

Utgångspunkten i programmet, med gällande regelverk, är att när kommunen bygger ska energiprestandan vara bättre än kraven i BBR. Ett generellt grundkrav bör vara att uppfylla Sweden Green Building Councils krav på miljöbyggnad silver. Det ska också vara möjligt att bygga nollenergi- alternativt plusenergihus eller klassificera enligt andra certifieringar såsom Svanen, Breeam eller motsvarande. Det är viktigt att ständigt följa med i utvecklingen och anpassa kraven efter den senaste forskningen för en fortsatt minskad påverkan på klimatet. När det är privata markägare som bygger kan motsvarande krav inte ställas. Vid markanvisningar kan dock kraven på exploatören specificeras i avtal. Val av byggnadsmaterial bör i största möjliga mål väljas utifrån minskad resursförbrukning och bör i så hög utsträckning som möjligt återanvändas.

Kommunens strategi avseende hållbart byggande gäller även genomförande och val av material för allmän platsmark och infrastruktur.

Under planprogrammets långa genomförandetid kommer byggteknik och miljöteknik att utvecklas som ger nya möjligheter att bygga lågenergihus med smarta energilösningar som till exempel kan integrera solenergi och tekniska lösningar för styrning, visualisering och fastighetstekniska installationer. Under genomförandet ska ambitionen vara att öppna upp för ny miljöteknik och ha kompetens för att bedöma och besluta om nya intressanta lösningar.

Del 3 - Hållbarhet och konsekvenser

Hållbarhetsbedömning

Programförslagets hållbarhet bedöms med hjälp av verktyget Värderosen*. I verktyget finns tolv hållbarhetsfaktorer (se illustration på sidan 79) som i sin tur innehåller totalt 41 delfaktorer. Programförslagets inverkan på alla dessa faktorer analyseras i bedömningen. Resultatet presenteras i text och sammanfattas i en illustration. Syftet med bedömningen är att i ett tidigt skede ha en sammanhållen uppfattning av vilken inverkan programförslaget kan ha på en hållbar utveckling. Illustrationen över analysen i Värderosen ger en möjlighet att jämföra hållbarheten i programområdets nuläge med ett genomförande av programförslaget. Programförslaget bidrar positivt till följande mål i Agenda2030: 4 God utbildning; 6 Rent vatten och sanitet för alla; 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur; 11 Hållbara städer och samhällen; 13 Bekämpa klimatförändringarna; 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

** Värderosen är ett verktyg som har tagits fram av konsultföretaget Ekologigruppen.*

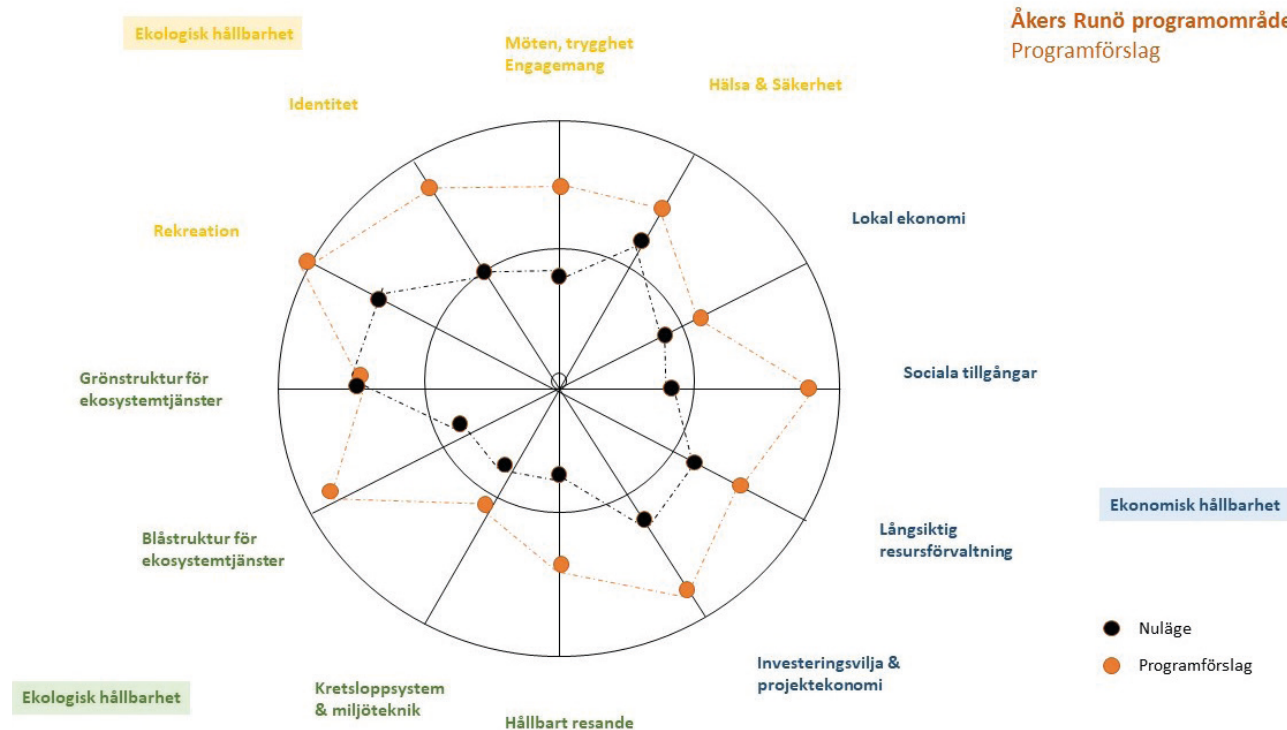

Sammanfattning

Programförslaget bedöms bidra positivt till möjligheten för social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet i Åkers Runö. Ett stort antal bostäder tillkommer i kollektivtrafiknära läge. Rekreativmöjligheterna blir fler med tillkommande parker, förbättrade entréer till Björnungsskogen och golfbanan som kan användas av allmänhet, samt tillskott av idrottsmöjligheter. Även antalet sociala mötesplatser av god kvalitet ökar, i form av torg och platsbildningar. Flera förskolor tillkommer i goda lägen, de sociala tillgångarna blir fler. Identiteten kan stärkas då Åkers Runö station blir en tydligare målpunkt, nya bostadsområden växer fram, Åkersberga får en ny entré och en ny grundskola med höga arkitektoniska kvaliteter.

Utvecklingen innebär att områdets attraktivitet ökar i stort och kan attrahera nya investeringar samt upprätthålla attraktiviteten i Rallarvägen som verksamhetsområde som får ett ökat invånarantal i sin närhet. En ökad lokal ekonomi genereras i form av finansiellt flöde i lokalområdet och ett antal arbetsplatser. Ett ianspråktagande av obebyggd mark medför ett stort ansvar i vad som utvecklas, något som görs i och med att fler människor kommer att kunna bo i ett område som är välförsörjt med kollektivtrafik och genom att ta tillvara och utveckla ekosystemtjänster. Andelen hårdgjord yta ökar när obebyggd mark tas i anspråk, men programförslaget lämnar god plats för spridningsvägar och inlemmar grönytor och blåytor i den öppna dagvattenhanteringen. Blåstrukturen förbättras i och med tillkommande dammar och en sammankoppling i strukturen.

Möjligheterna som programmet visar på behöver fortsatt bevakas i detaljplanering och utbyggnad. Byggnation innebär alltid resursförbrukning och sådan bör göras med minimal social och ekologisk påverkan, lokalt likväl som globalt.

Värderos. Cirkelns ytterkant representerar den bästa tänkbara hållbarheten utifrån svenska förhållanden medan cirkelns mitt representerar den sämsta tänkbara hållbarheten. De svarta punkterna visar bedömning av hållbarheten Åkers Runö programområde i nuläget. De orange punkterna visar bedömning av hållbarheten med den utveckling som föreslås i planprogrammet. Genom att jämföra nuläget med programförslaget blir det möjligt att bedöma hur hållbarheten bedöms att utvecklas.

Socialt perspektiv

Genom programmet utvecklas ett betydande antal bostäder samt verksamheter i stationsnära och kollektivtrafknära lägen, vilket är en av de viktigaste strategierna för en hållbar utveckling med ett minskat bilberoende. Tillskottet på bostäder bidrar till bostadsförsörjningen i Österåker och i regionen som helhet.

Området kopplas samman med centrala Åkersberga och omgivande stadsdelar, vilket väntas leda till ett rörligt stadsliv på gator och allmänna platser. Ett stort antal nya mötesplatser kommer att utvecklas i anslutning till stationerna och nya stråk som kan utvecklas till praktiska ”ärendekedjor”, med t.ex. handel och förskola på väg till stationen, väntas utvecklas. Tillgången till service väntas bli god, även utan tillgång till bil. Flera nya skolor planeras och förskolor utvecklas i takt med att ett ökat antal barn väntas bo i programområdet.

Området föreslås få sex karaktärsområden och programförslaget har ambitionen att dessa tillsammans ska upplevas som en stadsdel. Områdets höjdskillnader, järnvägen samt kulturhistoriska värden så som Husbykullens bystruktur begränsar möjligheten att integrera stadsdelens olika karaktärsområden med varandra via bebyggelse och ett sammanhållet gatunät. Mellan Hagby äng och kulle och Pilängen innebär detta att områdena istället binds samman av ett grönt samband i första hand, samma sak mellan Hagby äng och kulle och Hagbyhöjden. En ny järnvägsövergång föreslås mellan Hagby äng och kulle och Mötet med Björnungsskogen, vilket minskar järnvägens barriäreffekt. Möjligheten att överbrygga järnvägen som upplevd barriär lär påverkas av nödvändiga säkerhetsavstånd då de inverkar på hur det är möjligt att placera tillkommande bebyggelse längs järnvägen. Nya årsringar i programområdet, samt olika karaktärsområden skapar ett område med social blandning.

Svinningevägen, Rallarvägen, Näsvägen och den tillkommande Långhundravägen är viktiga länkar mellan områdets stadsdelar och deras utformning är viktig för att skapa en sammanhängande identitet i området på lång sikt.

Tillkommande bebyggelse i nordligaste delen av Björnungsskogen samt i sydöstra delen av golfbanan riskerar att minska den visuella tillgängligheten till grönområden där sikten till skogen och golfbanan kan skymmas av tillkommande bebyggelse beroende på skala och placering, men å andra sidan skapar nya tydliga entréer till Björnungsskogen och golfbanan ökad tillgänglighet till dessa grönområden.

Landskapets utformning tillförs nya kvaliteter med dammarna. De öppna vyerna mot golfbanan från Svinningevägen minskar delvis med tillkommande bebyggelse, men öppna vyer kommer vara tillgängliga från de promenadstråk som föreslås mot golfbanan. De siktlinjer som identifierats i kulturmiljöanalysen kräver att bebyggelsen anpassas i skala och placering för att bibehållas. Kulturhistoriska värden respekteras, bland annat genom avstånd mellan tillkommande och befintlig bebyggelse på Husbykullen, och den närmaste tillkommande bebyggelsens anpassning till Husbykullens gamla bystruktur.

Planområdet har flera barriärer som utmanar möjligheten att integrera tillkommande stadsdelar med varandra; Svinningevägen, golfbanan, järnvägen och den varierade topografien. Tillkommande bebyggelse bör nyttjas för att skapa väl gestaltade gaturum i mänsklig skala. Detta är av extra stor vikt vid anläggning av storskaliga byggnader så som till exempel simhall.

Ljudet från trafikrörelser väntas öka på Svinningevägen samt tillkommande Långhundravägen, men bostäderna intill väntas klara riktvärden för buller. Inom programområdet finns samhällsviktig infrastruktur som kan påverkas vid skyfall, så som brandstationen och Roslagsbanan.

Barnperspektiv

Prioritering av gång och cykel bidrar till en trygg trafikmiljö, inte minst för barn och unga. Gångfartsgator, så som föreslås i Pilängens detaljplan, har potential att skapa gaturum som blir trygga utemiljöer för barn. Föreslagna förskolor och skolor i programområdet får god tillgång till närmiljöer vilket är positivt för barns möjlighet till vistelse i naturen. Vid planering av tillkommande grundskola längs Svinningevägen bör det tas vara på potentialen att gestalta skolan som en identitetsmarkör i området och att skapa lärmiljöer av märkbart hög kvalitet som bidrar till Österåkers vision om bästa skolkommun. Cykelväg längs Svinningevägen underlättar för barn att ta cykeln till skolan. Barn, unga och vuxna får god tillgång till mötesplatser och grönområden i programområdet, samt god möjlighet till rekreation och att utöva idrott. Åkers Runö station utvecklas som ett stationssamhälle och en levande mötesplats med stark identitet vilket kan bidra till att barn och unga känner sig trygga med att använda kollektivtrafiken. Nya bostadsområden utformas med tydlig inriktning på trygga och grönskande gaturum och allmänna platser vilket stöttar barns möjlighet till fri och självständig rörelse. Att det finns tillgång till närservice gör också att unga lättare kan använda urbana verksamheter i tidig ålder.

Ekonomiskt perspektiv

Det ökade antalet invånare kommer generera större genomströmning av människor i stationsområdet som kan utformas till en attraktiv målpunkt för boende och arbetande i området och också attrahera nya verksamheter. Genomströmning kommer framförallt ske längs Svinningevägen, samt mellan Näsvägen och Rallarvägen mot Åkersberga Centrum. Delar av dessa stråk har viss stadslivspotential och kan erbjuda attraktiva lägen för verksamheter och handel. Den största handeln sker fortsättningsvis i handelsområdet vid Pilstugetorget. Variationen i utbud av lokaler ökar i och med utbyggnaden. Tillskottet på arbetsplatser beräknas öka, i och med tillkommande förskolor och skola, samt med tillkommande verksamheter intill stationsområdet och på längre sikt även längs Rallarvägen. I och med omvandlingen av området längs Rallarvägen kan befintliga verksamhetslokaler eventuellt komma att bidra till förutsättningar för ett dynamiskt näringsliv och kulturliv.

Programområdet kommer att erbjuda en stor variation av bostäder. Variationen skapar möjlighet för människor i olika livssituationer att bosätta sig, samt möjligheter att flytta inom programområdet vilket ger möjligheter att bo kvar där vid förändrad livssituation. Eftersom den största delen av bebyggelsen kommer att vara nyproduktion, vilket innebär hyror och bostadspriser som inte alla har råd med, innebär det att vissa grupper kommer att ha svårare att efterfråga bostäderna i Åkers Runö. Om förslaget med studentbostäder realiserar underlättas situationen för en samhällsgrupp som normalt inte är resursstark. En variation i människors utbildning och erfarenhet är en god förutsättning för bland annat ett dynamiskt näringsliv och matchning på arbetsmarknaden.

Områdets invånare kommer att ha tillgång till ett stort utbud inom dagligvaruhandel vid Pilstugetorget. Potentialen för att handel av så storskalig karaktär bidrar till att skapa sociala band och sammanhållning i området bedöms

som liten. Åkers Runö station har större potential för en kommersiell platsbildning med sociala värden, liksom delar av Pilängen vid det attraktiva läget mot golfbanan. Tillgången till rekreativmöjligheter som är kostnadsfria för användarna är positiv ur ett jämlikhetsperspektiv, liksom tillgången till kollektivtrafik och utbyggt gång- och cykelnät.

Den föreslagna utvecklingen väntas medföra att många nya kvaliteter utvecklas, främst tillgången till attraktiv kollektivtrafik, attraktiva rekreativmöjligheter, trygga mötesplatser, vissa urbana verksamheter och bättre kopplingar till Åkersberga centrum. Detta väntas göra hela området mer attraktivt för investeringar i såväl bostäder som verksamheter.

God tillgänglighet till kvalitativa grönområden som parker och skog bidrar positivt till folkhälsan, vilket i sin tur har en positiv inverkan på samhällskostnader. Åkers Runö planprogram har god tillgång till kvalitativa grönområden vilket alltså kan förväntas bidra till invånarnas goda hälsa.

Föreslagen och tillkommande bebyggelse i Hagby äng och kulle, Pilängen, söder om järnvägen och föreslagen yta för simhall tar obebyggd mark i anspråk, vilket innebär att tillgången till samhällsviktiga ekosystemtjänster minskar och delvis behöver ersättas av anlagda, mer kostsamma, åtgärder för t.ex. dagvattenrening och skyfallshantering.

Dagvattenhanteringen i programområdet, liksom grundläggningen på flera platser i programområdet innebär stora investeringar. Förekomsten av sulfidhaltig lera behöver hanteras och kan eventuellt innebära nämnvärda investeringar. Även den föreslagna övergången över järnvägen och ny koppling för gång och cykel över väg 276 innebär nämnvärda investeringar. Med den föreslagna strukturen möjliggörs utbyggnad i både små och stora etapper vilket innebär att utbyggnad kan anpassas efter konjunkurläge.

Ekologiskt perspektiv

Programområdet har idag en väl utvecklad grönstruktur med en variation av värdefulla biotoper. Ett viktigt spridningssamband löper i nordost-sydvästlig riktning genom programområdet och har potential att stärkas genom att utveckla ekologiska kvaliteter i den föreslagna grönstrukturen.

Utvecklingen kan möjliggöra skötsel av värdefulla biotoper. För en del artgrupper kommer dock befintliga barriärer att bli kraftigare när trafiken ökar. Vissa artgrupper kan också påverkas negativt av tillkommande bebyggelse.

Hårdgörandet av obebyggd mark innebär att naturliga ekosystemtjänster i form av infiltration förloras och behöver då ersättas av anlagda ekosystemtjänster såsom de föreslagna dammarna, skelettjordar och öppen dagvattenhantering. Programstrukturen lämnar relativt stora delar naturmark obebyggd i lågpunkter vilket bidrar till fungerande dagvattenhantering, även om det resulterar i en något fragmenterad planstruktur. Programområdet rymmer idag omfattande ytor för bl.a. dagvattenhantering, vattenrening och temperaturreglering. Läget är utmanande i vissa delar av området med stora mängder dagvatten och risk för att vatten ansamlas vid skyfall på grund av befintlig lågpunkt i avrinningsområdet och få befintliga avrinningsvägar.

Björnungskogen utgörs idag av skogsmark och har potential för skogsproduktion och andra ekosystemtjänster kopplade till skog. Idag bedrivs ett naturvårdsinriktat skogsbruk. Programförslaget innebär att skogens värde för friluftsliv och biologisk mångfald prioriteras, vilket begränsar förutsättningarna att bedriva rationellt skogsbruk, medan andra ekosystemtjänster fortsatt kan bevaras och utvecklas. Producerande ekosystemtjänster kan utvecklas i form av odling.

Med bebyggelseutveckling som föreslås på obebyggd mark krävs omfattande åtgärder för att rena befintligt och tillkommande dagvatten. Programmet pekar ut flera ytor för

dammar vilka bedöms kunna ge god kapacitet för rening. Tillkommande dammar kan ge förutsättningar för vattenliv. De förbättrar även blåstrukturen i området tillsammans med den föreslagna utvecklingen av Krondiket (Runö-Husbydicket), bland annat genom att antalet vandringshinder för fisk minskas.

Den föreslagna strukturen bygger på ett relativt sammanhållet nätverk av gator vilket ger goda förutsättningar för utbyggnad av miljöanpassad energiteknik och infrastruktur. Programområdet kan därför utvecklas i enlighet med ny lagstiftning och nya riktlinjer för avfallshantering, vilket ger potential för en hög grad av sortering, återvinning och utnyttjande av matavfall.

Möjligheten att skapa en sammanhållen stadsstruktur för hållbart resande begränsas främst av tidigare nämnda barriärer som gör strukturen svår att knyta samman. Den nära kopplingen till det regionala biltrafiknätet gör bilresor attraktiva, och bidrar till utmaningen att skapa hållbara transportvanor, det är därför viktigt att alla infrastruktursatsningar syftar till att öka hållbart resande. Programmet ger tydliga riktlinjer för prioritering av gång och cykel och för att koppla resandet till anslutande stationer. Nya stadsdelar utformas med gatunät och åtgärder för trygghet som underlättar hållbara resvanor. I programmet föreslås styrmedel för hållbart resande, så som lägre p-tal närmast stationen, samnyttjande av befintliga parkeringsytor för infartsparkering, samt mobilitetshus. För att möjliggöra ett hållbart resande kan fler åtgärder bli aktuella i detaljplaneringen.

Omvandlingen av Svinningevägen till stadsgata är en nyckelfaktor för att nå flera av programmets mål. Kommunens begränsade rådighet över marken längs vägen begränsar den möjligheten och även vissa kulturvärden gör det utmanande att få till en stadsmässighet längs hela Svinningevägen.

Referenser och underlag

Nedan följer en förteckning, i alfabetisk ordning, över de referenser och underlag som har använts under arbetet med planprogrammet:

- Dagvattenstrategi för Österåkers kommun, del av VA-plan (2019), Österåkers kommun.
- Ekologiska samband i Åkersberga med omnejd (2021), Ekologigruppen.
- Fördjupad artinventering av fåglar, planområde Åkers Runö, Österåkers kommun, Revirkartering och artskyddsutredning av prioriterade fågelarter (2020), Ekologigruppen.
- Fördjupad översiktsplan för Täljöviken (2006), Österåkers kommun.
- Förstudierapport för Åkers Runö (2020), Österåkers kommun.
- Gör plats för barn och unga! (2015), Boverket.
- Kulturmiljöanalys Åkers Runö (2022), Sweco
- Landskapanalys Åkers Runö (2023), Sweco.
- Mobilitetsplan för Åkers Runö – underlag till planprogram. Del 1. Nulägesbeskrivning och förutsättningar (2021), Österåkers kommun.
- Naturvärdesinventering planområde Åkers Runö (2020), Ekologigruppen.
- Plan för utbyggnad av nya förskolor och skolor (2020), Österåkers kommun Utbildningsförvaltningen.
- PM Markanvändningsanalys för lokalisering av ny exploatering inom Åkers Runös planprogramsområde (2020), Ekologigruppen.
- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF5 2050 (2018), Tillväxt- och regionplane-förvaltningen på Stockholms läns landsting.
- Sammanställning tidig dialog Åkers Runö (2020), Österåkers kommun.
- Strategi för parker i Österåkers kommun (2021), Österåkers kommun.
- Täljö-Gottsunda Trafikutredning underlag till planprogram(2020), Trivector.
- Framtidens transporter 2040 - för en enklare vardag (2018), Österåkers kommun.
- Utredning långsiktigt behov av förskolor och skolor inom framförallt utvecklingsområdena Täljö-Gottsunda och Åkers Runö (2021), Svefa.
- Stad, skärgård och landsbygd - översiktsplan för Österåker kommun 2040 (2018), Österåkers kommun.
- Översiktlig dagvattenutredning Åkers Runö planprogram (2021), Sweco

